

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Anja Šarić

Oblikovanje regionalnih integracij v Afriki - vloga EU

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Anja Šarić

Mentorica: prof. dr. Maja Bučar

Oblikovanje regionalnih integracij v Afriki - vloga EU

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

Oblikovanje regionalnih integracij v Afriki - vloga EU

Države se na regionalni ravni povezujejo predvsem z namenom pospeševanja gospodarskega razvoja držav. Kljub prednosti, ki jo imajo ekonomski razlogi regionalnega povezovanja, med državami obstajajo tudi druge vrste spodbud za regionalno povezovanje, in sicer so lahko razlogi za povezovanje tudi varnostno-obrambni, politični, kulturni ipd. Število obstoječih regionalnih ekonomskih skupnosti na afriškem kontinentu kaže na posebno vrednost regionalnega povezovanja v Afriki, in sicer tako z ekonomskega, kot s političnega vidika. Magistrsko delo se usmerja v pregled vzrokov za nastanek regionalnih ekonomskih skupnosti na afriškem kontinentu, funkcionalne in institucionalne strukture le-teh, sočasno analizira tudi pomen EU za povezovanje držav v Afriki in morebitne posledice, ki jih lahko ima prenašanje evropske integracijske izkušnje na druge države oziroma regije. V magistrskem delu je predstavljena uspešnost afriških integracijskih poti, in sicer se uspešnost razume predvsem kot gospodarska rast oziroma napredek posameznih regij.

Ključne besede: regionalno povezovanje, Afrika, regionalne ekonomske skupnosti, gospodarski razvoj, Evropska unija.

Formation of Regional Integrations in Africa – Role of EU

States integrate at the regional level mostly with an intent to promote economic development. Despite the fact that reasons for regional integration of the countries are generally economic by nature, there also exist other types of incentives for regional integration. We can find some other reasons for integration, namely defence, political, cultural, etc. The number of existing regional economic communities on the African continent indicates the particular value of regional integration in Africa, not only from the economic perspective, but also from the political one. Master thesis focuses on an overview of the causes for the establishment of regional economic communities on the African continent, functional and institutional structure of the latter, and at the same time analyzes the importance of the European integration process for the countries in Africa and the potential impact that European integration experience may have on the other countries or regions. The master thesis also presents the success of African integration path, wherein the performance is understood predominantly as economic growth and progress of individual regions.

Key Words: regional integration, Africa, regional economic communities, economic development, European Union.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	7
1.1	Namen in cilj magistrskega dela	9
1.2	Struktura magistrskega dela.....	10
2	(REGIONALNE) EKONOMSKE INTEGRACIJE V EKONOMSKI TEORIJI	10
2.1	Pomen pojma ‘ekonomskih integracij’.....	11
2.2	Teorija ekonomske integracije.....	11
2.3	Oblike ekonomske integracije.....	12
3	REGIONALNE EKONOMSKE INTEGRACIJE NA AFRIŠKEM KONTINENTU	15
3.1	GODPODARSKA SKUPNOST ZAHODNOAFRIŠKIH DRŽAV (ECOWAS – <i>Economic Community of West African States</i>)	16
3.1.1	Nastanek in države članice ECOWAS-a.....	16
3.1.2	Vizija in načela ECOWAS-a.....	16
3.1.3	Institucije ECOWAS-a	18
3.1.3.1	Urad predsednikov držav in vlad (Authority of Heads of State and Government)	18
3.1.3.2	Odbor ministrov (Council of Ministers)	19
3.1.3.3	Parlament skupnosti (Community Parliament)	19
3.1.3.4	Ekonomski in socialni svet (Economic and Social Council)	20
3.1.3.5	Sodišče skupnosti (Community Court of Justice).....	20
3.1.3.6	Izvršilni sekretariat (Executive Secretariat; današnja Komisija skupnosti)	21
3.1.3.7	Sklad za sodelovanje, nadomestila in razvoj (Fund for Co-operation, Compensation and Development).....	21
3.1.3.8	Specializirane tehnične komisije (Specialised Technical Commissions)	21
3.1.4	Stopnja regionalne povezanosti ECOWAS-a.....	21
3.2	VZHODNOAFRIŠKA SKUPNOST (EAC – <i>East African Community</i>)	23
3.2.1	Nastanek in države članice EAC-a.....	23
3.2.2	Cilji in načela EAC-a.....	24
3.2.3	Institucije EAC-a.....	25
3.2.3.1	Vrh (Summit).....	25
3.2.3.2	Svet (Council of Ministers or The Council)	26
3.2.3.3	Koordinacijski odbor (Coordinating Committee)	26
3.2.3.4	Sektorski odbori (Sectoral Committees).....	27
3.2.3.5	Vzhodnoafriško sodišče (East African Court of Justice).....	27
3.2.3.6	Vzhodnoafriški zakonodajni zbor (East African Legislative Assembly).....	28
3.2.3.7	Sekretariat (Secretariat)	28
3.2.4	Stopnja regionalne povezanosti EAC-a.....	28
3.3	JUŽNOAFRIŠKA SKUPNOST ZA RAZVOJ (<i>Southern African Development</i> <i>Community – SADC</i>)	29
3.3.1	Nastanek in države članice SADC-a	29
3.3.2	Načela in cilji SADC-a	30
3.3.3	Institucije SADC-a.....	31
3.3.3.1	Vrh predsednikov držav ali vlad (Summit of Heads of State or Government).....	31
3.3.3.2	Organ političnega, obrambnega in varnostnega sodelovanja (Summit Troika of the Organ)	32
3.3.3.3	Svet ministrov (SADC Council of Ministers)	32
3.3.3.4	Sektorski in množični vladni odbori (Sectoral & Cluster Ministerial Committees)	33
3.3.3.5	Stalen odbor uradnikov (Standing Committee of Senior Officials)	33
3.3.3.6	Sekretariat (SADC Secretariat).....	33
3.3.3.7	Sodišče (SADC Tribunal)	34
3.3.3.8	Državni odbori SADC-a (SADC National Committees)	34
3.3.4	Stopnja regionalne povezanosti SADC-a.....	34

3.4	UNIJA ARABSKEGA MAGREBA (UMA – <i>l'Union du Maghreb arabe</i>).....	35
3.4.1	Nastanek in države članice UME.....	35
3.4.2	Cilji UME.....	36
3.4.3	Institucije UME.....	37
3.4.3.1	Predsedniški svet (Presidential Council).....	37
3.4.3.2	Svet zunanjih ministrov (Council of Foreign Ministers).....	37
3.4.3.3	Ministrski svet (ali Splošni ljudski odbor; Ministerial Council).....	38
3.4.3.4	Splošni sekretariat (General Secretariat).....	38
3.4.3.5	Posvetovalni svet (Consultative Council).....	38
3.4.3.6	Sodni organ (Judicial Organ).....	38
3.4.4	Stopnja regionalne poveznosti UME.....	38
3.5	EKONOMSKA SKUPNOST DRŽAV CENTRALNE AFRIKE (ECCAS – <i>Economic Community of Central African States</i>).....	39
3.5.1	Nastanek in države članice ECCAS-a.....	39
3.5.2	Načela in cilji ECCAS-a.....	40
3.5.3	Institucije ECCAS-a.....	41
3.5.3.1	Konferenca voditeljev držav in vlad (Conference of Heads of State and Government) 41	
3.5.3.2	Svet ministrov (Council of Ministers).....	42
3.5.3.3	Sodišče (Court of Justice).....	42
3.5.3.4	Generalni sekretariat (General Secretariat).....	43
3.5.3.5	Svetovalna komisija (Consultative Commission).....	43
3.5.4	Stopnja regionalne poveznosti ECCAS-a.....	43
3.6	SKUPNI TRG DRŽAV VZHODNE IN JUŽNE AFRIKE (COMESA – <i>The Common Market for Eastern and Southern Africa</i>).....	44
3.6.1	Nastanek in države članice COMESE.....	44
3.6.2	Načela, vizija in cilji COMESE.....	45
3.6.3	Institucije COMESE.....	46
3.6.3.1	Oblast (Authority).....	47
3.6.3.2	Svet ministrov (Council of Ministers).....	47
3.6.3.3	Odbor guvernerjev centralnih bank (Committee of Governors of Central Banks; v nadaljevanju Odbor guvernerjev).....	47
3.6.3.4	Medvladni odbor (Intergovernmental Committee).....	48
3.6.3.5	Tehnični odbori (Technical Committees).....	48
3.6.3.6	Sekretariat (Secretariat).....	48
3.6.3.7	Svetovalni odbor (Consultative Committee of the Business Community).....	49
3.6.3.8	Sodišče (Court of Justice).....	49
3.6.4	Stopnja regionalne poveznosti COMESE.....	49
3.7	MEDVLADNA OBLAST ZA RAZVOJ (IGAD – <i>Inter-Governmental Authority on Development</i>).....	50
3.7.1	Nastanek in države članice IGAD-a.....	50
3.7.2	Načela, cilji in vizija IGAD-a.....	51
3.7.3	Institucije IGAD-a.....	52
3.7.3.1	Skupščina voditeljev držav in vlad (Assembly of Heads of State and Government).....	52
3.7.3.2	Svet ministrov (Council of Ministers).....	52
3.7.3.3	Odbor ambasadorjev (Committee of Ambassadors).....	53
3.7.3.4	Sekretariat (Secretariat).....	53
3.7.4	Stopnja regionalne poveznosti IGAD-a.....	54
3.8	SKUPNOST DRŽAV SAHELA IN SAHARE (CEN-SAD – <i>Community of Sahel-Saharan States</i>).....	54
3.8.1	Nastanek in države članice CEN-SAD-a.....	54
3.8.2	Cilji CEN-SAD-a.....	55
3.8.3	Institucije CEN-SAD-a.....	56
3.8.4	Stopnja regionalne poveznosti CEN-SAD-a.....	56

4	POVEZAVA EU Z INTEGRACIJSKIM PROCESOM V AFRIKI.....	59
4.1	Evropsko regionalno povezovanje.....	60
4.2	Vpliv EU na proučevanje procesov regionalnega povezovanja.....	62
4.3	Primeri afriških regionalnih integracij, ki so pri regionalnem povezovanju oprle na primer EU.....	64
4.4	Nevarnosti pri prenašanju evropskih regionalnih izkušenj na druge svetovne regije ...	66
4.5	Podpora EU procesom regionalnega povezovanja.....	66
5	USPEŠNOST PROCESOV REGIONALNEGA POVEZOVANJA V AFRIKI.....	71
5.1	Ocenjevanje regionalne integracije v Afriki VII	71
5.2	Indeks afriške regionalne integracije – poročilo 2016.....	73
6	SKLEP.....	79
7	LITERATURA	85

1 UVOD

Zadnjih trideset let smo bili povsod po svetu priča porastu regionalnega (ekonomskega) povezovanja in posledično ustanavljanju ‘prednostnih trgovinskih sporazumov’ (v nadaljevanju PTAs – *Preferential Trade Agreements*). Tudi na afriškem kontinentu so se začele države povezovati na regionalni ravni – skupnosti, ki so jih afriške države ustanovile, imenujemo ‘regionalne ekonomske skupnosti’ (v nadaljevanju RECs – *Regional Economic Communities*). Afriške države so od 70. let 20. stoletja naprej sklepale PTAs večinoma na ravni Sever-Jug, manj na ravni Jug-Jug, kar se je do leta 2010 precej spremenilo, saj je bilo takrat le 12 izmed 55. PTAs ustanovljenih na ravni Sever-Jug, ostale PTAs (torej 43) pa so bile oblikovane na ravni Jug-Jug. Iz teh podatkov je razvidno, da je regionalno povezovanje na afriškem kontinentu sčasoma spremenilo svojo obliko in pridobilo izrazito ‘čez-regijski’ značaj, saj so se pričele povezovati države iz različnih delov oziroma regij Afrike (De Melo in Tsikata 2014, 2).

Gavin in De Lombaerde (2005, 70) izpostavljata, da “/v/se oblike regionalne trgovinske integracije potekajo med omejenim številom držav in vključujejo diskriminacijo proti ostalemu svetu /.../”. Kljub temu o Afriki ne moremo govoriti kot o enotnem ekonomskem subjektu, ki se je distanciral od preostalega sveta, prav tako ne moremo govoriti o ekonomskih priložnostih kontinenta kot celote. Države afriške celine lahko razdelimo v tri skupine, in sicer gospodarstva, ki posedujejo naravne vire, države, ki so obdane s kopnim, oziroma države, ki nimajo izhoda na morje in obalne države, ki ne posedujejo naravnih virov (Collier 2008, 41–42). Takšna razdelitev nam pomaga razumeti, zakaj so se države odločile, da se vključijo v globalni gospodarski sistem ali pa ne, pomaga nam tudi razumeti, zakaj so se afriške države odločale za regionalno povezovanje. Države, ki posedujejo naravne vire, se v globalni gospodarski sistem vključujejo neodvisno od državnih politik (izvoz, tuje neposredne investicije) – te države nimajo večjih težav pri globalizaciji oziroma pri vključevanju v globalno-gospodarski sistem, resne težave imajo pri tem, da koristijo vplive globalizacije v prid svojega razvoja. Nadalje države, ki so obdane s kopnim, pestijo težave pri vključevanju v globalni gospodarski sistem – njihov delež mednarodne trgovine je nizek, soočajo se z razvojnimi problemi, globalizirale so se le deloma, in sicer z odtokom ekonomskih faktorjev (na primer neusposobljena delovna sila). Obalne države, ki ne posedujejo naravnih virov, so imele možnost, da se odločijo za ‘klasično’

razvojno pot, in sicer za izvoz delovno-intenzivnih proizvodov in se tako vključijo v globalni gospodarski sistem (pri tem je uspelo le Mauritiusu, ki se je preobrazil iz revnega gospodarstva, ki je temeljilo na pridelovanju sladkorja, v proizvajalca s srednjimi oziroma povprečnimi dohodki) (prav tam).

Afriške države so sprejemale precej raznolike odločitve glede regionalnega povezovanja in vključevanja v globalni gospodarski sistem, pri tem na njihovo odločanje ni vplivala zgolj njihova lega na afriškem kontinentu, temveč tudi takratne evropske skupnosti (Evropska skupnost za premog in jeklo, Evropska skupnost za jedrsko energijo in Evropska gospodarska skupnost) s svojimi integracijskimi dosežki. Le-te so tako od 60. let naprej imele izjemen vpliv na ustanavljanje novih regionalnih organizacij, večinoma v obliki manjših sub-regionalnih skupnosti (na primer Magreb v arabskem delu Afrike, MERCOSUR v Latinski Ameriki), tudi nekaterih večjih skupnosti (na primer APEC v delu Azije in Pacifika). Poglobljeno povezovanje znotraj meja Evrope in verjetnost širjenja evropske integracije, je med evropskimi trgovinskimi partnericami po svetu vzbudilo zaskrbljenost, saj bi se lahko na ta račun znatno zmanjšal delež njihove trgovine z Evropo. Na razmah regionalnega povezovanja po svetu je vplivala tudi želja teh držav po boljšem položaju in večji pogajalski moči na ravni multilateralnih organizacij, in sicer predvsem znotraj Svetovne trgovinske organizacije (*World Trade Organization*) (Armstrong *et. al.* 2004, 213–214).

Razmah t. i. novega regionalizma lahko povežemo z globalizacijo, in sicer lahko regionalizem v drugih delih sveta (predvsem v državah v razvoju) razumemo kot odgovor na učinke globalizacije in na politično-ekonomske spremembe, ki jih je le-ta prinesla. Na tem mestu bom izpostavila samo dva izmed mnogih vplivov globalizacije, ki se mi zdita najpomembnejša za razumevanje regionalnega povezovanja v Afriki. Pomemben je predvsem vpliv globalizacije na nacionalno državo – globalizacija tako zmanjšuje moč in legitimnost nacionalne države s tem, ko spodkopava trditev, da je nacionalna država sposobna zagotavljati raznolike kolektivne dobrine, na primer varnost pred zunanjimi grožnjami. Naslednji pomemben vpliv globalizacije je ustanavljanje globalne kulture, in sicer gre pri tem za raznolike procese modernizacije, ‘zahodnizacije’, ‘Amerikanizacije’ in vpeljevanja kapitalizma. Regionalizem lahko razumemo kot odgovor na vplive globalizacije, ki deluje v smeri ohranjanja tradicionalnih nacionalnih in regionalnih kulturnih identitet držav oziroma regij (Armstrong *et. al.* 2004, 214).

Regionalno povezovanje na afriškem kontinentu lahko po mnenju Armstrong *et. al.* (2004, 215) povežemo z odločenostjo afriških držav, da bodo z regionalizmom rešile naraščajoče ekonomske, politične in družbene probleme. Kljub temu se je regionalizem v Afriki razmahnil nekoliko kasneje, saj so boji za neodvisnost afriških držav v 50. in 60. letih pustili posledice, ki niso nudile najugodnejšega okolja za regionalno povezovanje. Afriške države so se tako odločale predvsem za manjše sub-regionalne skupnosti in ne za vseobsežno skupnost, ki bi povezovala vse države tega kontinenta. Kljub takšnim trendom je bila leta 1963 ustanovljena Organizacija afriške enotnosti (*The Organization of African Unity*), ki je povezala takrat obstoječe skupnosti v eno institucijo. Ta je bila leta 2002 nadomeščena z novo obliko organizacije, in sicer Afriško unijo (*The African Union*) (Armstrong *et. al.* 2004, 215–218).

1.1 Namen in cilj magistrskega dela

Namen mojega magistrskega dela je s proučitvijo vzrokov nastanka posameznih afriških RECs ugotoviti, ali je v primeru afriških držav ključno vlogo pri povezovanju igrala ekonomija, ali pa so jih k povezovanju spodbudili drugi vidiki (politični, družbeni). Podrobneje sem pogledala vlogo EU pri regionalnem povezovanju na afriškem kontinentu, in sicer, ali so afriške države EU res dojemale kot model pri regionalnem povezovanju in jo pri tem posnemale, ter v primeru, da je tako, kje lahko vidimo podobnosti med RECs in EU.

Cilj magistrskega dela je ugotoviti, ali so bile regionalne integracije v Afriki ustanovljene po vzoru integracijskega procesa v Evropi oziroma ali so bile zasnovane enako kot evropska integracija, in sicer z namenom zagotavljanja ekonomske in politične stabilnosti in kako te podobnosti oziroma razlike vplivajo na uspešnost afriškega ekonomskega povezovanja.

Raziskovalna vprašanja, s katerimi sem se ukvarjala v magistrskem delu, so povezana z osrednjim ciljem dela, in sicer se le-ta glasijo:

- Ali EU predstavlja vzor za procese regionalnega povezovanja na afriškem kontinentu?
- Katere podobnosti in razlike v institucionalni in funkcionalni strukturi lahko opazimo, če primerjamo EU in RECs v Afriki?

- Kako lahko te podobnosti in/ali razlike vplivajo na uspešnost procesov regionalne integracije v Afriki, predvsem na povečanje gospodarskega sodelovanja med državami članicami posamezne integracije?

1.2 Struktura magistrskega dela

Strukturo magistrskega dela sem razdelila na 5 poglavij, in sicer uvodu sledi splošen pregled regionalnih ekonomskih integracij v ekonomski teoriji, kjer sem se najprej dotaknila opredelitve pojma 'ekonomska integracija' in nadaljevala s predstavitvijo teorij in oblik ekonomske integracije. V tretjem poglavju, ki je najobsežnejše, sem predstavila institucionalno in funkcionalno strukturo vseh osmih RECs na afriškem kontinentu, ki jih priznava Afriška unija, dodala sem še stopnjo regionalne povezanosti, ki jo dosegajo posamezne RECs. Četrto poglavje sem posvetila povezavi EU z integracijskim procesom v Afriki, in sicer najprej evropskem regionalnem povezovanju, vplivu EU na proučevanje procesov regionalnega povezovanja, primerom afriških RECs, ki so se pri regionalnem povezovanju oprle na primer EU, nevarnostim, ki jih ima takšno prenašanje evropskih regionalnih izkušenj in na koncu podpori EU procesom regionalnega povezovanja po svetu. Peto poglavje magistrskega dela nudi strjen pregled uspešnosti procesov regionalnega povezovanja na afriškem kontinentu. Magistrsko delo sem zaključila z odgovori na raziskovalna vprašanja in s ključnimi ugotovitvami, do katerih sem prišla v raziskovalnem postopku.

2 (REGIONALNE) EKONOMSKE INTEGRACIJE V EKONOMSKI TEORIJI

2.1 Pomen pojma ‘ekonomskih integracij’

El-Agraa (2004, 1) ekonomsko integracijo razume kot del mednarodne ekonomije. Pojem ‘ekonomska integracija’ so ekonomisti najprej povezovali z več področji mednarodnih ekonomskih odnosov, šele leta 1950 so mu ekonomisti, ki so se ukvarjali z mednarodno trgovino, pričeli pripisovati natančnejši pomen, in sicer se je pojem pričel uporabljati za “/.../ označevanje stanja oziroma procesa, ki je vključeval združevanje posameznih gospodarstev v večja območja proste trgovine” (prav tam). Ekonomska integracija pomeni diskriminatorno odpravljanje ovir pri trgovanju med sodelujočimi državami. Pri tem avtor dodaja, da se z ekonomsko integracijo vzpostavljata sodelovanje in usklajevanje držav na več področjih (prav tam).

Podobno kot El-Agraa, tudi Salvatore (2011, 327–328) ekonomsko integracijo povezuje s trgovinsko politiko diskriminatornega zmanjševanja ali odstranjevanja ovir pri trgovanju med državami, ki so se združile z namenom povečevanja obsega medsebojne trgovine.

Balassa (2011, 1) ekonomsko integracijo definira ne eni strani kot proces, na drugi strani pa kot stanje. Ekonomska integracija kot proces pomeni ukrepe za odpravljanje diskriminacije med gospodarstvi različnih držav, ekonomska integracija kot stanje pa odsotnost raznih oblik diskriminacije med gospodarstvi različnih držav.

2.2 Teorija ekonomske integracije

Kenda in Bobek (2003, 173), kot bistvo teorije ekonomske integracije izpostavljata “/.../ spajanje in povezovanje držav v večje gospodarske celote /.../”. Teorija ekonomske integracije se torej ukvarja z učinki, ki jih imajo trgovinski sporazumi na trgovanje držav, ki so sklenile takšne sporazume, pri tem le-te primerja pri trgovanju držav, ki se tem sporazumom niso pridružile (prav tam). Teorijo regionalne ekonomske integracije avtorja razumeta kot del mednarodne ekonomske teorije, vendar med njima obstajajo pomembne razlike. Ena izmed glavnih značilnosti teorije regionalne ekonomske integracije je ta, da se v tej teoriji pojavlja visoka soodvisnost gospodarskih in političnih dejavnikov. Teorija regionalne ekonomske integracije v marsikaterem pogledu prekaša domet mednarodne ekonomske teorije (2003, 173–174). Teorijo regionalne ekonomske integracije lahko razdelimo na klasično ekonomsko

teorijo, znotraj katere obstajata liberalistični pristop in teorija carinske unije, ter na sodobno teorijo (Kenda in Bobek 2003, 174).

Podobno kot sta izpostavila Kenda in Bobek, tudi Balassa (2011, 2–3) izpostavlja, da se teorija ekonomske integracije ukvarja z raznolikimi učinki, ki jih prinaša ekonomska integracija, ter da jo lahko razumemo kot del mednarodne ekonomske teorije. Teorija ekonomske integracije razširi mednarodno ekonomsko teorijo tudi s preučevanjem vpliva združitve ekonomij posameznih držav na gospodarsko rast. Teorija ekonomske integracije preučuje potrebo po usklajevanju ekonomskih politik, ki so vzpostavljene v nastali uniji.

2.3 Oblike ekonomske integracije

V literaturi ekonomske teorije se pojavlja več klasifikacij stopenj ekonomske integracije, zato bom v nadaljevanju predstavila nekaj najpogostejših.

Salvatore (2011, 328) stopnje ekonomske integracije razdeli na preferencialne trgovinske sporazume, območja proste trgovine, carinske unije, skupne trge in ekonomske unije.

- Preferencialni trgovinski sporazumi predstavljajo najbolj ohlapno obliko ekonomske integracije, in sicer omogočajo trgovanje z manj ovirami tistim državam, ki so med seboj sklenile sporazum. Nasprotno v primeru trgovanja z državami, ki se takemu sporazumu niso pridružile, še vedno obstaja več ovir (prav tam).
- Območja proste trgovine so naslednja stopnja ekonomske integracije, ki odpravljajo vse ovire pri trgovanju med državami članicami sporazuma. Pri tem države ohranjajo lastne omejitve pri trgovanju z državami, ki niso del sporazuma (prav tam).
- Podobno kot območja proste trgovine tudi carinska unija odpravlja carinske omejitve in druge ovire pri trgovanju med državami članicami sporazuma. Dodatno carinska unija skrbi tudi za ujemanje trgovinskih politik držav članic v odnosu do ostalih držav (prav tam).
- Naslednja stopnja ekonomske integracije, in sicer skupni trg, carinsko unijo ‘nadgradi’ s prostim pretokom delovne sile in kapitala med državami članicami sporazuma (prav tam).

- Najbolj 'izpopolnjeno' obliko ekonomske integracije predstavlja ekonomska unija, ki prejšnjim stopnjam integracije dodaja še usklajevanje monetarnih in fiskalnih politik držav članic sporazuma (prav tam).

Balassa (2011, 1–3) ekonomske integracije razdeli na pet stopenj, pri tem iz svoje klasifikacije izpusti preferencialne trgovinske sporazume, doda ji zadnjo stopnjo, in sicer popolno ekonomsko integracijo. Le-ta predpostavlja združitev monetarne, fiskalne, socialne in proticiklične politike držav članic. Poleg tega popolna ekonomska integracija predpostavlja vzpostavitev nadnacionalne oblasti. Odločitve, ki jih sprejme nadnacionalna oblast so obvezujoče za vse države, ki so pristopile k sporazumu o vzpostavitvi takšne oblasti.

Tudi El-Agraa (2004, 1–2) uporablja podobno klasifikacijo stopenj ekonomskih integracij, ki že znanim oblikam območja proste trgovine, carinske unije, skupnega trga in ekonomske unije doda še (popolno) politično unijo. Le-ta predstavlja obliko ekonomske integracije, kjer sodelujoče države dejansko postanejo ena država. El-Agraa (2004, 2) izpostavlja, da mora v politični uniji “/.../ vzporedno z že obstoječo osrednjo oblastjo, ki je potrebna za vzpostavitev (popolne) ekonomske unije, obstajati skupni parlament in druge institucije, ki so potrebne za zagotovitev suverenosti skupne države /.../”.

Kenda in Bobek (2003, 179–183) uvajata nekoliko bolj razčlenjeno klasifikacijo ekonomskih integracij, in sicer dodata že znanim prosto carinski zvezi (prej omenjeno 'območje proste trgovine'), carinski uniji, skupnemu (enotnemu) trgu in ekonomski (monetarni) uniji, še politično unijo in integriran nadnacionalni sistem.

- Politična unija prinaša “popoln/o/ poenotenost monetarne, fiskalne, socialne /politike/ in politike ekonomskih odnosov s tujino” (Kenda in Bobek 2003, 179). Takšna poenotenost politik predstavlja predpogoj za ustanovitev skupnih administrativno-političnih organov in za vzpostavitev politične unije. Ko države članice ustanovijo skupne organe, začne skupnost združenih držav delovati kot eno telo. Vzpostavljen nadnacionalni sistem, ki ga prinaša politična unija, nadomesti pristojnosti nacionalnih držav na področjih suverenosti in varnosti (Kenda in Bobek 2003, 182–183).

- Integriran nadnacionalni sistem prejšnji stopnji ekonomske integracije doda harmonizacijo sociokulturnega sistema držav članic. Pri tem je potrebno opozoriti, da je popolna ekonomska integracija abstrakten pojem, saj le-ta v realnosti ni nikoli dosežena, ampak države vseskozi težijo k popolni ekonomski integraciji (Kenda in Bobek 2003, 183).

Nadalje Gavin in De Lombaerde (2005, 69) razlikujeta med ekonomsko oziroma trgovinsko integracijo in monetarno integracijo. Ekonomsko integracijo razdelita na tri stopnje, in sicer območja proste trgovine, carinske unije in skupne trge.

- Območja proste trgovine so po njuni klasifikaciji najpreprostejša oblika ekonomske integracije. Države članice območja proste trgovine so tiste, ki so se odločile za liberalizacijo medsebojne trgovine, vendar so ohranile samostojnost pri določanju zunanjih stopenj omejitve pri trgovanju (prav tam).
- Carinska unija nadgradi prejšnjo stopnjo integracije s tem, ko prosti trgovini med državami članicami doda še skupno zunanjo carinsko tarifo do tretjih držav (držav, ki niso članice carinske unije). Države članice carinske unije se odpovejo samostojnosti pri oblikovanju trgovinske politike do tretjih držav in le-to prenesejo na osrednjo oblast skupnosti (prav tam).
- Zadnja stopnja ekonomske integracije, ki jo izpostavita avtorja je skupni trg, ki prinaša prost pretok proizvodnih faktorjev, in sicer kapitala in dela. Skupni trg je tako najbolj izpopolnjena oblika ekonomske integracije, ki uvede liberalizacijo nadzornih omejitev pri trgovanju med državami članicami (prav tam).

Gavin in De Lombaerde (2005, 69) izpostavita, da monetarna integracija vodi do vzpostavitve skupne monetarne politike držav članic, ki prinaša sprejem skupne valute in ustanovitev skupne regionalne monetarne oblasti.

- Naslednja stopnja integracije, ki jo prinese monetarno povezovanje držav članic, je ekonomska in monetarna unija. Le-ta državam članicam pomeni popolno združitev fiskalne in monetarne politike, ki jo nadzoruje in izvaja regionalna oblast (prav tam).

S takšnim pregledom stopenj ekonomske integracije sem postavila temelje za preučevanje posameznih RECs na afriškem kontinentu. V nadaljevanju magistrske naloge bom po pregledu institucionalnih in funkcionalnih značilnosti posameznih RECs v Afriki, poskusila vsako izmed osmih RECs postaviti v okvire ene izmed opisanih 'osnovnih' stopenj ekonomske integracije, in sicer območja proste trgovine, carinske unije, skupnega trga in ekonomske unije. Oprelitev, katero stopnjo ekonomske integracije so dosegle posamezne RECs, mi bo pomagala pri nadaljnji primerjavi RECs v Afriki in EU oziroma primerjavi, kako uspešni so bili integracijski procesi na afriškem kontinentu v primerjavi z evropskim povezovanjem.

3 REGIONALNE EKONOMSKE INTEGRACIJE NA AFRIŠKEM KONTINENTU

Tretje poglavje magistrskega dela je namenjeno pregledu posameznih RECs na afriškem kontinentu, in sicer pregledu njihove institucionalne in funkcionalne strukture, na koncu vsakega podpoglavja (v vsakem podpoglavju, je predstavlja ena izmed osmih RECs) sem opredelila tudi, katero stopnjo ekonomske integracije dosega posamezna REC.

3.1 GODPODARSKA SKUPNOST ZAHODNOAFRIŠKIH DRŽAV (ECOWAS – *Economic Community of West African States*)

3.1.1 Nastanek in države članice ECOWAS

Skupnost ECOWAS je bila ustanovljena 28. maja 1975 s sporazumom iz Lagosa,¹ in sicer z namenom spodbujanja gospodarskega povezovanja držav, ki so se priključile sporazumu. Danes je v ECOWAS vključenih 15 držav članic (glej Sliko 3.1.) – Benin, Burkina Faso, Zelenortske otoki, Slonokoščena obala, Gambija, Gana, Gvineja, Gvineja Bisau, Liberija, Mali, Niger, Nigerija, Sierra Leone, Senegal ter Togo (ECOWAS 2015a).

Slika 3.1: Države članice ECOWAS

Vir: MO IBRAHIM FOUNDATION (2014,10).

3.1.2 Vizija in načela ECOWAS

¹ Sporazum iz Lagosa je bil revidiran leta 1993, in sicer so takrat države članice ECOWAS prepoznale potrebo po pospešenem spodbujanju gospodarskega in družbenega razvoja držav članic z namenom izboljšanja življenjskega standarda prebivalcev skupnosti (ECOWAS 2016d).

Skupnost ECOWAS predstavlja enega od stebrov Afriške ekonomske skupnosti (*African Economic Community*). V svojem delovanju kot trgovinska skupnost zasleduje vzor kolektivne gospodarske samozadostnosti držav članic skupnosti in si pri tem prizadeva za ustanovitev velikega enotnega trgovinskega bloka (ECOWAS 2016a).

Vizija ECOWAS je “ustanovitev regije brez meja, katere prebivalstvo ima dostop do obilice virov, ki jih je sposobno izkoriščati z ustvarjanjem priložnosti z ozirom na trajnostno okolje” (ECOWAS 2016a). Z ustanovitvijo skupnosti ECOWAS je bila oblikovana celostna regija, ki svojim prebivalcem zagotavlja prosto gibanje in jim nudi zadosten dostop do zdravstvenega in izobraževalnega sistema. Poleg tega so prebivalci vključeni v gospodarske in trgovinske aktivnosti v regiji, skupnost svojim prebivalcem zagotavlja tudi dostojno življenje v mirnem in varnem okolju regije (prav tam).

Skupnost ECOWAS je bila ustanovljena z namenom spodbujanja gospodarskega sodelovanja in regionalne integracije, saj slednja predstavljata sredstvo za doseganje pospešenega razvoja zahodnoafriškega gospodarstva. Poleg tega regionalna integracija predstavlja najustreznejše sredstvo za doseganje trajnostnega razvoja držav. Leta 2007 je skupnost ECOWAS sprejela ‘Vizijo ECOWAS 2020’ (v nadaljevanju Vizija 2020), ki je skupnosti postavila jasne smeri in cilje pri izboljševanju življenjskih standardov prebivalcev. Vizija 2020 je predvidela vseobsežne programe, ki bodo zahodnoafriški regiji zagotovili boljšo prihodnost (ECOWAS 2016b). Vizija 2020 vsebuje osrednjo trditev – vizija skupnosti ECOWAS je “ustanovitev mirne, bogate in trdne regije brez meja, ki temelji na dobrem vodenju in kjer imajo prebivalci zmožnost dostopanja in koriščenja izobilja virov regije preko oblikovanja priložnosti za trajnostni razvoj in varovanje okolja” (ECOWAS Commission 2010, 2).

Osrednja načela, ki jih najdemo v 4. členu Revidiranega ustanovnega sporazuma ECOWAS² so:

- “enakost in soodvisnost držav članic,
- solidarnost in kolektivno zanašanje držav nase,
- meddržavno sodelovanje, harmonizacija politik in integracija programov,
- nenapadanje držav med seboj,

---

² Revidiran ustanovni sporazum ECOWAS – *ECOWAS Revised Treaty*, podpisan 24. julija 1993 v Cotonou.

- vzdrževanje regionalnega miru, stabilnosti in varnosti preko spodbujanja ter krepiteve dobrih sosedskih odnosov,
- mirno reševanje sporov med državami, aktivno sodelovanje med sosednjimi državami in spodbujanje mirnega okolja kot predpogoja za gospodarski razvoj,
- priznavanje spodbujanja in zaščite človekovih pravic in pravic ljudstev v skladu z določili Afriške listine človekovih pravic in pravic ljudstev,
- odgovornost, gospodarska in družbena pravičnost ter splošno sodelovanje pri razvoju,
- priznavanje in upoštevanje pravil in načel skupnosti,
- spodbujanje in krepitev demokratičnega sistema vladanja v vseh državah članicah, kot je predvideno v Deklaraciji o političnih načelih, ki je bila sprejeta 6. julija 1991 v Abuji, in
- pravična in utemeljena porazdelitev stroškov in koristi gospodarskega sodelovanja in integracije” (Revidiran ustanovni sporazum ECOWAS 1993, 4. čl.).

3.1.3 Institucije ECOWAS

V skladu s 6. členom Revidiranega ustanovnega sporazuma (1993) skupnost ECOWAS sestavljajo naslednje institucije:

- Urad predsednikov držav in vlad,
- Odbor ministrov,
- Parlament skupnosti,
- Ekonomski in socialni svet,
- Sodišče skupnosti,
- Izvršilni sekretariat (današnja Komisija skupnosti),
- Sklad za sodelovanje, nadomestila in razvoj in
- več specializiranih tehničnih komisij.

3.1.3.1 Urad predsednikov držav in vlad (Authority of Heads of State and Government)

Urad predsednikov držav in vlad (v nadaljevanju Urad) je vrhovna institucija skupnosti ECOWAS, ki je odgovorna za splošno vodenje in nadzor skupnosti. S svojimi ukrepi le-ta zagotavlja postopen razvoj skupnosti in skrbi za doseganje ter izvajanje zastavljenih ciljev. Urad ima poleg tega še vrsto drugih raznolikih nalog, kot je, na primer, določanje splošnih načel

in smernic skupnosti, usklajevanje politik (ekonomske, kulturne, socialne) držav članic, nadzorovanje delovanja ostalih institucij skupnosti, pripravljanje poslovnika skupnosti ter imenovanje izvršilnega sekretarja. Urad sodeluje z drugimi institucijami skupnosti, in sicer z Odborom ministrov in s Sodiščem skupnosti (Revidiran ustanovni sporazum ECOWAS 1993, 7. čl.).

Urad se sestaja vsaj enkrat letno na redni seji, predsedujoči Uradu lahko skliče tudi izredne seje (Revidiran ustanovni sporazum ECOWAS 1993, 8. čl.). Odločitve, ki jih sprejema Urad, morajo biti sprejete s soglasjem ali z dvotretjinsko večino držav članic skupnosti (Revidiran ustanovni sporazum ECOWAS 1993, 9. čl.).

3.1.3.2 Odbor ministrov (Council of Ministers)

Odbor ministrov (v nadaljevanju Odbor) sestavljajo ministri držav članic, ki so pristojni za zadeve ECOWAS in drugi ministri. Odboru je pripisana glavna odgovornost za delovanje in razvoj skupnosti. Le-ta skrbi za priporočila Uradu, imenovanje vseh tistih, ki so na položaju v skupnosti, razen izvršilnega sekretarja, dajanje direktiv, ki zadevajo usklajevanje politik ekonomske integracije, svetovanje Uradu glede zunanjih pregledov, pripravo postopkovnih pravil, sprejemanje nadzora nad osebjem, odobravanje organizacijske strukture drugih institucij, sprejemanje delovnih programov, sprejemanje proračuna skupnosti in posameznih institucij ter zaprositev Sodišča skupnosti za posvetovalno mnenje o pravnih vprašanjih (Revidiran ustanovni sporazum ECOWAS 1993, 10. čl.).

Odbor se sestaja vsaj dvakrat letno na rednih sejah, od katerih se mora ena zgoditi takoj za redno sejo Urada. Izredno sejo lahko skliče predsedujoči Odboru ali se lahko izvede na zahtevo države članice, ki jo podpira navadna večina drugih držav članic (Revidiran ustanovni sporazum ECOWAS 1993, 11. čl.). Tudi odločitve, ki jih sprejema Odbor, morajo biti sprejete s soglasjem ali z dvotretjinsko večino držav članic skupnosti (Revidiran ustanovni sporazum ECOWAS 1993, 12. čl.).

3.1.3.3 Parlament skupnosti (Community Parliament)

Parlament skupnosti predstavlja zbor ljudstva skupnosti, ki sestoji iz političnega in administrativnega krila (ECOWAS 2016c). Njegovo sestavo in organizacijo, naloge, pristojnosti in način volitev vanj določa poseben protokol (Revidiran ustanovni sporazum ECOWAS 1993, 13. čl.).

V Parlamentu skupnosti ECOWAS je 115 mest za poslance držav članic – vsaki državi članici je zagotovljenih minimalno pet mest, preostala mesta so razdeljena glede na velikost populacije posamezne države – Nigeriji pripada 35 mest, Gani osem, Slonokoščeni obali sedem, Burkini Faso, Gvineji, Maliju, Nigru in Senegalu šest, Beninu, Zelenortskim otokom, Gambiji, Gvineji Bisau, Liberiji, Sierr Leone in Togu pet mest (ECOWAS Parliament 2017).

Državljeni držav članic skupnosti, ki jim pripada univerzalna volilna pravica, volijo poslance Parlamenta skupnosti neposredno. To pomeni, da je v času volitev poslancev v Parlament skupnosti, državni zbor ali druga primerna institucija v državah članicah, pooblaščen, da izbere poslance. Mandat izvoljenih poslancev traja pet let (prav tam).

3.1.3.4 Ekonomski in socialni svet (Economic and Social Council)

Ekonomskemu in socialnemu svetu je v skupnosti pripisana svetovalna vloga. Sestavljajo ga predstavniki raznolikih področij gospodarske in družbene dejavnosti, njegovo natančnejšo sestavo in organizacijo in naloge določa poseben protokol (Revidiran ustanovni sporazum ECOWAS 1993, 14. čl.).

3.1.3.5 Sodišče skupnosti (Community Court of Justice)

Sodišče skupnosti sestavlja sedem neodvisnih sodnikov s štiri leta dolgim mandatom, ki jih imenuje Urad, in sicer so to državljani držav članic skupnosti. Naloga Sodišča skupnosti je zagotovitev, da se v skupnosti spoštujejo pravo in načela enakosti ter določila Revidiranega ustanovnega sporazuma ECOWAS in ostalih sprejetih dokumentov (ECOWAS 2016č). Status, sestavo, pristojnosti in postopke Sodišča skupnosti določa poseben protokol (Revidiran ustanovni sporazum ECOWAS 1993, 15. čl.).

Revidiran ustanovni sporazum ECOWAS (1993, 16. čl.) ustanavlja Arbitražno sodišče skupnosti, katerega status, sestavo, pristojnosti in postopke določa poseben protokol.

3.1.3.6 Izvršilni sekretariat (Executive Secretariat; današnja Komisija skupnosti)

Komisija skupnosti je nastala leta 2006, ko so se voditelji držav članic odločili, da preoblikujejo Izvršilni sekretariat. Le-ta predstavlja glavni 'organ' skupnosti, kjer se začenjajo programi, projekti in ostale aktivnosti. Komisijo vodi predsednik, kateremu pri izpolnjevanju dolžnosti pomaga 13 komisarjev (ECOWAS Commission 2015a).

Komisija skupnosti sprejema pravila za izvajanje zakonov, ki jih sprejme Odbor, in imajo enako pravno moč kot zakoni, ki jih sprejme Odbor. Komisija izdaja priporočila in nasvete, ki niso pravnomočni (ECOWAS Commission 2015b).

3.1.3.7 Sklad za sodelovanje, nadomestila in razvoj (Fund for Co-operation, Compensation and Development)

Status, cilje in pristojnosti Sklada za sodelovanje, nadomestila in razvoj določa poseben protokol (Revidiran ustanovni sporazum ECOWAS 1993, 21. čl.).

3.1.3.8 Specializirane tehnične komisije (Specialised Technical Commissions)

22. člen Revidiranega ustanovnega sporazuma ECOWAS (1993) ustanavlja več specializiranih tehničnih komisij, in sicer komisije za:

- prehrano in kmetijstvo,
- industrijo, znanost, tehnologijo in energijo,
- okolje in naravne vire,
- promet, komunikacije in turizem,
- trgovino, carino, obdavčevanje, statistiko, denar in plačila,
- politične, sodne in pravne zadeve, regionalno varnost in priseljevanje,
- človeške vire, informacije, družbene in kulturne zadeve in
- administrativno in finančno komisijo.

3.1.4 Stopnja regionalne poveznosti ECOWAS

Skladno s 54. čl. Revidiranega ustanovnega sporazuma ECOWAS (1993) so se države članice skupnosti obvezale, da bodo v obdobju največ petnajstih let ustanovile ekonomsko unijo. Prav tako so se države članice obvezale, da bodo v obdobju petih let ustanovile ekonomsko in monetarno unijo, in sicer s sprejetjem skupnih politik na socialno-ekonomskem področju (kmetijstvo, industrija, transport, komunikacije, energija, znanstveno raziskovanje), z odpravo ovir pri prostem pretoku ljudi, blaga, storitev in kapitala, z uveljavljanjem pravice do vstopa v državo in naselitve v državi ter končno z usklajevanjem monetarnih, finančnih in fiskalnih politik, ustanovitvijo Zahodnoafriške monetarne unije, enotne regionalne centralne banke in enotne zahodnoafriške valute (Revidiran ustanovni sporazum ECOWAS 1993, 55. čl.).

Leta 1994 je bila ustanovljena Zahodnoafriška monetarna in ekonomska unija (UEMOA – *The West African Monetary and Economic Union*), ki se ji je takrat pridružilo le nekaj držav članic ECOWASA, in sicer Benin, Burkina Faso, Slonokoščena obala, Mali, Niger, Senegal in Togo, leta 1997 pa še Gvineja Bisau (CFA - *Communauté financière d'Afrique*) (UEMOA 2017). Države članice UEMOE uporabljajo skupno valuto imenovano 'frank CFA'³, ki je med nekdanjimi francoskimi kolonijami v veljavi že od leta 1945 (Banque Centrale des Etats de l'Afrique de l'Ouest 2012).

Naslednji korak v procesu regionalnega povezovanja v primeru ECOWAS predstavlja oblikovanje Zahodnoafriške monetarne cone (WAMZ – *West African Monetary Zone*). Gambija, Gana, Gvineja, Nigerija in Sierra Leone so se leta 2000 zavezale, da bodo le-to vzpostavile do leta 2003, leta 2010 se jim je pridružila še šesta država članica, Liberija. Države članice WAMZ so predvidele združitev s skupnostjo UEMOA – s takšno združitvijo bi nastala enotna monetarna unija v tem delu Afrike. Cilj držav članic WAMZ je ustanovitev nove, stabilne valute imenovane 'eco', ki bi Zahodni Afriki prinesla enotno valuto (West African Monetary Insitute 2017).

ECOWAS pri vzpostavljanju območja proste trgovine izpostavlja pomen treh področij delovanja skupnosti – območje proste trgovine je znotraj ECOWAS vzpostavljeno s Shemo ECOWAS o liberalizaciji trgovine, ustanovljena je skupna zunanja tarifa, Komisija skupnosti

---

³ Valuto 'frank CFA' uporabljajo tako v Zahodni kot tudi v Srednji Afriki, zato obstajata dve poimenovanji valute, in sicer zahodnoafriški frank CFA in srednjeafriški frank CFA (Banque Centrale des Etats de l'Afrique de l'Ouest 2012).

si prizadeva, da bi države članice sprejele enotno stopnjo DDV (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016a, 17).

3.2 VZHODNOAFRIŠKA SKUPNOST (EAC – *East African Community*)

3.2.1 Nastanek in države članice EAC

Ustanovitev EAC je potekala nekoliko drugače kot ustanovitev klasičnih regionalnih integracij, saj je med Kenijo, Tanzanijo in Ugando obstajala že dolga zgodovina medsebojnega sodelovanja v okviru več regionalnih sporazumov. Tako so na primer obstajali: carinska unija med Kenijo in Ugando iz leta 1917, Vzhodnoafriška visoka komisija med leti 1948 in 1961, Vzhodnoafriška organizacija za skupne dejavnosti med leti 1961 in 1967, Vzhodnoafriška skupnost med leti 1967 in 1977 ter Vzhodnoafriško sodelovanje med leti 1993 in 2000 (EAC 2017a).

Sporazum, ki je ustanovil EAC, je bil podpisan 30. novembra 1999 v Arushi, v veljavo je stopil leto kasneje, in sicer 7. julija 2000. Z začetkom veljave sporazuma je uradno nastala skupnost EAC. Države ustanoviteljice in prvotne članice EAC so bile Kenija, Tanzanija in Uganda, leta 2007 sta državi članici postali tudi Ruanda in Burundi (prav tam).

Slika 3.2: Države članice EAC

Vir: MO IBRAHIM FOUNDATION (2014,10).

3.2.2 Cilji in načela EAC

V skladu s prvim odstavkom 5. člena Ustanovnega sporazuma EAC⁴ (1999) je osrednji cilj organizacije “/.../ razvoj politik in programov, namenjenih za razširitev in poglobitev sodelovanja med državami partnericami na političnem, ekonomskem, družbenem in kulturnem področju, v raziskovanju in tehnologiji, obrambi, varnosti in pravnih ter sodnih zadevah, in sicer za njihovo vzajemno korist”.

Z namenom doseganja osrednjega cilja si EAC kot skupnost prizadeva za uresničitev trajnostne rasti in razvoja, krepitev in utrditev sodelovanja na dogovorjenih področjih, spodbujanje trajnostnega izkoriščanja naravnih virov, krepitev in utrditev trajnih političnih, ekonomskih, družbenih, kulturnih in tradicionalnih vezi med državami članicami, vključevanje spola v razvoj in okrepitev vloge žensk pri razvoju, spodbujanje miru, varnosti in stabilnosti v regiji, okrepitev partnerstev z zasebnim sektorjem ter s civilno družbo (Ustanovni sporazum EAC 1999, 3. odstavek 5. čl.).

Načela, ki vodijo delovanje skupnosti EAC, so:

- “vzajemno zaupanje, politična volja in suverena enakost,

---

⁴ Ustanovni sporazum EAC – *The Treaty for the Establishment of the East African Community*, podpisan 30. novembra 1999 v Arushi, v veljavi od 7. julija 2000.

- mirno sobivanje in dobro sosedstvo,
- mirno reševanje sporov,
- dobro vladanje, ki vključuje upoštevanje načel demokracije, vladavine prava, odgovornosti, transparentnosti, družbene pravičnosti, enakih možnosti, enakosti med spoloma, kot tudi prepoznanje, spodbujanje in zaščita človekovih pravic in pravic ljudstva v skladu z Afriško listino človekovih pravic in pravic ljudstev,
- pravična porazdelitev koristi in
- sodelovanje za vzajemno korist” (Ustanovni sporazum EAC 1999, 6. čl.).

3.2.3 Institucije EAC

V skladu z 9. členom Ustanovnega sporazuma EAC (1999), skupnost EAC sestavljajo naslednje institucije:

- Vrh,
- Svet,
- Koordinacijski odbor,
- Sektorski odbori,
- Vzhodnoafriško sodišče,
- Vzhodnoafriški zakonodajni zbor in
- Sekretariat.

3.2.3.1 Vrh (Summit)

Vrh sestavljajo predsedniki držav članic ali predsedniki vlad držav članic (Ustanovni sporazum EAC 1999, 10. čl.). Njegova glavna naloga je izdajanje splošnih smernic in spodbud, potrebnih za delovanje skupnosti in doseganje zastavljenih ciljev. Poleg tega Vrh obravnava vsa letna poročila o napredku, ki mu jih predloži Svet, ter pregleduje stanje znotraj skupnosti, in sicer na področju varnosti, miru ter dobrega vladanja (Ustanovni sporazum EAC 1999, 11. čl.).

Vrh se sestaja vsaj enkrat letno, na prošnjo države članice se sestane tudi na izredni seji. Mandat predsedujočega Vrhu traja eno leto in rotira med državami članicami. Odločitve na zasedanjih Vrha morajo biti sprejete soglasno (Ustanovni sporazum EAC 1999, 12. čl.).

3.2.3.2 Svet (*Council of Ministers or The Council*)

Svet sestavljajo ministri vsake države članice, ki so odgovorni za zadeve Vzhodnoafriške skupnosti, drugi ministri, ki jih določijo države članice in generalni državni tožilci vsake države članice (Ustanovni sporazum EAC 1999, 13. čl.). Svet je organ politike Vzhodnoafriške skupnosti, katerega naloga je spodbujanje, nadzorovanje in preverjanje izvajanja programov v skupnosti in zagotavlja primernega delovanja skupnosti in njenega razvoja (Ustanovni sporazum EAC 1999, 14. čl.). V skladu s tem Svet sprejema politične odločitve, potrebne za učinkovito delovanje skupnosti, sprejema in predlaga zakonske osnutke, izdaja smernice državam članicam ter ostalim organom in institucijam skupnosti, izdaja predpise, direktive, odločitve, priporočila in mnenja v skladu z Ustanovnim sporazumom EAC, obravnava proračun skupnosti, obravnava, ukrepe držav članic glede doseganja ciljev skupnosti, sprejema pravila in predpise, potrebne za delovanje osebja skupnosti, sprejema finančna pravila in predpise, Vrhu predlaga letna poročila o napredku ter pripravlja dnevni red srečanj Vrha. Poleg tega Svet ustanavlja sektorske svete in sektorske odbore (prav tam).

Svet se sestaja dvakrat letno, in sicer se mora eno zasedanje zgoditi takoj po zasedanju Vrha. Države članice ali predsedujoči Svetu lahko skličejo izredne seje (Ustanovni sporazum EAC 1999, 15. čl.).

3.2.3.3 Koordinacijski odbor (*Coordinating Committee*)

Koordinacijski odbor sestavljajo stalni sekretarji vsake države članice, ki so odgovorni za zadeve Vzhodnoafriške skupnosti, in drugi stalni sekretarji, ki jih določijo države članice (Ustanovni sporazum EAC 1999, 17. čl.). Naloge Koordinacijskega odbora so, da na lastno pobudo ali željo Sveta le-temu predloži poročila in priporočila glede izvajanja Ustanovnega sporazuma, ter da izvaja odločitve Sveta, obravnava poročila sektorskih odborov in preučuje ostale posebne zadeve (Ustanovni sporazum EAC 1999, 18. čl.).

Koordinacijski odbor se sestaja najmanj dvakrat letno, in sicer se mora eno zasedanje zgoditi takoj po zasedanju Sveta. Na predlog predsedujočega Koordinacijskemu odboru je lahko sklicana tudi izredna seja (Ustanovni sporazum EAC 1999, 19. čl.).

3.2.3.4 *Sektorski odbori (Sectoral Committees)*

Koordinacijski odbor lahko Svetu predlaga ustanovitev, sestavo in naloge sektorskih odborov, in sicer z namenom doseganja ciljev Ustanovnega sporazuma (Ustanovni sporazum EAC 1999, 20. čl.).

Sektorski odbori so odgovorni za pripravo celostnega implementacijskega programa svojega sektorja, izpostavljanje prednosti sektorja, nadzorovanje in pregledovanje izvajanja programov skupnosti in predlaganje poročil in priporočil Koordinacijskemu odboru (Ustanovni sporazum EAC 1999, 21. čl.).

Sektorski odbori se sestajajo tako pogosto, kot je to potrebno za ustrezno izpolnjevanje nalog (Ustanovni sporazum EAC 1999, 22. čl.).

3.2.3.5 *Vzhodnoafriško sodišče (East African Court of Justice)*

Vzhodnoafriško sodišče je sodno telo skupnosti, ki zagotavlja upoštevanje prava pri razlaganju in uporabi Ustanovnega sporazuma. Sestavljata ga prvostopenjski oddelek in prizivni oddelek (Ustanovni sporazum EAC 1999, 23. čl.).

Vzhodnoafriško sodišče sestavlja največ 15 sodnikov, od katerih jih ne sme biti več kot deset imenovanih za sodnike prvostopenjskega oddelka in ne več kot pet za sodnike prizivnega oddelka. Sodniki so izbrani glede na pobudo držav članic. Mandat prve tretjine sodnikov, ki so bili imenovani najprej, traja pet let, naslednje tretjine šest let in zadnje tretjine sedem let (Ustanovni sporazum EAC 1999, 24. čl.). Vrh med sodniki prizivnega oddelka izbere predsednika in podpredsednika sodišča, med sodniki prvostopenjskega oddelka izbere glavnega sodnika in njegovega namestnika. Pri tem izbrani sodniki ne smejo prihajati iz iste države članice. Predsednik sodišča je vodja sodišča, ki je odgovoren za upravo in nadzor nad sodiščem, pri tem vodi tudi delo prizivnega oddelka in ga predstavlja. Glavni sodnik vodi delo prvostopenjskega oddelka in ga predstavlja (prav tam).

Sodna oblast Vzhodnoafriškega sodišča zaobjema razlaganje in uporabo Ustanovnega sporazuma (Ustanovni sporazum EAC 1999, 27. čl.).

3.2.3.6 Vzhodnoafriški zakonodajni zbor (*East African Legislative Assembly*)

Vzhodnoafriški zakonodajni zbor (v nadaljevanju Zakonodajni zbor) sestavlja po devet članov iz vsake države članice skupnosti. Sestavljajo ga tudi drugi člani, in sicer ministri držav članic, odgovorni za zadeve Vzhodnoafriške skupnosti, pomočniki ali namestniki ministrov ter generalni sekretar in odvetnik skupnosti (Ustanovni sporazum EAC 1999, 48. čl.).

Zakonodajni zbor je zakonodajni organ skupnosti, ki z državnimi zbori držav članic tesno sodeluje pri zadevah skupnosti, razpravlja in sprejema državni proračun, obravnava letna, revizijska in ostala poročila o zadevah v skupnosti, izdaja priporočila Svetu, ustanavlja odbore in svetuje Svetu pri imenovanju osebja in uradnikov (Ustanovni sporazum EAC 1999, 49. čl.).

3.2.3.7 Sekretariat (*Secretariat*)

Sekretariat je izvršilni organ skupnosti, ki ga sestavljajo generalni sekretar, namestniki generalnega sekretarja, svetovalec skupnosti in ostalo osebje (Ustanovni sporazum EAC 1999, 66. čl.). Generalnega sekretarja, ki nosi funkcijo glavnega izvršilnega uradnika skupnosti, imenuje Vrh glede na nominacijo predsednika države članice (Ustanovni sporazum EAC 1999, 67. čl.).

3.2.4 Stopnja regionalne poveznosti EAC

Skladno s 75. čl. Ustanovnega sporazuma EAC (1999) so se države članice zavezale, da bodo ustanovile carinsko unijo. Carinska unija v okviru EAC obstaja od leta 2005, dobro usposobljena za svoje delovanje je postala šele leta 2010. Države članice EAC so se dogovorile za vzpostavitev proste trgovine z blagom in storitvami (brez carin) med državami članicami, prav tako so se dogovorile za enotno carinsko tarifo do drugih držav. Pri tem je blago, s katerim se prosto trguje znotraj skupnosti, podvrženo določilom Predpisov EAC o izvoru in določilo m Protokola, ki ustanavlja Vzhodnoafriško carinsko unijo (EAC 2017b).

Naslednja stopnja regionalne integracije v okviru EAC je bila dosežena z vzpostavitvijo skupnega trga leta 2010 (EAC 2017c). Vzpostavitev le-tega je predvidel že 76. čl. Ustanovnega sporazuma EAC (1999). Skupni trg je za EAC pomenil, da so se države članice skupnosti zavezale, da bodo spoštovale štiri svoboščine premikanja, in sicer prost pretok blaga in storitev,

kapitala, dela in delovne sile ter oseb, prav tako pa tudi pravico do bivanja in pravico do ustanavljanja (EAC 2017c).

Leta 2013 so države članice EAC naredile naslednji korak v procesu regionalnega povezovanja skupnosti – države so takrat sprejele Protokol o Vzhodnoafriški monetarni uniji (EAMU – *East African Monetary Union*). Le-ta je postavil temelje za izgradnjo monetarne unije v obdobju naslednjih desetih let, ko naj bi države članice sprejele enotno valuto skupnosti (EAC 2017č).

Kot je zapisano v 2. odstavku 5. čl. Ustanovnega sporazuma EAC (1999) je cilj skupnosti doseči stopnjo regionalne integracije, ki jo predstavlja politična federacija. Le-ta naj bi temeljila na treh stebrih, in sicer skupnih zunanjih in varnostnih politikah, dobrem vladanju in učinkovitem izvajanju prejšnjih stopenj regionalnega povezovanja. Pri politični federaciji gre za celosten proces, prvi zametki oblikovanja politične federacije so bili postavljeni leta 2004, ko so se države članice dogovorile o procesu oblikovanja slednje (EAC 2017d).

3.3 JUŽNOAFRIŠKA SKUPNOST ZA RAZVOJ (*Southern African Development Community – SADC*)

3.3.1 Nastanek in države članice SADC

Predhodnik današnjega SADC je bila t. i. Južnoafriška usklajevalna konferenca za razvoj, ki je bila ustanovljena 1. aprila 1980 v Lusaki, z namenom zmanjševanja odvisnosti držav članic od apartheida v Južni Afriki, ustanovitve pravične regionalne integracije, aktiviranja naravnih virov držav članic za spodbuditev izvajanja državnih, meddržavnih in regionalnih politik ter z namenom zagotovitve mednarodnega sodelovanja znotraj okvira ekonomske liberalizacije. Le-ta je obsegala poglobitve države tega dela Afrike – Angolo, Botsvano, Lesoto, Malavi, Mozambik, Svaziland, Zambijo in Zimbabve (SADC 2012a).

17. avgusta 1992 so voditelji držav in voditelji vlad držav članic v Windhoeku podpisali pogodbo o SADC in s tem preoblikovali Južnoafriško usklajevalno konferenco za razvoj v SADC. Pogodba o SADC vsebuje glavne cilje skupnosti, in sicer “doseči razvoj in ekonomsko rast, zmanjšati revščino, izboljšati standard in kvaliteto življenja ljudstev v južnem delu Afrike ter podpirati družbeno zapostavljene skozi regionalno integracijo” (prav tam). Pri tem je za

doseganje ciljev potrebna povečana regionalna integracija, ki temelji na demokratičnih načelih in trajnostnem razvoju (prav tam).

SADC je danes pridruženih 15 držav članic, in sicer Angola, Botsvana, Demokratična republika Kongo, Lesoto, Madagaskar, Malavi, Mauritius, Mozambik, Namibija, Sejšeli, Južnoafriška republika, Svaziland, Tanzanija, Zambija in Zimbabve (SADC 2012b).

Slika 3.3: Države članice SADC

Vir: MO IBRAHIM FOUNDATION (2014,10).

3.3.2 Načela in cilji SADC

V skladu s 4. členom Prečiščene pogodbe SADC⁵ (2015) delovanje skupnosti temelji na naslednjih načelih:

- “suverena enakost vseh držav članic,
- solidarnost, mir in varnost,
- človekove pravice, demokracija in vladavina prava,
- pravičnost, uravnoteženost in vzajemna korist in
- mirno reševanje sporov”.

---

⁵ Prečiščena pogodba SADC – *Consolidated text of the Treaty of the Southern African Development Community*, podpisana 21. oktobra 2015 v Gaborone.

Poleg prej omenjenega glavnega cilja skupnosti SADC sledi naslednjim ciljem – spodbujanje nastanka skupnih političnih vrednot, ki se prenašajo preko demokratičnih institucij, krepitev in ohranjanje demokracije, miru, varnosti in stabilnosti v regiji, spodbujanje samo-oskrbovalnega razvoja, ki temelji na medsebojni odvisnosti držav članic skupnosti, doseganje komplementarnosti državnih in regionalnih strategij in planov, spodbujanje ter povečevanje zaposlenosti in izkoriščanje virov v regiji, doseganje trajnostnega izkoriščanja naravnih virov in učinkovite zaščite okolja, krepitev zgodovinskih, družbenih in kulturnih značilnosti ter vezi med ljudstvi, ki živijo v regiji, boj proti virusu HIV in drugim nalezljivim boleznim, zagotovitev, da izkoreninjenje revščine postane cilj vseh programov in aktivnosti v regiji ter vključevanje spola v proces izgradnje skupnosti (Prečiščena pogodba SADC 2015, 5. čl.).

3.3.3 Institucije SADC-a

V skladu z 9. členom Prečiščene pogodbe SADC (2015) skupnost SADC sestavljajo naslednje institucije:

- Vrh predsednikov držav ali vlad,
- Organ političnega, obrambnega in varnostnega sodelovanja,
- Svet ministrov,
- Sektorski in množični vladni odbori,
- Stalen odbor uradnikov,
- Sekretariat,
- Sodišče in
- Državni odbori SADC.

3.3.3.1 Vrh predsednikov držav ali vlad (Summit of Heads of State or Government)

Vrh predsednikov držav ali vlad, ki predstavlja glavno institucijo in oblikuje politike v skupnosti, sestoji iz predsednikov držav ali vlad vseh držav članic. Odgovoren je za splošno politično vodenje in nadzor funkcij skupnosti. Sestaja se vsaj dvakrat letno, vodi ga predsedujoči, ki ga izvolijo izmed svojih članov za obdobje enega leta. Vrh predsednikov držav ali vlad ima pristojnost, da ustanavlja odbore in druge institucije ter organe, ki so potrebni za delovanje skupnosti (Prečiščena pogodba SADC 2015, 10. čl.).

Vrh predsednikov držav ali vlad deluje po načelu 'trojka', kar pomeni, da institucija sestoji iz predsedujočega SADC, novoizvoljenega predsedujočega SADC, ki je tudi namestnik sedanjega predsedujočega, ter odhajajočega predsedujočega SADC (Prečiščena pogodba SADC 2015, 9A. čl.).

3.3.3.2 Organ političnega, obrambnega in varnostnega sodelovanja (Summit Troika of the Organ)

Po načelu 'trojke' deluje tudi Organ političnega, obrambnega in varnostnega sodelovanja (v nadaljevanju Organ). 'Trojka' Organa tako sestoji iz predsedujočega organa, novoizvoljenega predsedujočega, ki je tudi namestnik sedanjega predsedujočega ter odhajajočega predsedujočega Organu (Prečiščena pogodba SADC 2015, 9A. čl.). Predsedujočega Organu izbere Vrh predsednikov držav ali vlad izmed svojih članov, in sicer na osnovi rotacije in mandatom enega leta. Njegova naloga je, da se posvetuje s 'trojko' Vrha predsednikov držav ali vlad in mu predlaga poročila (Prečiščena pogodba SADC 2015, 10A. čl.).

Znotraj Organa obstaja Ministrski odbor, ki ga sestavljajo ministri iz vsake države članice, in sicer ministri za zunanje zadeve, obrambo, javno varnost, državno varnost ali policijo. Le-ti so odgovorni za usklajevanje dela znotraj Organa (prav tam). Organ je s svojim delovanjem odgovoren za spodbujanje miru in varnosti v skupnosti, prav tako državam članicam zagotavlja smernice pri zadevah, ki ogrožajo mir, varnost in stabilnost v regiji (SADC 2012c).

3.3.3.3 Svet ministrov (SADC Council of Ministers)

Svet ministrov sestoji iz ministrov vsake države članice, ki so (po možnosti) odgovorni za zunanje zadeve, ekonomsko načrtovanje ali finance (SADC 2012č). Njegove naloge so, da nadzoruje delovanje in razvoj skupnosti, izvajanje politik in programov, svetuje Vrhu predsednikov držav ali vlad pri splošni politiki, odobrava politike, strategije in delovne programe skupnosti, usmerja in nadzoruje delovanje drugih institucij, predlaga ustanovitve v direktoratih, odborov in drugih organov, ustanavlja svoje lastne odbore, razvija in izvaja Skupni program SADC in strateške prednostne naloge ter sklicuje konference in ostala srečanja (Prečiščena pogodba SADC 2015, 11. čl.).

3.3.3.4 *Sektorski in množični vladni odbori (Sectoral & Cluster Ministerial Committees)*

Sektorski in množični vladni odbori (v nadaljevanju Odbori) sestojijo iz ministrov držav članic, ki so odgovorni za trgovino, industrijo, finance in investicije, infrastrukturo in storitve, prehrano, kmetijstvo, naravne vire in okolje, družbeni in človeški razvoj, posebne programe, politiko, obrambo in varnost ter pravne in sodne zadeve (SADC 2012d).

Naloga Odborov je, da nadzorujejo dejavnosti glavnih področij povezovanja (področja se skladajo s pristojnostmi zgoraj navedenih ministrov), spremljajo in nadzorujejo izvajanje Regionalnega indikativnega strateškega razvojnega plana, nudijo politične nasvete Svetu ministrov in po potrebi ustanavljajo stalne aličasne pododbore. Odbori se sestajajo vsaj enkrat letno, njihove odločitve morajo biti sprejete s soglasjem (Prečiščena pogodba SADC 2015, 12. čl.).

3.3.3.5 *Stalen odbor uradnikov (Standing Committee of Senior Officials)*

Stalen odbor uradnikov (v nadaljevanju Odbor uradnikov) sestoji iz enega stalnega sekretarja ali uradnika z ministrstva, ki je pristojno za zadeve SADC, iz vsake države članice. Odbor uradnikov nudi tehnično-svetovalno pomoč Svetu ministrov. Predsednika Odbora uradnikov izberejo države članice, srečanja Odbora uradnikov potekajo vsaj štirikrat letno. Odločitve Odbora uradnikov morajo biti sprejete soglasno (Prečiščena pogodba SADC 2015, 13. čl.).

3.3.3.6 *Sekretariat (SADC Secretariat)*

Sekretariat je glavni izvršilni organ SADC, ki je odgovoren za strateško načrtovanje in vodenje programov skupnosti, izvajanje odločitev ostalih institucij, organizacijo in vodenje srečanj SADC, predstavljanje in oglaševanje skupnosti, usklajevanje politik in strategij držav članic, nadzorovanje izvajanja regionalnih politik in programov, razširjanje informacij v skupnosti, razvoj zmožnosti in infrastrukture za znotraj-regijsko informacijsko komunikacijsko tehnologijo ter aktiviranje virov, sodelovanja in usklajevanja programov in projektov s sodelujočimi državami. Sekretariat vodi vodilni sekretar, ki mu pri delu pomaga eden ali več namestnikov (Prečiščena pogodba SADC 2015, 14. čl.).

3.3.3.7 Sodišče (SADC Tribunal)

Glavna naloga Sodišča je, da skrbi za upoštevanje in pravilno razlaganje določil Prečiščene pogodbe SADC in njej podrejenih aktov. Člani Sodišča so izbrani za določeno obdobje, odločitve Sodišča so končne in obvezujoče (Prečiščena pogodba SADC 2015, 16. čl.).

Sodišče je bilo ustanovljeno s Protokolom o Sodišču, ki je bil podpisan leta 2000 v Windhoeku, uradno je bilo ustanovljeno 18. avgusta 2005 v Gaborone. Sedež Sodišča je danes v Windhoeku, kjer potekajo zaprisege njegovih članov (SADC 2012e).

3.3.3.8 Državni odbori SADC (SADC National Committees)

Vsaka država članica skupnosti mora ustanoviti državni odbor za SADC. Odgovornost državnih odborov je, da prispevajo k oblikovanju SADC politik, strategij in programov na državnem nivoju, da usklajujejo in nadzorujejo izvajanje SADC programov na državni ravni, da pričenjajo projekte kot del priprave za Regionalni indikativni strateški razvojni plan ter da ustanavljajo državni organizacijski odbor, pododbore in tehnične komisije (Prečiščena pogodba SADC-a 2015, 16A. člen).

3.3.4 Stopnja regionalne povezanosti SADC

Prva stopnja regionalnega povezovanja, in sicer območje proste trgovine, je bila znotraj SADC uresničena avgusta leta 2008, ko je 85 odstotkov trgovine med državami članicami doseglo nič-odstotno carinsko dajatev. Postopoma uveljavljajoč program zniževanja carinskih tarif je bil v teku že od leta 2001. Trenutno je prostemu trgovinskemu območju znotraj SADC pridruženih 12 držav članic skupnosti, Angola, Demokratična republika Kongo in Sejšeli se temu območju niso pridružili (SADC 2012f).

Regionalni indikativni strateški razvojni načrt⁶ (v nadaljevanju Razvojni načrt) je predvidel uresničitev druge stopnje regionalnega povezovanja, carinske unije, in sicer do leta 2010. Ker

---

⁶ Regionalni indikativni strateški razvojni načrt (*Regional Indicative Strategic Development Plan*) je »/.../ obširen razvojni in implementacijski okvir, ki vodi program regionalnega povezovanja v SADC v obdobju petnajstih let (2005–2020) /.../« (SADC 2012g). Glavni cilj tega načrta je poglobitev povezanosti v regiji ob sočasnem pospeševanju izkoreninjenja revščine in doseganja drugih razvojnih ciljev (prav tam).

se je izvajanje razvojnega načrta pričelo kasneje, kot so predvideli, tudi carinska unija ni bila ustanovljena takrat, kot je bilo pričakovano. Ustanovitev le-te so predvideli v obdobju do leta 2013, vendar do danes zaradi kopice omejitev še ni bila dosežena (znotraj SADC tako na primer obstaja kar enajst samostojnih carinskih politik, ki bi jih bilo potrebno ob ustanovitvi carinske unije združiti v enotno politiko) (SADCg). Nekaj držav članic SADC, in sicer Botsvana, Lesoto, Namibija, Južnoafriška republika in Svaziland je združenih v okviru Južnoafriške carinske unije (*Southern African Customs Union – SACU*), ki je bila ustanovljena že leta 1910 (SACU 2013).

Znotraj skupnosti SADC je bila predvidena tudi ustanovitev skupnega trga, in sicer do leta 2015. Ker se je zataknilo že pri ustanovitvi carinske unije, se je zamaknila tudi ustanovitev skupnega trga. SADC si trenutno prizadeva za premostitev težav, ki onemogočajo ustanovitev carinske unije in posledično naslednjih stopenj regionalnega povezovanja. Težavo v integracijskem procesu predstavlja predvsem članstvo držav članic v številnih regionalnih in mednarodnih telesih, nekaj težav povzroča tudi razvoj politik in strategij, ki se usmerjajo na ranljive skupine znotraj skupnosti (SADC 2012h).

Posledično se je zamaknila tudi ustanovitev monetarne unije, za katero je razvojni načrt predvidel, da bo ustanovljena do leta 2016, skupna valuta naj bi bila sprejeta do leta 2018 (kljub času, ki ostaja, bodo v skupnosti SADC morali najprej doseči prejšnje integracijske stopnje) (SADC 2012i; SADC 2012j).

3.4 UNIJA ARABSKEGA MAGREBA (UMA – *l'Union du Maghreb arabe*)

3.4.1 Nastanek in države članice UME

Skupnost UMA je bila ustanovljena 17. februarja 1989, ko je bila v Marakešu podpisana Pogodba o ustanovitvi Unije arabskega Magreba. Ideja o ustanovitvi UME se je porodila eno leto prej na srečanju voditeljev držav arabskega Magreba, ki je potekalo 10. junija v alžirski Zeraldi. Takrat je bila ustanovljena Velika komisija, ki je kasneje poskrbela za realizacijo načrta o ustanovitvi unije (UMA 2017).

UMI je pridruženih pet držav članic, in sicer Alžirija, Libija, Maroko, Mavretanija in Tunizija (prav tam).

Slika 3.4: Države članice UME

AMU • 1989

Vir: MO IBRAHIM FOUNDATION (2014,10).

3.4.2 Cilji UME

UMA v svojem delovanju strmi h “/.../ krepitvi bratskih vezi med državami članicami in njenimi ljudstvi, doseganju razvoja in blaginje njenih družb ter zagovarjanju njenih pravic, prispevanju k ohranjanju miru, ki temelji na pravičnosti in enakosti, težnji po skupni politiki na različnih področjih ter postopnem delovanju k doseganju prostega premikanja ljudi ter prenašanja storitev, blaga in kapitala med njimi /.../” (Pogodba o ustanovitvi UME⁷ 1989, 2. čl.).

Skladno s 3. členom Pogodbe o ustanovitvi UME (1989) se cilji skupnosti UME nanašajo na različna področja, in sicer mednarodno, obrambno, ekonomsko in kulturno področje.

- Cilj mednarodnega področja je doseči soglasje med državami članicami in vzpostaviti tesne diplomatske vezi med slednjimi,
- cilj obrambnega področja je vzdrževanje neodvisnosti vsake države članice,

---

⁷ Pogodba o ustanovitvi UME – *Treaty instituting the Arab Maghreb Union*, podpisana 17. februarja 1989 v Marakešu.

- cilj ekonomskega področja je doseči industrijski, kmetijski, trgovinski in družbeni razvoj držav članic s pomočjo potrebnih ukrepov, kot so na primer izvajanje posebnih programov in ustanavljanje skupnih podjetij,
- cilj kulturnega področja je vzpostavitev sodelovanja, ki stremi k spodbujanju izobraževanja, ščitenju duhovnih in moralnih vrednot, ki izhajajo iz islama, ohranjanju arabske ljudske identitete ter k izvajanju potrebnih ukrepov za uresničevanje ciljev, kot je na primer ustanavljanje skupnih univerz, kulturnih institucij ter raziskovalnih ustanov (prav tam).

3.4.3 Institucije UME

Institucije UME so:

- Predsedniški svet,
- Svet zunanjih ministrov,
- Ministrski svet,
- Splošni sekretariat,
- Posvetovalni svet ter
- Sodni organ (UMA 2017).

3.4.3.1 Predsedniški svet (Presidential Council)

Predsedniški svet sestoji iz voditeljev držav članic skupnosti in predstavlja najvišjo oblast UME. Predsedujoči Predsedniškemu svetu je eden izmed voditeljev, njegov mandat traja šest mesecev (Pogodba o ustanovitvi UME 1989, 4. čl.). Predsedniški svet se na rednih srečanjih sestaja vsakih šest mesecev, po potrebi tudi na izrednih sejah (Pogodba o ustanovitvi UME 1989, 5. čl.). Odločitve, ki jih sprejme Predsedniški svet, morajo biti sprejete soglasno (Pogodba o ustanovitvi UME 1989, 6. čl.). Predsedniški svet je pooblaščen, da ustanavlja Specializirane ministrske odbore (Pogodba o ustanovitvi UME 1989, 10. čl.).

3.4.3.2 Svet zunanjih ministrov (Council of Foreign Ministers)

Svet zunanjih ministrov UME pripravlja seje Predsedniškega sveta, poleg tega pregleduje točke, ki mu jih predložijo posebni ministrski odbori (Pogodba o ustanovitvi UME 1989, 8. čl.).

3.4.3.3 Ministrski svet (ali Splošni ljudski odbor; Ministerial Council)

Ministrski svet sestavljajo ministri vsake države članice, ki so odgovorni za zadeve skupnosti. Ministri tvorijo odbor za nadzor nad zadevami skupnosti, pripravljajo poročila o dogajanju, ki jih posredujejo Svetu zunanjih ministrov (Pogodba o ustanovitvi UME 1989, 9. čl.).

3.4.3.4 Splošni sekretariat (General Secretariat)

Splošni sekretariat sestavlja po en predstavnik iz vsake države članice skupnosti. Deluje v tisti državi članici, ki trenutno predseduje Predsedniškemu svetu, in sicer pod nadzorom predsedujočega takratnemu zasedanju (Pogodba o ustanovitvi UME 1989, 11. čl.).

3.4.3.5 Posvetovalni svet (Cunsultative Council)

Posvetovalni svet sestavlja po deset članov iz vsake države članice skupnosti, ki jih izberejo tamkajšnji zakonodajni organi. Na redni seji se Posvetovalni svet sestane vsako leto, po potrebi lahko Predsedniški svet skliče tudi izredna zasedanja. Glavna naloga Posvetovalnega sveta je, da Predsedniškemu svetu svetuje glede osnutkov odločitev, ki mu jih le-ta preda. Poleg tega mora Posvetovalni svet natančno razložiti in predati Predsedniškemu svetu svoj poslovnik (Pogodba o ustanovitvi UME 1989, 12. čl.).

3.4.3.6 Sodni organ (Judicial Organ)

Sodni organ skupnosti sestavljata po dva sodnika iz vsake države, in sicer z mandatom šest let, ki se lahko podaljša za polovico vsaka tri leta. Predsedujočega izbere Sodni organ za obdobje enega leta. Sodni organ preiskuje spore, ki so nastali pri razlagi in izvajanju Pogodbe o ustanovitvi UME in ostalih sklenjenih sporazumih v okviru skupnosti. Poleg tega Sodni organ izdaja svetovalna mnenja glede pravnih zadev, ki mu jih predloži Predsedniški svet. Sodni organ mora Predsedniškemu svetu natančno razložiti in v ratifikacijo predati svoj statut (Pogodba o ustanovitvi UME 1989, 13. čl.).

3.4.4 Stopnja regionalne poveznosti UME

Pogodba o ustanovitvi UME (1989) je v 2. čl. predvidela postopno delovanje v smeri, da bi v skupnosti dosegli prost pretok ljudi, blaga in storitev ter kapitala.

Ob ustanovitvi skupnosti UMA so se dogovorili za postopne korake k uresničitvi ideje o Magrebški ekonomski uniji, in sicer za ustanovitev območja proste trgovine, carinske unije in skupnega trga. Dejansko uresničevanje zastavljenih ciljev je znotraj skupnosti počasno, saj do danes še ni prišlo niti do ustanovitve območja proste trgovine med vsemi državami članicami UME. V okviru skupnosti sicer potekajo nadaljnja pogajanja o ustanovitvi območja proste trgovine, uresničitve cilja pa ovira prekrivanje članstva Alžirije, Libije, Maroko in Tunizije v Velikem arabskem območju proste trgovine (*Greater Arab Free Trade Area*) znotraj Arabske lige (United Nations Economic Commission for Africa 2015a).

3.5 EKONOMSKA SKUPNOST DRŽAV CENTRALNE AFRIKE (ECCAS – *Economic Community of Central African States*)

3.5.1 Nastanek in države članice ECCAS

Skupnost ECCAS je bila ustanovljena 18. oktobra 1983 po tem, ko so se voditelji držav članic Centralnoafriške carinske in ekonomske unije (*The Customs and Economic Union of Central Africa*) decembra leta 1981 dogovorili o ustanovitvi širše ekonomske skupnosti v tem delu Afrike. ECCAS so se pridružile države članice Centralnoafriške carinske in ekonomske unije ter države članice Ekonomske skupnosti držav Velikih jezer (African Union 2017).

Države članice ECCAS so: Angola, Burundi, Kamerun, Centralnoafriška republika, Kongo, Gabon, Ekvatorialna Gvineja, Demokratična republika Kongo, Sao Tome in Principe ter Čad. Ustanovna članica Ruanda je skupnost zapustila leta 2007 (ECCAS 2014).

Slika 3.5: Države članice ECCAS-a

Vir: MO IBRAHIM FOUNDATION (2014,10).

3.5.2 Načela in cilji ECCAS

Države članice skupnosti so se v 3. členu Ustanovne pogodbe ECCAS-a⁸ (1983) zavezale, da bodo spoštovale načela mednarodnega prava, še posebej naslednja načela: načelo suverenosti, enakosti in neodvisnosti držav članic, dobrih sosedskih odnosov, nevmešavanja v zadeve drugih držav, neuporabe sile pri reševanju sporov in spoštovanje vladavine prava v meddržavnih odnosih.

Skladno s 4. členom Ustanovne pogodbe ECCAS (1983) so cilji skupnosti:

- odstranitev carinskih dajatev in ostalih stroškov zaradi dajatev na uvoze in izvoze med državami članicami,
- odprava količinskih omejitev in ostalih ovir pri trgovanju med državami članicami,
- ustanovitev in ohranjanje skupne zunanje carinske tarife,
- ustanovitev trgovinske politike do tretjih držav,
- postopna odprava ovir za prost pretok ljudi, blaga, storitev in kapitala med državami članicami,
- usklajitev državnih politik držav članic z namenom spodbujanja aktivnosti skupnosti na področjih industrije, transporta, komunikacij, energije, kmetijstva, naravnih virov, trgovine, valute, finance, človeških virov, turizma, izobraževanja, kulture, znanosti in tehnologije,

---

⁸ Ustanovna pogodba ECCAS – *Treaty establishing the Economic Community of Central African States*, podpisana 18. oktobra 1983 v Libreville, v veljavi od 18. decembra 1984.

- ustanovitev Sklada za sodelovanje in razvoj,
- pospešen razvoj držav, ki nimajo izhoda na morje, držav, ki delno nimajo izhoda na morje, otokov in delno otoških držav, saj slednje spadajo v kategorijo najmanj razvitih držav.

3.5.3 Institucije ECCAS

ECCAS tvorijo naslednje institucije:

- Konferenca voditeljev držav in vlad,
- Svet ministrov,
- Sodišče,
- Generalni sekretariat in
- Svetovalna komisija (Ustanovni sporazum ECCAS 1983, 7. čl.).

Po potrebi se lahko ustanovijo specializirani tehnični odbori oziroma organi (prav tam).

3.5.3.1 Konferenca voditeljev držav in vlad (Conference of Heads of State and Government)

Konferenca voditeljev držav in vlad (v nadaljevanju Konferenca) je vrhovni organ skupnosti, ki ga sestavljajo voditelji držav in vlad držav članic (Ustanovni sporazum ECCAS 1983, 8. čl.). Konferenca ima pristojnost, da določa splošne in politične smernice skupnosti ter pri tem usklajuje družbeno-ekonomske politike posameznih držav članic. Nadalje Konferenca nadzoruje delovanje drugih institucij, skrbi za doseganje zastavljenih ciljev skupnosti, imenuje osebje nekaterih drugih institucij, pripravlja proračun skupnosti, s problemi naslavlja Sodišče, lahko pooblasti Svet ministrov, da odloča o zadevah, ki so v njeni pristojnosti. Sicer Svet ministrov Konferenci pomaga pri njenemu delovanju (Ustanovni sporazum ECCAS-a 1983, 9. čl.).

Konferenca se sestaja enkrat letno na rednih sejah, predsedujoči Konferenci lahko na željo držav članic skliče izredne seje. Mandat predsedujočega Konferenci traja dve leti in rotira med državami članicami po francoskem abecednem redu (Ustanovni sporazum ECCAS-a 1983, 10. čl.). Konferenca deluje na podlagi odločitev, ki so zavezujoče za države članice in vse

institucije, razen za Sodišče, ter na podlagi direktiv, ki so zavezujoče za institucije, ki jih zadevajo, razen za Sodišče (Ustanovni sporazum ECCAS-a 1983, 11. čl.).

3.5.3.2 Svet ministrov (*Council of Ministers*)

Svet ministrov sestavljajo ministri držav članic, ki so odgovorni za zadeve gospodarskega razvoja, ali drugi ministri, ki jih določijo države članice (Ustanovni sporazum ECCAS 1983, 12. čl.). Poglavitna naloga Sveta ministrov je odgovornost za delovanje in razvoj skupnosti. Nadalje Svet ministrov izdaja priporočila Konferenci glede zadev, ki zadevajo doseganje ciljev skupnosti in zadeve, ki so v dometu splošne politike in smernic, vodi aktivnosti drugih podrejenih institucij, Konferenci predlaga osnutek proračuna skupnosti in letne prispevke držav članic, predlaga imenovanje Odbora revizorjev, izvaja pristojnosti, za katere ga pooblasti Konferenca in na željo Sodišča podaja pravna mnenja (Ustanovni sporazum ECCAS-a 1983, 13. čl.).

Svet ministrov se sestaja dvakrat letno na rednih sejah, od katerih ena sledi redni seji Konference. Predsedujoči lahko Svetu ministrov na željo države članice skliče izredno zasedanje. Mandat predsedujočega Svetu ministrov pripada ministru tiste države članice, iz katere prihaja predsedujoči Konferenci (Ustanovni sporazum ECCAS 1983, 14. čl.). Svet ministrov izdaja predpise, ki so obvezujoči za države članice in institucije, ki jih slednji zadevajo, razen za Sodišče. Izdani predpisi postanejo pravnomočni 30 dni po javni objavi (Ustanovni sporazum ECCAS 1983, 15. čl.).

3.5.3.3 Sodišče (*Court of Justice*)

Naloga Sodišča je zagotavljanje, da se pri razlagi in uporabi Ustanovnega sporazuma ECCAS spoštuje pravo in odloča o sporih, ki so mu predloženi. S tem namenom Sodišče zagotavlja zakonitost odločitev, direktiv in predpisov, ki jih sprejemajo druge institucije, odloča o dejanjih, ki mu jih predlagajo države članice, podaja prehodne odloke o razlagi Ustanovnega sporazuma ECCAS in veljavnosti odločitev, direktiv in predpisov ter podaja svetovalna mnenja o zadevah, ki mu jih predložita Konferenca ali Svet ministrov (Ustanovni sporazum ECCAS 1983, 16. čl.).

Odločitve, ki jih sprejme Sodišče so obvezujoče za države članice in ostale institucije skupnosti. O članstvu, postopkih in statutu Sodišča odloča Konferenca (Ustanovni sporazum ECCAS 1983, 17–18. čl.).

3.5.3.4 Generalni sekretariat (*General Secretariat*)

Generalni sekretariat sestoji iz generalnega sekretarja, njegove namestnika, finančne vodje, računovodje in ostalega osebja, ki je potrebno za njegovo delovanje (Ustanovni sporazum ECCAS 1983, 19. čl.).

Generalni sekretar je uradni predsednik skupnosti. Njegove naloge so, da pripravlja in izdaja odločitve ter direktive Konference in predpise Sveta ministrov, spodbuja razvojne programe in načrte, pripravlja osnutek proračuna in ga izvede, pripravlja letne delovne programe skupnosti, predlaga poročila o aktivnostih skupnosti, pripravlja srečanja Konference in Sveta ministrov, izvaja študije, ki so namenjene nadzoru nad doseganjem ciljev skupnosti ter usposablja osebje Generalnega sekretariata (Ustanovni sporazum ECCAS 1983, 20. čl.). Mandat generalnega sekretarja in njegovega namestnika traja štiri leta in je lahko enkrat obnovljen. Finančni vodja in računovodja imata mandat, ki traja tri leta in se lahko obnavlja (Ustanovni sporazum ECCAS 1983, 21. čl.).

3.5.3.5 Svetovalna komisija (*Consultative Commission*)

Svetovalno komisijo sestavljajo strokovnjaki, ki jih imenujejo države članice. Odgovorna je za proučevanje in raziskovanje vprašanj in projektov, ki jih predložijo institucije skupnosti. Nadalje Svetovalna komisija pomaga Svetu ministrov pri izvajanju njegovih dolžnosti, proučuje poročila specializiranih tehničnih odborov, pripravlja priporočila Svetu ministrov ter izvaja druge pripisane dolžnosti. Sestaja se tako pogosto, kot je to potrebno za njeno delovanje (Ustanovni sporazum ECCAS 1983, 24.–25. čl.).

3.5.4 Stopnja regionalne poveznosti ECCAS

Skupnost ECCAS je nastala na podlagi že obstoječe Centralnoafriške carinske in ekonomske unije, ki je v tem delu Afrike vzpostavila carinsko unijo z območjem proste trgovine med

takratnimi državami članicami. Le-ta je bila s sporazumom iz leta 1994, nadomeščena s Centralnoafriško ekonomsko in monetarno skupnostjo (*Economic and Monetary Community of Central Africa – CEMAC*), ki še danes predstavlja carinsko in monetarno skupnost šestih držav Centralne Afrike (povezuje Kamerun, Centralnoafriško republiko, Čad, Kongo, Gabon ter Ekvatorialno Gvinejo), delovati je začela leta 1999. Države je v monetarno skupnost povezala skupna valuta – srednjeafriški frank CFA. Drugi zastavljeni cilj, in sicer ustanovitev carinske unije v okviru Centralnoafriške ekonomske in monetarne skupnosti, ni bil dosežen (United Nations Economic Commission for Africa 2015b).

Ustanovni sporazum ECCAS 1983 je v 6. čl. predvidel postopno ustanovitev ekonomske skupnosti v tem delu Afrike, in sicer v obdobju dvanajstih let. V prvem četrtletju naj bi države članice dosegle stabilnost fiskalnega in carinskega režima, izvedle priprave na postopno odpravljanje carinskih in drugih trgovinskih ovir ter na sprejetje enotne zunanje carinske politike. V naslednjem četrtletju naj bi prišlo do vzpostavitve območja proste trgovine, v zadnjem četrtletju do ustanovitve carinske unije (Ustanovni sporazum ECCAS 1983, 6. čl.). ECCAS je območje proste trgovine dejansko vzpostavila leta 2004, pri tem si je zastavila tudi naslednji cilj, in sicer ustanovitev carinske unije do leta 2008, ki je bil prestavljen (United Nations Economic Commission for Africa 2015b).

3.6 SKUPNI TRG DRŽAV VZHODNE IN JUŽNE AFRIKE (COMESA – *The Common Market for Eastern and Southern Africa*)

3.6.1 Nastanek in države članice COMESE

Skupnost COMESA je bila ustanovljena decembra 1994, ko je nadomestila do takrat obstoječi preferencialni trgovinski sporazum, ki je na tem območju obstajal že od leta 1981. COMESA je bila oblikovana z namenom ustanovitve organizacije neodvisnih in suverenih držav, ki so se za sodelovanje odločile z namenom razvoja njihovih naravnih in človeških virov (COMESA 2017a).

COMESA danes sestavlja 19 držav članic, in sicer Burundi, Komori, Demokratična republika Kongo, Džibuti, Egipt, Eritreja, Etiopija, Kenija, Libija, Madagaskar, Malavi, Mauritius, Ruanda, Sejšeli, Sudan, Svaziland, Uganda, Zambija in Zimbabve (COMESA 2017b).

Slika 3.6: Države članice COMESE

COMESA • 1993

Vir: MO IBRAHIM FOUNDATION (2014,10).

3.6.2 Načela, vizija in cilji COMESE

Skladno s 6. členom Pogodbe o COMESI⁹ (1994) so načela, na podlagi katerih temelji delovanje skupnosti, naslednja:

- “/.../ enakost in medsebojna odvisnost držav članic,
- solidarnost in kolektivno zanašanje na druge države članice,
- meddržavno sodelovanje, usklajevanje politik in integracija programov med državami članicami,
- nenapadanje med državami članicami,
- prepoznavanje, spodbujanje in zaščita človekovih pravic in pravic ljudstev v skladu z Afriško listino človekovih pravic in pravic ljudstev,
- odgovornost, ekonomska pravičnost in splošno sodelovanje pri razvoju,
- prepoznavanje in spoštovanje vladavine prava,
- spodbujanje in podpora demokratičnega sistema vladanja v vsaki državi članici,
- ohranjanje regionalnega miru in stabilnosti skozi spodbujanje in krepitev dobre sosesčine in
- mirno reševanje sporov med državami članicami, aktivno sodelovanje med sosednjimi državami in spodbujanje mirnega okolja kot predpogoja za gospodarski razvoj /.../”.

⁹ Pogodba o COMESI – *Comesa Treaty*, podpisana 5. novembra 1993 v Kampali, v veljavi od 8. decembra 1994.

Na podlagi zgoraj navedenih načel je COMESA razvila svojo vizijo. Vizija skupnosti COMESA je, da skupnost postane popolnoma integrirana in mednarodno konkurenčna regionalna ekonomska skupnost, ki svojim prebivalcem zagotavlja visoke življenjske standarde (COMESA 2017c).

Cilji skupnosti COMESA so:

- “/.../ doseganje trajnostne rasti in razvoja držav članic, in sicer s spodbujanjem bolj uravnoteženega in harmoničnega razvoja njihovih proizvodnih in trženjskih struktur,
- spodbujanje skupnega razvoja vseh področij gospodarske aktivnosti in skupno sprejemanje makroekonomskih politik in programov, namenjenih dvigovanju življenjskih standardov prebivalcev in spodbujanju bližjih odnosov med državami članicami,
- sodelovanje pri oblikovanju pozitivnega okolja za tuje, čezmejne in domače investicije, ki zajemajo skupno promocijo raziskovanja in prilagoditev znanosti in tehnologije za razvoj,
- sodelovanje in spodbujanje miru, varnosti in stabilnosti med državami članicami z namenom krepitve gospodarskega razvoja v regiji,
- sodelovanje in krepitev odnosov med skupnim trgom in ostalim svetom ter sprejemanje skupnih položajev v mednarodnem okolju in
- prispevanje k ustanovitvi, napredku in uresničitvi ciljev Afriške ekonomske skupnosti /.../” (Pogodba o COMESI 1994, 3. čl.).

3.6.3 Institucije COMESE

Skupnost COMESA sestavljajo naslednje institucije:

- Oblast,
- Svet ministrov,
- Sodišče,
- Odbor guvernerjev centralnih bank,
- Medvladni odbor,
- Tehnični odbori,
- Sekretariat in
- Svetovni odbor (Pogodba o COMESI 1994, 7. čl.).

3.6.3.1 Oblast (Authority)

Oblast, ki je vrhovni politični organ skupnosti, sestavljajo voditelji držav ali vlad držav članic. Odgovorna je za splošno politiko, usmerjanje in nadzor dejavnosti v skupnosti, tudi za doseganje ciljev skupnosti. O odločitvah in direktivah, ki jih sprejme oziroma izda Oblast, morajo biti obveščeni tisti, na katere se le-te nanašajo, veljati začnejo z dnem, ki je naveden v odločitvi oziroma direktivi. Te so obvezujoče za države članice in organe skupnosti, razen za Sodišče. Oblast se sestaja enkrat letno, na željo člana Oblasti se lahko skliče tudi izredna seja. Odločitve se v Oblasti sprejemajo soglasno (Pogodba o COMESI 1994, 8. čl.).

3.6.3.2 Svet ministrov (Council of Ministers)

Svet ministrov sestavljajo ministri, ki jih določijo posamezne države članice. Naloga Sveta ministrov je, da usmerja in nadzoruje primerno delovanje in razvoj skupnosti, izdaja Oblasti priporočila glede političnih zadev, izdaja direktive ostalim institucijam skupnosti, razen Sodišču, izdaja predpise, direktive, odločitve in priporočila, zahteva svetovalna mnenja Sodišča, pregleduje in odobrava proračun Sekretariata in Sodišča, svetuje državam članicam glede ukrepov, potrebnih za doseganje ciljev skupnosti, Sekretariatu izdaja predpise glede osebja in financ, Oblasti izdaja priporočila glede najmanj razvitih držav in določa območja skupnosti, ki so v gospodarski krizi (Pogodba o COMESI 1994, 9. čl.).

Odločitve, ki jih sprejme Svet ministrov, so obvezujoče za države članice in institucije skupnosti, razen za Sodišče. Svet ministrov se sestaja enkrat letno, in sicer takoj za srečanjem Oblasti. Države članice lahko zaprosijo za izredno srečanje Sveta ministrov, če je to potrebno. Odločitve Sveta ministrov morajo biti sprejete soglasno, v nasprotnem primeru z dvotretjinsko večino članov Sveta ministrov (prav tam).

3.6.3.3 Odbor guvernerjev centralnih bank (Committee of Governors of Central Banks; v nadaljevanju Odbor guvernerjev)

Odbor guvernerjev sestavljajo guvernerji monetarnih oblasti, ki jih imenujejo države članice. Odgovoren je za razvoj programov in akcijskih načrtov na področju finančnega in monetarnega sodelovanja med državami članicami. Poleg tega je odgovoren za usmerjanje, nadzor in

zagotavljanje primernega izvajanja prej omenjenih programov in načrtov, pregledovanje poročil in priporočil, ki mu jih glede finančnih in monetarnih zadev izdajo tehnični odbori ter za izdajanje poročil in priporočil glede finančnih in monetarnih zadev Svetu ministrov. Odbor guvernerjev se sestaja enkrat letno (Pogodba o COMESI 1994, 13. čl.).

3.6.3.4 Medvladni odbor (*Intergovernmental Committee*)

Medvladni odbor sestavljajo začasni ali glavni sekretarji, ki jih imenujejo države članice. Odgovoren je za razvoj programov in akcijskih načrtov na vseh področjih sodelovanja v skupnosti, razen na finančnem in monetarnem področju, usmerjanju in nadzoru primerne delovanja in razvoju skupnega trga, nadzoru nad izvajanjem določil Pogodbe o COMESI in za izdajanje poročil in priporočil Odboru ministrov, če je to potrebno. Medvladni odbor se sestaja enkrat letno (Pogodba o COMESI 1994, 14. čl.).

3.6.3.5 Tehnični odbori (*Technical Committees*)

Tehnične odbore sestavljajo predstavniki držav članic, ki jih te določijo. V skupnosti COMESA obstajajo naslednji tehnični odbori: Odbor za administrativne zadeve in zadeve proračuna, Odbor za kmetijstvo, Odbor za skupne informacijske sisteme, Odbor za energijo, Odbor za finančne in monetarne zadeve, Odbor za industrijo, Odbor za delo, človeške vire, socialne in kulturne zadeve, Odbor za pravne zadeve, Odbor za naravne vire in okolje, Odbor za turizem in prstoživeče živali in rastline, Odbor za trgovino in carine ter Odbor za transport in komunikacije. Posamezni odbori se sestajajo tako pogosto, kot je to potrebno za delovanje skupnosti (Pogodba o COMESI 1994, 15. čl.).

3.6.3.6 Sekretariat (*Secretariat*)

Sekretariat vodi generalni sekretar, ki ga za obdobje petih let imenuje Oblast, njegov mandat je lahko obnovljen. Generalni sekretar je generalni direktor skupnega trga, katerega naloga je predstavljanje le-tega kot pravne osebnosti. Generalnemu sekretarju pri njegovem delu pomaga pomočnik. Naloge generalnega sekretarja so, da pomaga institucijam pri izvajanju njihovih funkcij, pripravlja poročila pri konzultacijah z Medvladnim odborom o aktivnostih skupnega trga, pripravlja proračun skupnega trga in ga vloži Medvladnemu odboru, deluje kot sekretar

Oblasti in Sveta ministrov, nadzoruje delovanje skupnega trga in spodbuja sprejemanje skupnih pozicij držav članic pri mednarodnih pogajanjih (Pogodba o COMESI 1994, 17. čl.).

3.6.3.7 Svetovalni odbor (*Consultative Committee of the Business Community*)

Svetovalni odbor sestavljajo predstavniki trgovske oziroma podjetniške skupnosti in ostalih interesnih skupin iz držav članic skupnosti, ki jih določi Svetovalni odbor. Predstavnikom pri delovanju pomaga več strokovnjakov in svetovalcev. Osrednja vloga, ki jo opravlja Svetovalni odbor, je vzpostavljanje povezave in komunikacije med trgovskimi oziroma podjetniškimi skupnostmi in interesnimi skupinami na eni strani ter drugimi institucijami skupnega trga na drugi strani. S tem namenom Svetovalni odbor zagotavlja, da so upoštevani interesi, ki jih izrazijo na skupnosti na prvi strani, pri tem sprejema tudi poročila s strani teh skupnosti. Poleg tega Svetovalni odbor sodeluje na srečanjih tehničnih odborov in pripravlja priporočila za Medvladni odbor. Svetovalni odbor se sestaja tako pogosto, kot je to potrebno za opravljanje njegovih nalog (Pogodba o COMESI 1994, 18. čl.).

3.6.3.8 Sodišče (*Court of Justice*)

Sodišče skupnosti sestavlja sedem sodnikov iz različnih držav članic, ki jih imenuje Oblast, poleg tega Oblast imenuje tudi predsednika Sodišča. Naloga predsednika Sodišča je, da zagotavlja spoštovanje prava pri razlagi in uporabi Pogodbe o COMESI. Mandat sodnikov in predsednika Sodišča traja pet let in se lahko še enkrat podaljša za enako obdobje (Pogodba o COMESI 1994, 19.–21. čl.).

Sodišče ima pristojnost, da odloča o vseh zadevah, ki se nanašajo na spoštovanje Pogodbe o COMESI. Države članice skupnosti, generalni sekretar in prebivalci skupnosti lahko Sodišču v pregled predložijo katerokoli zadevo, povezano z določili Pogodbe o COMESI (Pogodba o COMESI 1994, 23.–26. čl.). Poleg tega ima Sodišče pristojnost, da rešuje spore med skupnim trgov in njegovimi uslužbenci ter med državami članicami skupnosti (Pogodba o COMESI 1994, 27.–28. čl.).

3.6.4 Stopnja regionalne poveznosti COMESE

Pogodba o COMESI (1994) je v 4. čl. izpostavila pomen odprave ovir za prost pretok ljudi, dela in storitev med državami članicami skupnosti. Nadalje je 45. čl. Pogodbe o COMESI (1994) predvidel ustanovitev carinske unije med državami članicami v obdobju desetih let.

Do vzpostavitve območja proste trgovine je prišlo leta 2000, ko je devet držav skupnosti odpravilo carinske tarife na blago, ki izvira iz držav članic COMESE. Prvi zametki odpravljanja le-teh so bili vidni že leta 1984, ko so države pričele s programom liberalizacije medsebojne trgovine, leta 1992, so države sprejele prvi program odpravljanja carinskih tarif (COMESA 2017č). Danes COMESA deluje kot območje proste trgovine med petnajstimi državami članicami, carinska unija je bila v skupnosti vzpostavljena leta 2009. Države članice so se dogovorile za triletno tranzicijsko obdobje, v katerem naj bi prevzele nove carinske predpise in vzpostavile skupno zunanjo carinsko tarifo in do leta 2012 dokončno oblikovale carinsko unijo. Le-ta do leta 2014 še vedno ni bila v obratovanju (United Nations Economic Commission for Africa 2015c).

COMESA se je leta 2008 pridružila EAC in SADC pri pogajanjih o ustanovitvi Tristranskega sporazuma o prosti trgovini med regionalnimi ekonomskimi skupnostmi. Tristranski sporazum o prosti trgovini je bil uradno sprejet leta 2015, vendar danes še ni v veljavi (prav tam).

3.7 MEDVLADNA OBLAST ZA RAZVOJ (IGAD – *Inter-Governmental Authority on Development*)

3.7.1 Nastanek in države članice IGAD

Skupnost IGAD je bila ustanovljena leta 1996 in je nadomestila do tedaj obstoječo Medvladno oblast za sušo in razvoj (IGADD – *Intergovernmental Authority on Drought and Development*), ki je obstajala od leta 1986. IGADD so takrat ustanovile države, ki so najbolj trpele za sušo in so si prizadevale za izkoreninjenje suše ter širjenje puščav, in sicer Džibuti, Etiopija, Kenija, Somalija, Sudan in Uganda, leta 1993 se je državam pridružila Eritreja, leta 2011 še Južni Sudan. Danes skupnost IGAD sestavlja osem držav članic (IGAD 2017a).

Slika 3.7: Države članice IGAD

Vir: MO IBRAHIM FOUNDATION (2014,10).

3.7.2 Načela, cilji in vizija IGAD

V skladu s 6. členom Ustanovnega sporazuma IGAD¹⁰ (1996) so načela, na katerih temelji delovanje skupnosti, naslednja:

- “/.../ suverena enakost držav članic,
- nevmešavanje v notranje zadeve drugih držav,
- mirno reševanje meddržavnih sporov in sporov v državah s pomočjo dialoga,
- ohranjanje regionalnega miru, stabilnosti in varnosti,
- vzajemna in pravična delitev koristi, izhajajočih iz sodelovanja, ki temelji na tem sporazumu in
- prepoznanje, spodbujanje in zaščita človekovih pravic in pravic ljudstev v skladu z določili Afriške listine človekovih pravic in pravic ljudstev /.../”.

Skupnost IGAD v svojem delovanju zasleduje cilje, kot so: oblikovanje razvojnih strategij, usklajevanje makroekonomskih politik in programov na različnih področjih delovanja, spodbujanje prostega pretoka blaga, storitev in ljudi, ustanovitev okolja, ki omogoča tuje, čezmejno in domače trgovanje, doseganje regionalne prehranske varnosti in skupnega boja držav proti suši in ostalim katastrofam, ki jih je ustvaril človek. Poleg tega IGAD spodbuja tudi

---

¹⁰ Ustanovni sporazum IGAD – *Agreement establishing the Inter-Governmental Authority on Development*, podpisan 21. marca 1996 v Nairobiju.

izvajanje programov za trajnostni razvoj naravnih virov in varovanje okolja, razvoj infrastrukture na področju transporta in energije ter sodelovanje na področjih raziskav, razvoja, znanosti in tehnologije. IGAD spodbuja mir in stabilnost v regiji ter ustanavlja mehanizme za preprečevanje, upravljanje in reševanje konfliktov z dialogom. Skupnost si prizadeva za medregijsko sodelovanje in posledično spodbuja in uresničuje cilje COMESE (Ustanovni sporazum IGAD 1996, 7. čl.).

Vizija skupnosti IGAD je, da le-ta postane vodilna RECs za doseganje miru in trajnostnega razvoja v regiji. IGAD spodbuja regionalno sodelovanje in povezovanje ter s tem dodaja vrednost naporom držav članic pri doseganju miru, varnosti in blaginje (IGAD 2017a).

3.7.3 Institucije IGAD

IGAD sestavljajo štiri institucije, in sicer:

- Skupščina voditeljev držav in vlad,
- Svet ministrov,
- Odbor ambasadorjev in
- Sekretariat (Ustanovni sporazum IGAD 1996, 8. čl.).

3.7.3.1 Skupščina voditeljev držav in vlad (Assembly of Heads of State and Government)

Skupščina voditeljev držav in vlad je poglavitni organ IGAD, ki oblikuje politike, nadzoruje in usmerja delovanje skupnosti, določa smernice in programe sodelovanja, izdaja priporočila glede preprečevanja, upravljanja in reševanja konfliktov ter imenuje izvršilnega sekretarja skupnosti. Sestaja se najmanj enkrat letno, na poziv držav članic pa tudi pogosteje. Odločitve, ki jih sprejme Skupščina voditeljev držav in vlad, morajo biti sprejete soglasno (Ustanovni sporazum IGAD 1996, 9. čl.).

3.7.3.2 Svet ministrov (Council of Ministers)

Svet ministrov je sestavljen iz ministrov za zunanje zadeve in drugih ministrov, ki jih imenujejo države članice. Svet ministrov svetuje Skupščini voditeljev držav in vlad, odobrava njen

proračun, pripravlja dnevni red, pregleduje in vodi njeno delovanje, nadzoruje delovanje Sekretariata, spodbuja in usklajuje pobude, ki so nujne za doseganje ciljev skupnosti, spodbuja mir in varnost v regiji, sprejema in pregleduje poročila drugih institucij skupnosti, vodi humanitarne aktivnosti, izvaja aktivnosti za preprečevanje konfliktov, njihovo vodenje in reševanje ter izdaja pravilnike glede osebja in financ. Poleg tega lahko Svet ministrov ustanovi posebne ministrske odbore, ki se soočajo s posebnimi problematikami skupnosti. Svet ministrov se sestaja dvakrat letno, na pobudo države članice tudi pogosteje. Odločitve Sveta ministrov morajo biti sprejete soglasno (Ustanovni sporazum IGAD 1996, 10. čl.).

3.7.3.3 Odbor ambasadorjev (Committee of Ambassadors)

Odbor ambasadorjev sestoji iz ambasadorjev ali predstavnikov držav članic, ki so akreditirani v državi, kjer ima IGAD svoj sedež. Njegova naloga je, da poroča Svetu ministrov, svetuje izvršilnemu sekretarju in ga usmerja pri razlaganju politik in smernic skupnosti. Sestaja se tako pogosto, kot je to potrebno za njegovo delovanje, odločitve sprejema soglasno (Ustanovni sporazum IGAD 1996, 11. čl.).

3.7.3.4 Sekretariat (Secretariat)

Sekretariat je izvršilni organ skupnosti, ki ga vodi izvršilni sekretar, ki ga imenuje Skupščina voditeljev držav in vlad za obdobje štirih let, z možnostjo enkratnega podaljšanja mandata. Sekretariat sestoji iz osebja, ki mu pri delu pomagajo strokovnjaki, ki jih zagotavljajo države članice. Naloge Sekretariata so, da izvaja odločitve, ki jih sprejmeta Skupščina voditeljev držav in vlad ter Svet ministrov, pripravlja osnutke predlogov, dogovorov, raziskave, študije, smernice o pravnih, političnih, ekonomskih, socialnih, kulturnih in tehničnih zadevah, pripravlja in usmerja razvojne programe in projekte, ter nudi podporo na srečanjih ostalih institucij skupnosti (Ustanovni sporazum IGAD 1996, 12. čl.).

Izvršilni sekretar je izvršilni vodja skupnosti, ki sprejema ukrepe za doseganje ciljev skupnosti, spodbuja sodelovanje z drugimi organizacijami, sodeluje z vladami in drugimi organi držav članic, pripravlja srečanja Skupščine voditeljev držav in vlad ter Sveta ministrov. Generalni sekretar tesno sodeluje s Skupščino voditeljev držav in vlad, in sicer tako, da ji pripravlja priporočila, deluje, kot 'čuvaj' dokumentov in lastnine le-te, upravlja z njenimi financami,

pripravlja letna poročila, njen proračun ter poročila o njenih aktivnostih (Ustanovni sporazum IGAD 1996, 13. čl.).

3.7.4 Stopnja regionalne poveznosti IGAD

Ustanovni sporazum IGAD (1996) v 7. čl. sicer med cilji skupnosti izpostavlja spodbujanje prostega pretoka blaga, storitev in ljudi. Kljub zastavljenemu cilju stopnja regionalne povezanosti znotraj IGAD- daleč zaostaja za stopnjo povezanosti ostalih regionalnih ekonomskih skupnosti na afriški celini. Leta 2012 je Skupščina voditeljev držav in vlad IGAD sprejela načrt, ki je določil standarde minimalne integracije in postavil ekonomsko povezovanje v skupnosti na prednostno mesto. Povezovanje trga znotraj skupnosti, danes ostaja v pred-fazi območja proste trgovine. Tako počasen proces regionalnega povezovanja v IGAD je posledica nizke motivacije držav članic za povezovanje in dejstva, da je več držav članic vključenih še v druge regionalne ekonomske skupnosti v Afriki, kar je pripeljalo do prekrivajočega se članstva držav članic. Nekatere države članice (Kenija, Južni Sudan in Uganda) so tudi članice EAC, ki vzpostavlja območje proste trgovine na podlagi Tristranskega sporazuma o prosti trgovini med regionalnimi ekonomskimi skupnostmi in izvaja določila tega sporazuma. Oviro pri vzpostavljanju območja proste trgovine znotraj IGAD predstavlja tudi cilj skupnosti, ki je zapisan v Ustanovnem sporazumu IGAD, in sicer uresničevanje ciljev COMESE – institucionalna struktura skupnosti, ki teži k ustanovitvi območja proste trgovine, tako postane nejasna (United Nations Economic Commission for Africa 2015č).

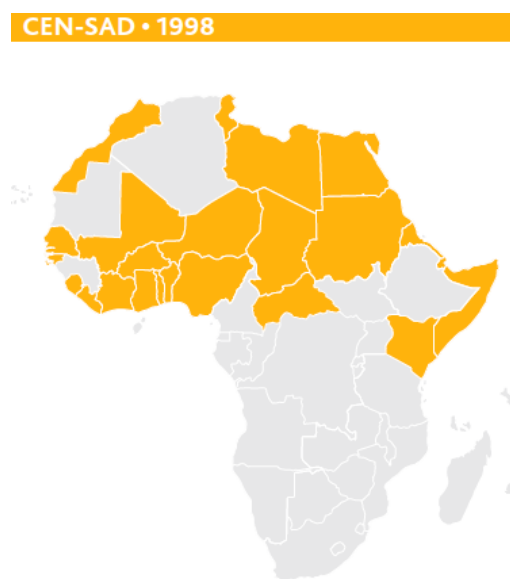
3.8 SKUPNOST DRŽAV SAHELA IN SAHARE (CEN-SAD – *Community of Sahel-Saharan States*)

3.8.1 Nastanek in države članice CEN-SAD

Skupnost CEN-SAD so kot regionalno organizacijo ustanovili predsedniki držav Libije, Malija, Nigra, Sudana, Čada in Burkine Faso na srečanju v Tripoliju 4. februarja 1998. Ustanovne članice so si zadale, da bodo ustanovile gospodarsko unijo in s tem spodbudile mednarodno trgovino, olajšale mednarodni promet in komunikacijo med državami članicami, poenotile izobraževalne sisteme držav in spodbudile mir in varnost v regiji (United Nations Economic Commission for Africa 2015d). CEN-SAD je dobil status regionalne ekonomske skupnosti leta 2000 (prav tam).

CEN-SAD danes sestavlja 28 držav članic, in sicer Burkina Faso, Čad, Libija, Mali, Niger, Sudan, Srednjeafriška republika, Eritreja, Džibuti, Gambija, Senegal, Egipt, Maroko, Nigerija, Somalija, Tunizija, Benin, Togo, Slonokoščena obala, Gvineja Bisau, Liberija, Gana, Sierra Leone, Zveza Komori, Gvineja, Kenija, Sao Tome in Principe ter Ekvatorialna Gvineja (prav tam).

Slika 3.8: Države članice CEN-SAD

Vir: MO IBRAHIM FOUNDATION (2014,10).

3.8.2 Cilji CEN-SAD

Ustanovna pogodba CEN-SAD je kot cilje skupnosti izpostavila:

- ustanovitev obširne ekonomske unije, ki bo temeljila na strategiji v skladu z razvojnim načrtom in bo vsebovala naložbe v kmetijstvo, industrijo ter področja družbe, kulture in energije,
- odprava vseh prepek, ki ovirajo enotnost držav članic, in sicer s sprejetjem naslednjih ukrepov – lažšanje prostega pretoka ljudi in kapitala, spodbujanje pravice do svobodnega naseljevanja, dela, lastništva in ekonomskega delovanja, premikanja državnega blaga, trgovanja ter opravljanja storitev, spodbujanje zunanje trgovine, razvijanje in izboljševanje kopenskega, zračnega in pomorskega prometa, telekomunikacij,
- usmerjanje izobraževalnih sistemov na različnih stopnjah, tudi na kulturnem, znanstvenem in tehnološkem področju (United Nations Economic Commission for Africa 2015d).

Revidirana Ustanovna pogodba CEN-SAD se je poleg zastavljenih ciljev usmerila na dve področji poglobljenega sodelovanja, in sicer regionalno varnost in trajnostni razvoj (prav tam).

3.8.3 Institucije CEN-SAD

CEN-SAD sestavlja pet glavnih institucij, in sicer:

- Konferenca voditeljev in predsednikov držav članic (*Conference of Heads of State/Government*), ki se sestaja enkrat letno izmenjujoče se v glavnih mestih držav članic, pri tem se izmenjuje tudi predsedujoči le-tej,
- Izvršilni odbor (*Executive Council*), ki je odgovoren za pripravo programov in načrtov ter za izvajanje odločitev, ki jih sprejme Konferenca voditeljev in predsednikov držav članic,
- Generalni sekretariat (*General Secretariat*), ki je odgovoren za dnevno vodenje in usmerjanje delovanja drugih institucij skupnosti,
- Sahelsko-saharska banka za investicije in trgovino (*Sahel-Saharan Bank for Investment and Trade*), ki je bila ustanovljena leta 1999 in ki je odgovorna za financiranje projektov ekonomskega razvoja in
- Ekonomski, socialni in kulturni svetovalni organi (*Economic, Social and Cultural Council*), ki so odgovorni za oblikovanje in razvoj politik, ekonomske načrte in programe ter socialno in kulturno področje držav članic (United Nations Economic Commission for Africa 2015d).

3.8.4 Stopnja regionalne poveznosti CEN-SAD

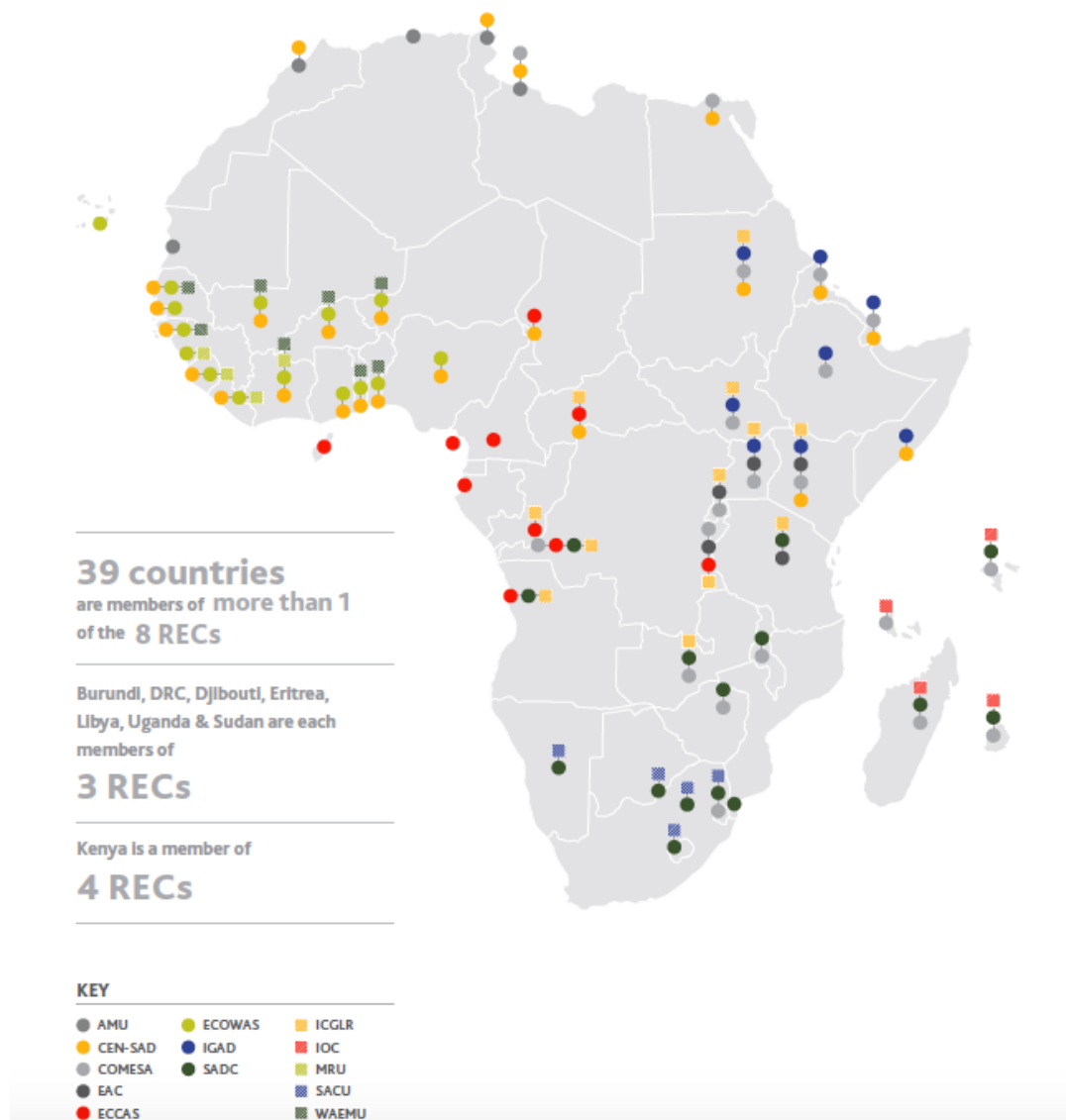
Povezovanje trga znotraj skupnosti je bilo z Ustanovno pogodbo CEN-SAD postavljeno na prednostno mesto sodelovanja držav članic skupnosti. Konferenca voditeljev in predsednikov držav članic CEN-SAD je na svojih rednih sejah izpostavljala pomen pospeševanja regionalnega povezovanja in ekonomskega razvoja, in sicer s pomočjo usklajevalnih političnih pobud, ki zajemajo programe liberalizacije trgovine in ostale aktivnosti, namenjene spodbujanju trgovine. Kljub temu območje proste trgovine do danes še ni bilo vzpostavljeno, vzrok za to so tehnične pomanjkljivosti in trenutna politična nestabilnost v tem delu afriške celine. Dodaten razlog za počasno regionalno povezovanje znotraj skupnosti predstavlja tudi prekrivajoče se članstvo večine držav članic – le-tem tako primanjkuje politične in ekonomske motivacije za sodelovanje znotraj REC. Sodelovanje otežujejo tudi politične razlike med

državami članicami in oslABLjeno vladanje znotraj posameznih držav, kar prispeva k neučinkovitosti in neuspešnosti znotraj regionalne ekonomske skupnosti CEN-SAD (United Nations Economic Commission for Africa 2015e).

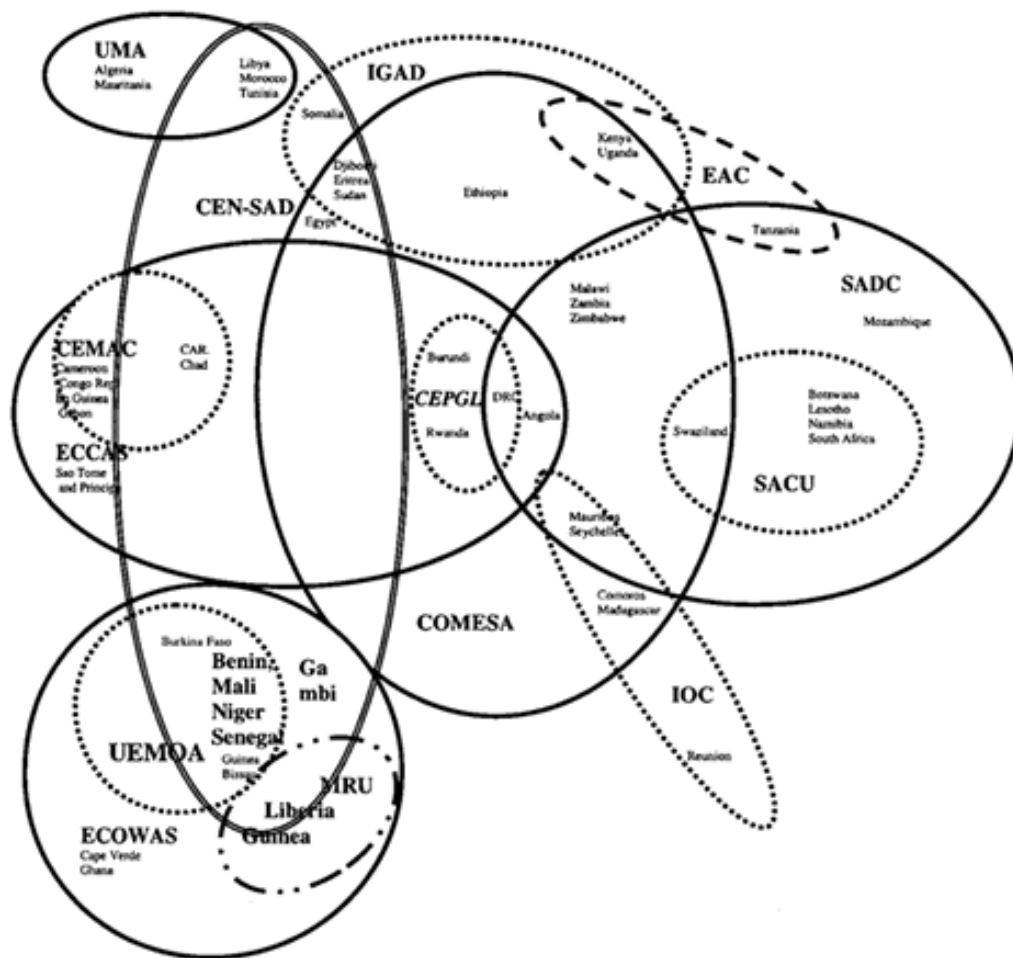
S pregledom institucionalnih in funkcionalnih značilnosti vseh osmih RECs na afriškem kontinentu sem pridobila osnove za nadaljnjo primerjavo RECs in EU, takšen pregled mi je pomagal pri 'ustvarjanju splošne slike' regionalne povezanosti v Afriki. Problem, na katerega opozarjajo mnogi proučevalci afriških regionalnih integracij, je prekrivanje članstva afriških držav v večih različnih RECs (glej Sliki 3.9. in 3.10.). Takšno prekrivanje članstva upočasnjuje doseganje zastavljenih ciljev posameznih RECs, saj so države v primeru, ko so hkrati članice več RECs, razpete med različnimi načeli in cilji, ki jih ne morejo enakovredno izpolnjevati. V večini primerov je zaradi tega upočasnjeno tudi doseganje višjih stopenj ekonomske integracije (kljub zavezam, da bodo le-te dosežene v okviru določenega časovnega obdobja).

Slika 3.9: Prekrivaoče se članstvo afriških držav v različnih RECs

Vir: MO IBRAHIM FOUNDATION (2014,4).

Slika 3.10: Prekrivajoče se članstvo afriških držav v različnih RECs

Vir: ATLANTIC-COMMUNITY.ORG (2007).

4 POVEZAVA EU Z INTEGRACIJSKIM PROCESOM V AFRIKI

V uvodu magistrskega dela sem predpostavila, da je EU služila kot model pri procesu regionalnega povezovanja tudi drugod po svetu, čeprav je vsaka regionalna integracija nastala v specifičnih okoliščinah in zgodovinskem obdobju. Na začetku dela sem predpostavila tudi, da so bile regionalne integracije v Afriki pogosto ustanovljene po vzoru integracijskega procesa v Evropi.

Namen četrtega poglavja magistrskega dela je, da ugotovim, ali je EU res predstavljala vzor za procese regionalnega povezovanja na afriškem kontinentu ter katere podobnosti in razlike v institucionalni in funkcionalni strukturi obstajajo med EU in RECs v Afriki.

Več avtorjev predpostavlja, da EU služi (oziroma je služila) kot model za proces regionalnega ekonomskega povezovanja. Bilal (2007, 3) tako izpostavi, da se na EU pogosto gleda kot na, ne le primer regionalnega ekonomskega povezovanja, temveč tudi model le-tega. V preteklih letih je EU povečevala obseg trgovinskih sporazumov z drugimi državami in spodbujala nastajanje gospodarskih vezi, poleg tega je s tem 'izvažala' tudi svoj nadzorni pristop. EU tako ni več nadzorovala le zadev s področja trgovine, ampak je s svojim delovanjem pomembno prispevala k institucionalnemu razvoju trgovinskih partnerskih držav. Sčasoma je EU le še okrepila svoja prizadevanja za sooblikovanje procesa regionalnega povezovanja v državah v razvoju – to je razvidno iz številnih sporazumov z regionalnimi skupinami (na primer države Afrike, Karibov in Pacifika – *African, Caribbean, and Pacific Group of States*; v nadaljevanju države ACP), ki zadevajo tako gospodarsko stran sodelovanja kot tudi razvojno in politično problematiko. EU je že od nekdaj 'na strani' regionalnega povezovanja držav, kar je razvidno iz njene podpore pobudam za regionalno povezovanje in iz števila formalnih političnih in ekonomskih sporazumov z drugimi regijami, v katere je vstopila. Podobno tudi Cameron (2010, 1) v svojem prispevku izpostavi, da je EU dolgo zasedala položaj najbolj razvitega modela za regionalno povezovanje, to mesto je zasedla v zgodnjih 50. letih kot regija, ki se je prva odločila za proces regionalnega povezovanja.

4.1 Evropsko regionalno povezovanje

Kajnič in Bojinović (2007, 985–986) sta kot model za regionalno integracijo na področju (funkcionalnega) regionalnega sodelovanja izpostavili evropske integracije. Model je vzpostavila že prva stopnja evropske integracije – Evropska skupnost za premog in jeklo, letega so utrdile tudi naslednje integracijske stopnje – Evropska skupnost za jedrsko energijo in predvsem Evropska gospodarska skupnost. Kot končna oblika evropskega povezovanja je EU model regionalne integracije držav izpopolnila s tem, ko je razširila svoja področja delovanja in prav ta model so države po svetu upoštevale pri različnih oblikah regionalnega sodelovanja. Vpliv EU na druge svetovne regionalne integracije se kaže predvsem preko aktivnosti EU, ko si prizadeva za gospodarsko in politično sodelovanje z regijami – v tem primeru govorimo o sodelovanju na ravni regija-regija oziroma o interregionalizmu. EU na proces regionalnega povezovanja neke regije vpliva takrat, ko si z njo želi bodisi gospodarske bodisi politične odnose in si prizadeva, da bi po ‘svoji meri’ sooblikovala notranjo povezanost te regije (Kajnič in Bojinović 2007, 986–987).

Po mnenju Kajnič in Bojinović (2007, 987) je bila za evropske integracije že od začetka povezovanja značilna “.../ edinstven/a/ oblik/a/ institucionaliziranega regionalnega sodelovanja držav /.../”. Če pogledamo potek regionalnega povezovanja drugod po svetu v obdobju hladne vojne, opazimo, da je sodelovanje potekalo na formalni ravni, in sicer so države takrat politično sodelovale v okviru mednarodnih regionalnih organizacij, ki so bile pogosto zelo šibke institucije. Regionalne integracije, ki so za svoj vzgled pri ekonomskem sodelovanju izbrale ES, so začele nastajati konec 60. in v nadaljevanju 70. let (Kajnič in Bojinović 2007, 988). Hurrell (2007, 129) izpostavi, da se je prav v obdobju hladne vojne, predvsem v Evropi, pričelo pojavljati razmišljanje o regionalizmu. Nastajanje regionalnih integracij je spodbudil predvsem odpor, ki so ga ljudje čutili do tega, kar je bilo v času vojne storjeno v imenu nacionalizma. V tem času je na eni strani prišlo do ustanovitve Organizacije združenih narodov (v nadaljevanju OZN), katere poslanstvo je bilo, da posameznim suverenim državam zagotavlja varnost in določeno mero ekonomske stabilnosti in pri tem ne nadomesti položaja, ki ga ima suverena nacionalna država in ga naj obdrži tudi v prihodnje. Poleg tega so v tem obdobju nekateri vodilni politiki podpirali nastanek mednarodnega sistema, katerega področja odgovornosti bi bila razdeljena regionalno. V tem času je regionalizem imel le postransko vlogo, kar se je kmalu spremenilo. Predvsem uspeh regionalnega gospodarskega sodelovanja znotraj Evrope je bil glavni pobudnik za razmah regionalizma drugod po svetu – v mnogih postkolonialnih državah so bila opazna prizadevanja, da bi posnemali ali uvozili obliko regionalne integracije, ki je bila zasnovana v Evropi. Za regionalne integracije v drugih delih

sveta je bilo predvideno, da bi bile oblikovane kot federacije, ki bi imele skupne zastave, valute in letalske družbe. V 60. letih je na to prišlo do upočasnitve procesa evropske integracije, skoraj so propadle tudi ekonomske integracije izven Evrope. Vnovični zagon je regionalizem dobil v poznih 80. letih, ko so se poleg evropskih integracijskih dosežkov pričeli kazati tudi uspehi drugod po svetu. Na tem mestu lahko izpostavimo Zvezo držav Jugovzhodne Azije (*Association of Southeast Asian Nations – ASEAN*), Severno-ameriški prostotrgovinski sporazum (*North American Free Trade Agreement - NAFTA*) ter Mercosur v Južni Ameriki. Raznolike regionalne skupnosti, ki so se pričele oblikovati po svetu na koncu 80. let, poznamo pod že prej omenjenim izrazom 'novi regionalizem'.

4.2 Vpliv EU na proučevanje procesov regionalnega povezovanja

V razpravah o procesu regionalne integracije, ki so se pojavljale ob začetku integracijskih pobud in ki se pojavljajo še danes, je EU zmeraj zasedala 'posebno mesto' – razprave so se nanjo nanašale vsaj na neki točki, bodisi je šlo za stopnjo integracije, njen razvoj skozi čas, domet njenih politik, razvoj na institucionalnem področju, članstvo, bodisi za odnose EU z drugimi državami oziroma regijami. Takšne razprave kažejo na to, da četudi EU ni bila zmeraj pojmovana kot model za procese regionalnega povezovanja, je bila kljub temu pojmovana kot glavni primer oziroma kot izhodišče za nadaljnjo primerjavo (Bilal 2007, 3–4). Podobno v svojem prispevku izpostavlja tudi Murray (2009, 273–274), ki opozori na to, da se je EU vseskozi usmerjala na vzpostavljanje in ohranjanje varnosti ter miru med državami članicami, pri tem si je na podlagi uspešne integracije prizadevala, da bi 'izvozila' oziroma prenesla norme miru in stabilnosti na druge države oziroma regije. To je EU počela z izvajanjem svojega globalizacijskega programa, ki je segal na področja dobrega vladanja, človekovih pravic in demokratizacije. Tudi na tem področju je EU služila kot primer regionalnega povezovanja za preostale dele sveta. Avtor izpostavlja, da je EU kljub nekaterim neuspehom spodbudila regionalizem po svetu, in sicer z vzgledom, kako lahko regionalizem služi pri obvladovanju zgodovinskih zamer, zakoreninjenju demokracije in vladavine prava ter zagotavljanju regionalne varnosti. EU je s tem v svetu spodbudila ohranjanje stabilnosti in tako navdihnila gibanja za regionalno povezovanje. Avtor regionalno povezovanje razume kot sredstvo, ki državam pomaga, da se soočijo in nadzorujejo globalizacijo in posledice, ki jih le-ta prinaša. Podobno izpostavlja Kajnič in Bojinović (2007, 993), in sicer regionalno povezovanje lahko nastaja "/.../ kot odgovor na trende globalizacije ali zaradi nastale notranje potrebe območja, ki se jih razume kot najbolj učinkovito rešljive na regionalni ravni /.../". Ključna stvar, ki jo

izpostavi Murray (2009, 274) je, da ne obstaja edinstven model oziroma izkušnja povezovanja, ki bi jo pri svojem regionalnem povezovanju lahko upoštevale druge regije, prav tako ne obstaja institucionalni načrt, ki bi ga lahko prevzele druge države.

Börzel in Risse (2009, 5) govorita o EU kot o “/.../ modelu za učinkovito in zakonito vladanje, ki bi ga naj posnemale druge države in regije /.../”. Do takšnega pojmovanja EU je prišlo zaradi tega, ker EU s svojim delovanjem spodbuja razvoj ‘pristnega’ regionalnega ekonomskega in političnega sodelovanja, izgradnjo režimov, potrebnih za reševanje problemov in oblikovanje skupnih odločevalskih in posvetovalnih institucij tako v evropski soseščini, kot tudi med drugimi svetovnimi regijami in EU. S takšnim spodbujanjem regionalnega povezovanja je EU v nekaterih delih sveta oblikovala regije, ki sicer niso uspešno razvile svoje skupne identitete, saj je obstajalo le malo značilnosti, ki bi te države regionalno zblíževale in povezovale (na primer regije v subsaharski Afriki). Avtorja opozarjata, da je EU s svojim delovanjem ne le spodbujala regionalno povezovanje kot normativni standard njenih zunanjih odnosov z drugimi regijami, temveč je med regijami vzpostavila prepričanje, da lahko regionalizem pripomore k zagotavljanju regionalne varnosti, stabilnosti in blaginje (prav tam).

EU je po mnenju Börzel in Risse (2009, 9–10) pojmovana kot ‘zlati standard’ regionalnega povezovanja in ‘pojmovni univerzum’. Poleg tega so se proučevalci procesov regionalnega povezovanja v mnogih primerih sklicevali na primer EU, in sicer pri tem, ko so poskušali opisati druge regije v nastajanju. Uspeh regionalne integracije v Evropi je v 60. in 70. letih sprožil oblikovanje območij proste trgovine drugod po svetu, med drugim tudi na afriškem kontinentu. V 80. letih je v času t. i. ‘novega regionalizma’ EU nadaljevala s svojim vplivom na regionalno povezovanje do te mere, da so nekatere regionalne skupnosti (na primer Afriška unija) uporabile EU kot svojo osnovo pri institucionalnem zblíževanju. Sicer v tem času EU ni naredila prav veliko, da bi svoj model regionalnega povezovanja dejansko ‘izvozila’ v druge dela sveta, kar se je spremenilo ob koncu hladne vojne. Takrat je EU spodbujanje regionalnega povezovanja vključila v svoj ‘program’, ki ga je poskušala prenesti na druge regije, in je poleg regionalnega povezovanja vseboval še družbeno-ekonomski razvoj, demokracijo in dobro vladanje – ta ‘program’ je kasneje postal eden izmed temeljev njenega zunanjepolitičnega delovanja.

Mišljenja o tem, ali EU res predstavlja primer oziroma vzor za proces regionalnega povezovanja, so zelo raznolika. Nekateri proučevalci regionalnih integracij trdijo, da EU

predstavlja vzorec oziroma primer za proces regionalnega povezovanja. Kljub temu je tak pristop pogosto deležen mnogih kritik, saj se je evropska integracija zgodila v specifičnih zgodovinskih in kulturnih okoliščinah, ki so drugačne od tistih po svetu. Zato je mišljenje, da EU ponuja model za proučevanje drugih regionalnih integracij, napačen. Proučevalci procesov regionalnega povezovanja menijo, da EU s tem, ko je bila pogosto postavljena za temelj primerjave z drugimi svetovnimi regionalnimi integracijami, pravzaprav predstavlja oviro pri primerjalnem proučevanju regionalnega povezovanja – evropske integracije so se razvile v nekakšno lastno proučevalno disciplino, kar predstavlja problem, če EU primerjamo z drugimi regionalnimi skupnostmi. Če povzamemo, proučevalci regionalnega povezovanja danes izhajajo iz točke, da model regionalnega povezovanja oziroma sodelovanja, na katerem bi lahko temeljile druge svetovne integracije, ne obstaja, in sicer zaradi stalne spremenljivosti družbenih okoliščin in s tem regije (Kajnič in Bojinović 2007, 992–993). Podobno izpostavljata tudi Breslin in Higgott (2000, 343), saj EU kot primer regionalne integracije predstavlja glavno oviro za razvoj primerjalnega proučevanja regionalnih integracij. Proučevalci regionalnih integracij pogosto druge svetovne regionalne integracije – na primer azijske in latinskoameriške – opisujejo kot šibke in neformalne, saj jih primerjajo s stopnjo institucionalizacije, ki jo je dosegla EU.

Kljub temu se avtorji pri proučevanju procesov regionalnega povezovanja pogosto navezujejo na EU, in sicer predvsem zaradi njenega dolgega, postopnega in trajajočega regionalnega zблиževanja, nekateri avtorji EU izpostavljajo kot 'najboljši primer' regionalne integracije. Poleg tega, se stopnja integracije, ki jo je dosegla EU, pogosto razume kot dolgoročni oziroma končni cilj regionalnega povezovanja. To velja predvsem za programe regionalnega povezovanja v Afriki in Latinski Ameriki, azijski programi regionalnega povezovanja in primer evropske integracije razumejo kot 'anti-model', saj azijske države ne želijo doseči tako visoke stopnje povezanosti (Bilal 2007, 3). Tudi Murray (2009, 282) označuje EU kot najbolj napredno izkušnjo oziroma primer integracije in meddržavnega sodelovanja. Pri tem ostaja odprto vprašanje, ali je EU model za politično, ekonomsko in družbeno povezovanje.

4.3 Primeri afriških regionalnih integracij, ki so pri regionalnem povezovanju oprle na primer EU

Bilal (2007, 4) v svojem prispevku kot tipičen primer, ki nakazuje na to, da je EU lahko pojmovana kot model za proces regionalnega povezovanja, izpostavi UEMOO. Le-ta je pri

svojem političnem in institucionalnem razvoju oziroma oblikovanju posnemala nekatere norme, pravna določila, obliko institucij in politik EU. UEMOA je za vzgled pri procesu regionalnega povezovanja izbrala EU zaradi njene kolonialne preteklosti in tesnih vezi s Francijo in tudi zaradi prepričanja zahodnoafriških držav, da bo regionalno povezovanje pospešilo razvoj regije ter okrepilo njen položaj v svetu.

Kajnič in Bojinović (2007, 989) podobno izpostavljata primer UME, katere ustanovna pogodba, in sicer Pogodba o ustanovitvi Unije arabskega Magreba, jasno izraža, da je namen skupnosti “.../ sledenje uspešnim primerom drugih regionalnih unij po svetu v želji po učinkovitem sodelovanju na različnih področjih (politično, ekonomsko, kulturno, družbeno) in doseganju območja miru in varnosti /.../”. Primer UME nam kaže na to, da je EU delovala kot zgled pri regionalnem povezovanju in ustanavljanju regionalnih organizacij drugod po svetu.

Tudi Bach (2005, 183) v svojem prispevku izpostavi nekaj primerov afriških regionalnih integracij, iz katerih je razviden prenos evropskega modela integracije v Afriko. Eden izmed takšnih primerov je ustanovna pogodba, ki je leta 1994 vzpostavila skupnost UEMOA, in je temeljila na Maastrichtski pogodbi in njenih konvergenčnih kriterijih, podobno je iz Maastrichtske pogodbe izhajala pogodba, ki je ustanovila skupnost CEMAC. Nadalje je v 80. letih skupnost SADC v prizadevanjih, da bi zmanjšala svojo odvisnost od Južne Afrike, posnemala funkcionalen pristop, ki ga je v začetni fazi svojega povezovanja uporabila takratna ES. Leta 1999 je pet držav članic ECOWAS, ki ni bilo vključenih v območje skupne valute UEMOE, posnemalo post-maastrichtski konvergenčni model z namenom, da bi ustanovile še eno območje proste trgovine v Zahodni Afriki. Avtor govori o modelu evropske regionalne integracije, ki še danes nosi vlogo glavnega nadzornega in zgodovinskega ‘igralca’ na afriškem kontinentu, in sicer so afriške države evropski model integracije podprle zaradi njenih dosežkov pri izgradnji EU.

Podobno so tudi druge regije za svoj vzor izbrale EU, in sicer z izbiro ciljev ekonomske integracije in institucionalnih naklepov, ki so vsaj po obliki podobni tistim, ki jih daje model EU. Regije, ki so pri integraciji posnemale EU, so kljub temu morale pri institucionalnem razvoju upoštevati stopnjo integracije, ki so jo bile zmožne doseči in obstoječe politične smernice v regiji. Institucionalni razvoj je bil v takšnih regijah odvisen od stopnje integracije, ki ji je regija dejansko sledila. Nekatere regije so se vključevale v programe, ki so predvideli globljo regionalno povezanost, ki na drugi strani ni ustrezala njihovim ‘notranjim’ regionalnim

interesom. Predvsem iz primera povezovanja na afriškem kontinentu je razvidno, da ekonomski, politični ali geostrateški pogoji niso bili ugodni za izvajanje preveč ambicioznih integracijskih načrtov – ali povedano drugače, integracijski načrti, ki so prihajali iz EU, se pogosto niso ujemali z ekonomsko in politično realnostjo regij v Afriki (Bilal 2007, 4).

4.4 Nevarnosti pri prenašanju evropskih regionalnih izkušenj na druge svetovne regije

Iz proučevanja različnih integracijskih procesov je razvidno, da je pri procesu povezovanja potrebno upoštevati določene značilnosti in politična prizadevanja posameznih regij, prav tako je treba v ozir vzeti zmožnosti regije (na primer njene institucionalne zmožnosti), da bo učinkovito izvajala program povezovanja. Pri proučevanju takšnih procesov pogosto prihaja do znote, ki jo Bilal (2007, 4) poimenuje 'zmota prenašanja', do katere pride zaradi t. i. neponovljivosti izkušnje, ki jo je s svojim procesom povezovanja zastavila EU. Model EU ne ustreza državam v razvoju zaradi specifičnih okoliščin, v katere so vpete regije. Kljub temu se je predvsem več regij z afriškega kontinenta odločilo, da bo tako pri institucionalnem kot tudi pri političnem razvoju sledilo zgledu, ki ga je ponudil model EU (prav tam).

Tudi Murray (2009, 282) opozarja na nevarnost, da se tisti, ki proučujejo in primerjajo različne regionalne integracije pogosto 'ujamejo v past' in predpostavijo, da bodo načini regionalnega povezovanja, ki jih je izbrala EU, delovali tudi za druge regije in da so le-ti zanje najbolj primerni.

Na podobno nevarnost je opozorila tudi Verdunova (2009, 213), in sicer je izpostavila, da, kljub temu da se druge svetovne regije lahko primerjajo s primerom EU in se iz njega kaj naučijo, je treba biti pri iskanju podobnosti z EU previden, saj se lahko ujamemo v 'past posploševanja', pri tem pa pozabimo na posebne značilnosti regije, ki jo proučujemo. To nas opozarja na to, da ni nujno, da je pot, ki jo je izbrala EU, hkrati tudi najustreznejša pot za ostale svetovne regionalne integracije.

4.5 Podpora EU procesom regionalnega povezovanja

Proučevanje procesov regionalnega povezovanja nam pokaže, da je bila izkušnja EU tako pomembna in vidna, da je vseskozi privlačila pozornost pri odločanju držav oziroma regij, kakšno pot ubrati pri procesu regionalnega povezovanja – prav ta 'vidnost' je EU pogosto

postavila na mesto modela regionalnega povezovanja (Bilal 2007, 5). Na tem mestu si lahko zastavim vprašanje, ki si ga zastavljajo mnogi proučevalci regionalnih integracij, in sicer, ali je prav podpora EU regionalnemu povezovanju prispevala k temu, da so nekateri proučevalci integracij začeli izkušnjo EU pojmovati kot model procesa regionalne integracije.

Evropska komisija (v nadaljevanju EK) že od začetka delovanja EU verjame v ugodnosti, ki jih prinaša regionalno povezovanje, in sicer kot sredstvo razvoja. EK je mnenja, da regionalno povezovanje med državami v razvoju prispeva k temu, da se države vključijo v svetovno gospodarstvo, prav tako igra pomembno vlogo pri preprečevanju nastanka mednarodnih sporov in kreptvi mednarodnega miru in varnosti. Takšen položaj, ki ga zavzema EK, podpira tudi Evropski parlament (v nadaljevanju EP), ki je mnenja, da regionalna integracija in vzpostavitev v območij proste trgovine pomagata pri oblikovanju pravičnejšega svetovnega sistema trgovine – EP tako popolnoma podpira proces regionalnega povezovanja (Bilal 2007, 5).

Če pogledamo položaj, ki ga do procesov regionalnega povezovanja zavzema EU kot celota, ugotovimo, da podpora, ki prihaja z njene strani, zavzema več oblik, in sicer je to lahko politična podpora načelom regionalnega povezovanja, EU lahko svojo podporo procesu izrazi tudi z razvojno in tehnično pomočjo. Prav ta, je ena izmed, šestih prednostnih področij razvojne pomoči, ki jo EU daje drugim državam (na primer ACP države, države Mediterana). Poleg spodbujanja regionalizma med državami v razvoju, EU podpira tudi regionalno povezovanje med razvitimi državami in državami v razvoju, in sicer na način, da podpira nastanek sporazumov med Severom in Jugom. EU se je odločila za vzpostavitev ekonomskih partnerskih sporazumov (v nadaljevanju EPAs – *economic partnership agreements*) z več skupinami iz ACP držav. EPAs so sporazumi, ki spodbujajo nastanek razvojno usmerjenih območij proste trgovine med ACP državami in EU, izvirajo že iz Sporazuma iz Cotonou-ja – njihovo 'poslanstvo' je grajenje in utrjevanje procesa regionalnega povezovanja znotraj skupine ACP držav. Večja, kot je stopnja povezanosti znotraj posameznih regij, bolj obširen in izpopolnjen sporazum lahko regija sklene z EU. Dolgoročen cilj EU oziroma globalna vizija, ki jo zastopa EK je, da bi se sčasoma vzpostavil, enoten EPA za vse afriške ACP države. Takšno povezovanje afriških ACP držav z EU lahko privede do ovir za njihovo 'notranje' regionalno povezovanje, saj so države postavljene na položaj, ko se morajo odločiti za vključitev v določeno regijo – odnos z EU lahko tako nadvlada regionalnim zadevam in upočasni 'notranji' proces regionalnega povezovanja. Afriškim državam izziv predstavlja tudi situacija, ko morajo pri pogajanjih z EU zastopati enoten položaj afriške regije ali položaj RECs, v katero so

vključene, kar lahko povzroči nastanek napetosti med državami znotraj RECs (Bilal 2007, 5–6).

Trenutno je med EU in afriškimi regijami vzpostavljenih pet EPAs,¹¹ in sicer z Zahodno Afriko (Slonokoščena obala in Gana), Srednjo Afriko (Kamerun), Vzhodno in Južno Afriko (Mauritius, Sejšeli, Zimbabve in Madagaskar), skupnostjo EAC (Kenija in Ruanda) ter skupnostjo SADC (Južnoafriška republika) (European Commission 2017).

EU že od nastanka naprej močno podpira proces regionalnega povezovanja, in sicer ne le samo zaradi ugodnosti, ki jih ta proces prinaša, temveč tudi zaradi jasno zastavljenih strateških ciljev. EU s predlogom za vzpostavitev območja proste trgovine z neko regijo, regiji sporoča svoj politični, geostrateški in ekonomski interes do nje. EK sicer pri spodbujanju procesov regionalne integracije zavzema ‘mehak’ pristop, kar pomeni, da z regijami deli svoje izkušnje in jim daje nasvete – le na ta način lahko EK spoštuje edinstvene značilnosti regije, ki vplivajo na to, za kakšno obliko povezovanja se bo le-ta odločila. V nekaterih primerih je odnos EU do regionalnega povezovanja usmerjevalen – EK je na primer oblikovala nekakšen ‘skupek orodij’ za EPAs, ki je nujen za uspešen potek regionalnega povezovanja in ki naj bi ga upoštevale ACP države pri regionalnem povezovanju. Ta ‘skupek orodij’ je sestavljen iz petih delov, ki jih morajo vsebovati verodostojni procesi regionalnega povezovanja, in sicer so ti deli usmerjeni na trgovino z blagom (oblikovanje carinske unije), trgovino s storitvami (oblikovanje usklajenega nadzornega sistema), predpise glede trgovanja (vzpostavitev regionalnih teles, avtoritete, politik in mehanizmov, ki bodo nadzorovali izvrševanje politik), fiskalno in makroekonomsko usklajevanje ter oblikovanje monetarne unije ter končno na razvoj regionalnih teles, ki bodo gonilo procesa regionalnega povezovanja (Bilal 2007, 7).

Vse to nam kaže na to, da EU občasno zelo vneto zagovarja svoja stališča, ki se dotikajo teme regionalnega povezovanja, in s tem ‘izvaža’ če ne že ‘modela’ regionalnega povezovanja, pa vsaj svoje izkušnje. Takšen pristop EU do procesa regionalnega povezovanja izvira iz prepričanja, da bo močna regionalna povezanost pozitivno vplivala na države članice. Pomembno je, da so partnerske regije EU uspešno povezane na ‘notranji’ ravni, saj bo sodelovanje med EU in temi regijami uspešno le v tem primeru. Tudi EK si vsaj posredno prizadeva, da bi izvozila svoj nadzorni model, od držav partneric EU se pričakuje, da bi svoj

---

¹¹ EU je med drugim sklenila EPAs z regijama v Karibih in Pacifiku (European Commission 2017).

nadzorni sistem prilagodile evropskemu, poleg tega pa prilagodile tudi svoj proces povezovanja trgovinskim in ekonomskim ciljem EU (Bilal 2007, 8). Podobno meni tudi Murray (2009, 283), in sicer je EU v bistvu nekakšna zagovornica regionalnega povezovanja. Poleg tega EU kot sredstvi svojega zunanjepolitičnega delovanja uporablja spodbujanje regionalizma in interregionalizma.

Börzel in Risse (2009, 6–9) izpostavljata, da si EU prizadeva za razširitev regionalnega povezovanja kot normativnega cilja, kot tudi cilja zagotovitve miru, blaginje in socialne pravičnosti. V namen razširitve regionalnega povezovanja med drugimi regijami je EU razvila ‘visoko razvit’ skupek orodij, ki pomaga pri definiranju metod razširjanja ideje regionalnega povezovanja. Takšne metode razširjanja ideje regionalne integracije, ki jih je uporabila EU, so: pretiravanje pri ocenjevanju koristi, ki bi jih integracija prinesla (kot sredstvo metode se uporablja pogojevanje), socialno učenje in prepričevanje (kot sredstvo metode se uporablja politični dialog) ter posnemanje (kot sredstvo metode se uporabljata politični dialog in pogojevanje).

Tudi Kajnc in Bojivić (2007, 998) izpostavljata, da je sodelovanje na ravni regija-regija (govorimo o interregionalizmu) postalo vse pogostejša oblika zunanjepolitičnega delovanja EU, in sicer se EU z drugimi svetovnimi regijami povezuje na različne načine, pri tem ne gre le za ekonomsko sodelovanje, temveč tudi za sodelovanje na političnem, družbenem in kulturnem področju. EU z ACP državami vzpostavlja interregionalne dogovore, pri tem pa se, ko gre za sodelovanje z afriškimi državami oziroma regijami, sooča s prekrivajočimi se regionalnimi ekonomskimi skupnostmi, ki ekonomsko povezovanje na afriškem kontinentu precej zapletejo. T. i. formalno makroregijo na afriškem kontinentu – Afriško unijo (v nadaljevanju AU) – sestavlja “/.../ množina regionalnih ekonomskih skupnosti in brezcarinskih sporazumov, ki povzročajo institucionalno razširjanje in prekrivanje idej in pojavov regionalizmov znotraj formalne makroregije /.../” (Kajnc in Bojinić 2007, 999). EU na afriške regionalne integracije vpliva s svojim zunanjepolitičnemu delovanju, in sicer na idejni ravni (prav tam).

Na prekrivanje regionalnih ekonomskih skupnosti v Afriki opozarja tudi Bach (2005, 183), ki izpostavi, da je do prekrivanja članstva afriških držav v več RECs, prišlo zaradi prenosa norm in modelov integracije predvsem iz Evrope in Amerike. Bach (prav tam) opozarja, da je prenos evropskega modela povezovanja v Afriko spodbudila tudi interregionalna dimenzija evropske

razvojnne politike. V okviru evropskega interregionalizma je bil sprejet Sporazum iz Cotonou-ja, ki je predvidel tako normativni kot institucionalni prenos evropskega regionalnega modela v Afriko, in sicer v okviru afriških RECs.

Kajnič in Bojinović (2007, 999–1000) izpostavljata pomen interregionalizma v odnosih med EU in državami ACP. Le-ta je v preteklosti temeljil na (neo)kolonialnih odnosih med Evropo in Afriko, ko je celini povezovalo predvsem razvojno in trgovinsko sodelovanje, kmalu se je razvilo prepričanje, ki je v ospredje postavilo regionalno integracijo, in sicer kot najprimernejšo razvojno strategijo. Sporazum iz Cotonou-ja je sodelovanju na področju trgovine dodal še sodelovanje na področjih, kot so “/.../ regionalno ekonomsko sodelovanje in integracija, človekove pravice, demokracija in *good governance* /.../” (Kajnič in Bojinović 2007, 1000), poleg tega je izpostavil tudi pomen ekonomskih sporazumov, ki so ustanovili partnerstva med EU in afriškimi RECs. Takšni ekonomski partnerski sporazumi od afriških držav pričakujejo, da se bodo EU prilagodile na normativni ravni, saj naj bi to pripomoglo k učinkovitejši integraciji med regijami in doseganju zastavljenih integracijskih ciljev (prav tam). Kajnič in Bojinović (2007, 1008–1009) opozarjata, da EU na druge svetovne regije vpliva na dveh ravneh, in sicer na idejni ravni kot model regionalnega sodelovanja in povezovanja ter na interregionalni ravni, ko druge regije spodbuja k notranji regionalizaciji, ki temelji na evropskem modelu, in jih spodbuja k sodelovanju z drugimi svetovnimi regijami.

Umestitev EU v proučevanje regionalnega povezovanja na afriškem kontinentu mi je prinesla mnoga spoznanja glede vpliva, ki ga je imela EU na afriške RECs. Izpostavila bi predvsem pomen dejanskih okoliščin, v katerih neka integracija nastaja, saj mora biti od le-teh odvisna končna oblika regionalne integracije, njene institucionalne in funkcionalne značilnosti. V več primerih afriških regionalnih integracij, ki so se pri institucionalnem in funkcionalnem oblikovanju skupnosti preveč opirale na EU, sem opazila mnoge težave pri dejanskem delovanju skupnosti. K mojemu magistrskemu delu je pomembno doprineslo poglavje, v katerem sem opisala nevarnosti, ki obstajajo pri prenašanju evropskih regionalnih izkušenj na druge svetovne regije, tudi Afriko.

5 USPEŠNOST PROCESOV REGIONALNEGA POVEZOVANJA V AFRIKI

5.1 Ocenjevanje regionalne integracije v Afriki VII

Ekonomska komisija ZN za Afriko, Afriška unija in Skupina Afriške razvojne banke so v svojem poročilu 'Ocenjevanje regionalne integracije v Afriki VII' (*Assessing Regional Integration in Africa (ARIA VII): Innovation, Competitiveness and Regional Integration*) poudarile nekaj ključnih podatkov, ki opisujejo trenutno stanje ekonomske povezanosti afriških regij. Najprej je potrebno izpostaviti, da ostaja zavezanost afriških držav, da bodo povezale posamezna gospodarstva med seboj, neomajna, kljub temu napredek pri regionalnem povezovanju ni enak med vsemi državami in RECs na afriškem kontinentu. Leta 2015 je bil med afriškimi RECs opazen pomemben premik pri regionalnem povezovanju držav in regij, in

sicer je prišlo do ustanovitve Tripartitnega sporazuma o območju proste trgovine, ki je povezal že obstoječe regionalne skupnosti – COMESO, EAC in SADC. Naslednji pomemben mejnik pri regionalnem povezovanju v Afriki je bil postavljen istega leta, in sicer so se junija leta 2015 začela uradna pogajanja za ustanovitev Celinskega območja proste trgovine (*Continental Free Trade Area*). Vzpostavitev Tripartidnega območja proste trgovine in Celinskega območja proste trgovine nam kažeta na to, da si Afrika prizadeva za poglobitev trgovinske povezanosti držav in regij s tem, ko vzpostavlja pravni okvir za integracijo. Kljub vidnemu napredku na področju regionalnega povezovanja ostaja delež trgovine, ki se odvije znotraj afriške celine (merjeno na osnovi bruto domačega proizvoda – BDP), sorazmerno nizek, če ga primerjamo z nekaterimi drugimi regijami (na primer Evropo, Azijo in Ameriko), sicer se je delež zvišal s približno 2,7 odstotka na 4,5 odstotka. Zgoraj opisani dogodki nam kažejo na to, da so afriške države sprejele ukrepe, ki bi spodbudili trgovino znotraj meja kontinenta, vendar so ti ukrepi še vedno v marsikaterem pogledu pomanjkljivi (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016a, 2–3).

Sodelovanje in povezovanje na področju trgovine na afriškem kontinentu igrata glavno vlogo tako pri strukturnem preoblikovanju celine kot pri vseobsežni rasti le-te. V nadaljevanju bom predstavila uspešnost regionalnega povezovanja na afriškem kontinentu, in sicer na področju trgovine, saj si kot merilo uspešnosti regionalnega povezovanja najpogosteje izberemo prav to dimenzijo odnosov med državami.

Vseh osem RECs, ki so uradno priznane s strani Afriške unije, posvečajo prostemu pretoku blaga in storitev glavno pozornost, saj le-ta predstavlja prednostno področje pri povezovanju afriških držav na regionalni ravni. Povezovanje na področju trgovine lahko bistveno prispeva k strukturnemu preoblikovanju afriške celine in vseobsežni rasti v Afriki (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016a, 13). V naslednjih nekaj odstavkih bom podrobneje predstavila stopnjo povezanosti na področju trgovine, ki so jih dosegle posamezne RECs.

ECOWAS je januarja 2015 vzpostavil carinsko unijo, ki je uvedla skupno carinsko tarifo do tretjih držav (na primer nič-odstotno carinsko tarifo na osnovno oziroma nujno družbeno blago, pet-odstotno na blago primarnega pomena – na primer surovine, deset-odstotno na vmesno blago, dvajset-odstotno na blago namenjeno končnim porabnikom ter petintrideset-odstotno na blago namenjeno ekonomskemu razvoju). Poleg tega so znotraj skupnosti ECOWAS ustanovili

mehanizem za nadzorovanje izvajanja skupne zunanje carinske tarife znotraj posameznih držav članic. Komisija skupnosti je znotraj držav članic oblikovala zmožnosti, ki državam pomagajo pri izvajanju skupne zunanje carinske tarife. Dejansko izvajanje skupne carinske tarife je do konca aprila 2015 začelo osem od skupno petnajstih držav članic (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016a, 14).

V okviru skupnosti EAC deluje tako območje proste trgovine kot tudi carinska unija. Poleg tega je skupnost EAC pristopila k Tripartidnemu sporazumu o območju proste trgovine, katerega namen je sto-odstotna liberalizacija carinskih omejitev (z določenimi izjemami), ki naj bi bile postopoma vpeljane. V Tripartidno območje proste trgovine sta se vključili tudi skupnosti SADC in COMESA, ki imata sicer znotraj posameznih skupnosti že vzpostavljeni lastni območji proste trgovine (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016a, 14–15). Tudi skupnost COMESA ima že vzpostavljeno carinsko unijo, delovanje, katere je omejeno (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016a, 15).

Skupnost UMA je v času nastanka poročila, in sicer oktobra 2015, skoraj zaključila pogajanja o ustanovitvi območja proste trgovine znotraj skupnosti, vendar se je zataknilo pri oblikovanju določil o izvoru porekla. Države članice UME se tako še vedno odločajo o uskladitvi nacionalnih carinskih nomenklatur in postopkov, tudi trgovinskih predpisov in norm ter določitvi standardov blaga in storitev (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016a, 13–14).

Znotraj skupnosti ECCAS je vzpostavljeno območje proste trgovine, vendar je dejansko izvajanje določil območja upočasnjeno – na to nam kaže na primer podatek, da je bilo odstranjenih le 34 odstotkov carinskih omejitev. Trgovina znotraj regije predstavlja le neznamenit delež celotnega trgovanja (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016a, 15).

5.2 Indeks afriške regionalne integracije – poročilo 2016

Leta 2016 so Ekonomska komisija ZN za Afriko, Afriška unija in Skupina Afriške razvojne banke pripravile poročilo Indeks afriške regionalne integracije (*Africa Regional Integration Index: Report 2016*; v nadaljevanju Indeks), ki je nastalo kot rezultat tesnega sodelovanja teh

treh institucij. Poročilo že v uvodu regionalnemu povezovanju pripisuje prednostno nalogo za razvoj na afriški celini. Regionalno povezovanje pomeni za Afriko pot k bolj povezani, konkurenčni in trgovini prijazni celini, kakršna je danes še zmeraj v nastajanju (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016b, 1–3).

Indeks sestoji iz petih dimenzij, in sicer trgovinske povezanosti, proizvodne povezanosti, prostega pretoka ljudi, finančne in makroekonomske povezanosti ter regionalne infrastrukture, teh pet dimenzij se dalje deli na šestnajst kazalnikov, ki jih bom opisala v nadaljevanju (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016b, 11).

- Trgovinsko povezanost določajo štirje kazalniki:
  - stopnja carinskih omejitev na uvoz,
  - delež med-regionalnega izvoza blaga,
  - delež med-regionalnega uvoza blaga in
  - delež celotne med-regionalne blagovne menjave (prav tam).

- Proizvodno povezanost določajo trije kazalniki:
  - delež med-regionalnega izvoza vmesnega (*intermediate*) blaga,
  - delež med-regionalnega uvoza vmesnega blaga in
  - indeks komplementarnosti blagovne menjave (prav tam).

- Prost pretok ljudi določajo trije kazalniki:
  - delež držav članic RECs, katerih državljani za vstop v državo ne potrebujejo vize,
  - ratifikacija (ali ne) protokolov RECs o prostem pretoku ljudi in
  - delež držav članic RECs, katerih državljani morajo pri prihodu v državo imeti vizo (prav tam).

- Finančno in makroekonomsko povezanost določata dva kazalnika:
  - stopnja inflacije in
  - regionalna zamenljivost državnih valut (prav tam).

- Regionalno infrastrukturo določajo štirje kazalniki:

- povprečni stroški mobilnosti,
- celotna trgovina z regionalno električno energijo na prebivalca,
- delež med-regionalnih poletov in
- indeks razvoja infrastrukture (transport, električna energija, informacijsko-komunikacijske tehnologije, voda in sanitarije) (prav tam).

Indeks nam pokaže integracijske 'rezultate' posameznih RECs, in sicer lahko države znotraj posameznih RECs dosežejo visoke, povprečne ali nizke 'rezultate' v primerjavi z drugimi državami. Izsledke takšnega razvrščanja držav s pomočjo indeksa afriške regionalne integracije dodatno zaplete dejstvo, da je več afriških držav pridruženih več RECs. V takšnem primeru se države znotraj posamezne REC, primerjajo s povprečnim 'rezultatom' držav, ki so se izkazale za najboljše (takšno primerjanje je potrebno, ko REC sestavlja šest ali več držav – takrat se 'rezultati' posameznih držav primerjajo s povprečnim 'rezultatom' najboljše izkazanih štirih držav v skupnosti) (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016b, 12).

Izsledke raziskave Indeks lahko razdelimo na več točk, in sicer, kakšno je splošno stanje regionalne povezanosti v RECs, kakšni so rezultati posameznih dimenzij Indeksa v RECs, kakšno je splošno stanje regionalne povezanosti v državah RECs in kakšni so rezultati posameznih dimenzij Indeksa po državah RECs. Poročilo vsebuje tudi izsledke o tem, kakšne rezultate so države dosegle pri posameznih dimenzijah Indeksa. V nadaljevanju bom predstavila ključne izsledke raziskave.

Če najprej pogledamo, kakšno je splošno stanje regionalne povezanosti v RECs, vidimo, da je viden napredek v skladu s programi regionalnega povezovanja posameznih RECs, kljub temu je potreben precejšen napredek RECs na področju regionalnega povezovanja. Kot REC, ki je najbolj uspešna pri regionalnem povezovanju na splošno, lahko izpostavimo EAC, ki je slabše rezultate dosegala le pri dimenziji finančne in monetarne povezanosti, pri ostalih dimenzijah je dosegala nadpovprečne rezultate. Skupnosti EAC sledita SADC in ECOWAS, ki dosegata rezultate, ki so višji od povprečnih rezultatov RECs pri regionalnem povezovanju na splošno. SADC dosegla boljše rezultate od povprečnih rezultatov RECs pri dimenzijah regionalne infrastrukture, prostega pretoka ljudi, finančne in makroekonomske povezanosti. Pri zadnjih dveh dimenzijah dosegla boljše rezultate od povprečnih rezultatov RECs tudi ECOWAS. Glede na povprečne rezultate pri regionalnem povezovanju tem skupnostim sledijo UMA, IGAD,

ECCAS, COMESA in CEN-SAD (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016b, 14–15).

Po pregledu splošnega stanja regionalne povezanosti v državah REC opazimo, da je regionalna povezanost več-dimenzionalna tako za RECs, kot tudi za njihove posamezne države, kar pomeni, da večina držav dosega pozitivne rezultate pri vsaj eni dimenziji Indeksa tudi v primeru, ko njihov splošni rezultat regionalne povezanosti ni izrazito pozitiven. Pri tem je izjema le Somalija, ki izstopa kot država, ki dosega nizke rezultate pri vseh dimenzijah Indeksa. Primerjava, ki jo prinaša ta točka Indeksa, izpostavlja, da je pomembno, da se države 'učijo' iz pozitivnih rezultatov, ki jih dosega druge države pri nekaterih dimenzijah in zmanjšujejo razlike, ki jih dosega pri drugih dimenzijah (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016b, 18).

Države, ki dosega najboljši rezultate pri regionalnem povezovanju na splošno, so v primerjavi z drugimi afriškimi državami, obravnavane kot 'močno povezane', in sicer z gospodarstvi, ki so močno povezana z drugimi RECs. To so vodilne štiri države RECs. Držav, ki so obravnavane kot, 'močno povezane' je med državami vseh osmih RECs 28. Kljub takšnemu pojmovanju je treba upoštevati dejstvo, da ni nujno, da ekonomski pomen države (merjen v deležu regionalnega BDP) ustreza tudi rezultatom njene regionalne povezanosti – ekonomsko močne države niso nujno tudi boljše povezane s svojo REC, pri tem obstajata izjemi, in sicer Južna Afrika v SADC in Kenija v EAC. Podobno velja za Alžirijo, Angolo, Demokratično republiko Kongo, Egipt, Etiopijo, Libijo, Nigerijo, Sudan in Združeno republiko Tanzanijo, ki bi z vodenjem ekonomij do regije, izboljšale povezanost s svojimi RECs (prav tam).

Če nazadnje pogledamo še rezultate, ki so jih države dosegle pri posameznih dimenzijah Indeksa, vidimo, da bo za ustrezno izvajanje posameznih dimenzij v prihodnje potrebno izvesti še veliko ukrepov v skladu s preišljenimi strategijami in političnimi reformami (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016b, 27). V nadaljevanju bom strnila rezultate držav pri posameznih dimenzijah Indeksa.

V primeru dimenzije trgovinske povezanosti je najboljše rezultate dosegla EAC. Pri tej dimenziji so RECs dosegale tudi najboljše splošne rezultate, med državami RECs obstaja 35 takšnih držav, ki so pri tej dimenziji dosegale dobre rezultate. Med državami RECs, ki sicer ne

dosegajo najboljših rezultatov pri regionalnem povezovanju nasploh, je nekaj takih, ki dosegaajo dobre rezultate pri tej dimenziji. Te države so: Egipt, Sudan, Eritreja, Nigerija, Komori, Gana in Libija v CEN-SAD, Demokratična republika Kongo in Libija v COMESI, Angola in Čad v ECCAS, Nigerija in Gana v ECOWAS ter Tunizija v UMI (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016b, 29).

Najboljše rezultate pri dimenziji regionalne infrastrukture je dosegla skupnost IGAD. RECs so pri tej dimenziji dosegale povprečne rezultate, ki so najbližji povprečnim rezultatom RECs pri splošni regionalni povezanosti. Med državami RECs obstaja 30 držav, ki so pri tej dimenziji dosegale dobre rezultate, države, ki hkrati niso vodilne pri splošni regionalni povezanosti in pri tej dimenziji dosegaajo dobre rezultate, so naslednje: V CEN-SAD Libija, Sudan, Gvineja, Nigerija, Egipt, Gana, v COMESI Libija in Burundi, v EAC Burundi, v ECCAS Kongo in Angola, v ECOWAS Zelenortski otoki, Gana in Gambija, v IGAD Džibuti in Južni Sudan, v SADC Sejšeli in v UMI Libija (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016b, 31).

Pri dimenziji proizvodnje povezanosti je najboljše rezultate dosegla EAC. Med državami RECs obstaja 30 držav, ki so pri tej dimenziji dosegale dobre rezultate. Države, ki v splošnem ne dosegaajo najboljših rezultatov pri regionalnem povezovanju, pri tej dimenziji dosegaajo dobre rezultate, so naslednje: v CEN-SAD Kenija, Džibuti, Gambija in Egipt, v COMESI Madagaskar in Džibuti, v ECCAS Burundi in Ruanda, v ECOWAS Gambija, Gana, Liberija in Sierra Leone, v IGAD Džibuti, v SADC Zimbabve in Mozambik ter v UMI Tunizija (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016b, 33).

Pri četrti dimenziji, in sicer pri prostem pretoku ljudi, je najboljše rezultate dosegla skupnost ECOWAS, ki je hkrati pri tej dimenziji dosegla tudi najboljše rezultate med vsemi dimenzijami. Skupnost je s sprejemom Protokola o prostem pretoku ljudi svojim prebivalcem omogočila, da potujejo prosto (za to ne potrebujejo vize) v vse države članice. Med državami RECs obstaja 53 takšnih držav, ki so dosegale dobre rezultate pri tej dimenziji. Države, ki sicer ne dosegaajo najboljših rezultatov pri regionalni povezanosti nasploh, pri tej dimenziji dosegaajo dobre rezultate, so: Gvineja, Gambija, Gvineja Bisau, Nigerija, Sierra Leone, Gana in Liberija v CEN-SAD, Zimbabve in Svaziland v COMESI, Ruanda v EAC, Sao Tome in Principe in Srednjeafriška republika v ECCAS, Benin, Burkina Faso, Zelenortski otoki, Gambija, Gana,

Gvineja, Gvineja Bisau, Liberija, Mali, Niger, Nigerija in Sierra Leone v ECOWAS-u, Eritretja in Etiopija v IGAD-u, Sejšeli, Mauritius in Zimbabve v SADC ter Alžirija v UMI (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016b, 35).

Pri zadnji dimenziji, in sicer pri finančni in makroekonomski povezanosti je najboljše rezultate dosegla skupnost ECOWAS. Pri tej dimenziji imajo RECs najnižje splošne povprečne rezultate. Med državami RECs je 37 takšnih držav, ki dosegajo dobre rezultate pri tej dimenziji, države, ki sicer ne dosegajo dobrih rezultatov pri regionalnem povezovanju nasploh, vendar jih dosegajo pri tej dimenziji, so: V CEN-SAD so to Čad, Srednjeafriška republika in Gvineja Bisau, v COMESI Komori, Džibuti, Ruanda in Libija, v EAC Ruanda, v ECCAS Čad, Srednjeafriška republika in Kongo, v ECOWAS Niger, Burkina Faso, Gvineja Bisau, Mali in Benin ter v IGAD Džibuti (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016b, 36).

Predstavljeni raziskavi sta mi pomagali pri ocenjevanju dejanskega stanja regionalne povezanosti afriških držav in uspešnosti ustanovljenih regionalnih integracij pri svojem delovanju.

6 SKLEP

Pregled dogajanja na afriškem kontinentu nas pripelje do ugotovitve, da so se afriške države povezovale predvsem zaradi pričakovanih ekonomskih koristi, ki jih prinaša regionalno povezovanje. Že primer evropske integracije je regionalno povezovanje povezal z vzpostavljanjem ekonomske stabilnosti držav (regij, celine), posledično tudi s krepitvijo politične stabilnosti. Tudi v Afriki so se države primarno povezovale zaradi doseganja ekonomske in politične stabilnosti, prav tako ne smemo zanemariti dejstva, da so te države regionalno povezovanje dojemale kot sredstvo vzpostavljanja miru in varnosti ter odpravljanja lakote in revščine. Regionalno povezovanje je bilo na afriškem kontinentu pogojeno z dejanskim okoljem in se ne sme prehitro postavljati v okvirje drugih primerov regionalnega povezovanja po svetu (predvsem evropske integracije).

Če poskušam odgovoriti na prvo raziskovalno vprašanje, ki je vodilo moje magistrsko delo, in sicer ali EU predstavlja vzor za procese regionalnega povezovanja na afriškem kontinentu, lahko izpostavim, da se v literaturi o regionalnem povezovanju EU postavlja na različna mesta, in sicer na mesto primera regionalnega povezovanja, vzgleda oziroma vzora regionalnega povezovanja, ali celo modela regionalnega povezovanja. Z bežnim pregledom zgodovine regionalnega povezovanja sem ugotovila, da so zametki regionalnega sodelovanja temeljili na

vzpostavljanju vojaške varnosti določenih regij, evropska integracija je že s svojimi prvotnimi oblikami (Evropska skupnost za premog in jeklo, Evropska skupnost za jedrsko energijo ter Evropska gospodarska skupnost) vzpostavila okvirje za regionalno ekonomsko povezovanje drugod po svetu. V primeru EU je šlo predvsem za povezovanje držav, z namenom doseganja ekonomske stabilnosti in gospodarske rasti povezanih držav oziroma regij. Avtorji EU pripisujejo posebno mesto na področju proučevanja regionalnih procesov – tako na primer Kajnc in Bojinovič (2007, 987) evropske integracije razumeta kot edinstveno obliko sodelovanja držav v okviru regije. Nadalje Bilal (2007, 3–4) EU postavlja na mesto izhodišča za primerjavo oziroma na položaj glavnega primera procesov regionalnega povezovanja, avtorja Börzel in Risse (2009, 5) jo razumeta kot model, ki ga pri svojem delovanju posnemajo druge države in regije in celo kot ‘zlati standard’ in ‘pojmovni univerzum’ kar se tiče procesov regionalnega povezovanja. Kljub temu da je več kot očitno, da so avtorji EU pripisovali in ji še danes pripisujejo pomembno mesto pri regionalnem povezovanju drugod po svetu, ali celo mesto ‘najboljšega’ primera regionalnega povezovanja, ugotavljam, da se večina avtorjev strinja, da je pri takšni primerjavi EU z drugimi svetovnimi (ekonomskimi) integracijami potrebna posebna previdnost.

Potrdim lahko, da je EU res predstavljala vzor za procese regionalnega povezovanja na afriškem kontinentu, pri tem moram opozoriti na nevarnosti, ki obstajajo pri prehitrem posploševanju in zaključevanju ugotovitev. Kot sem že omenila, je treba pri proučevanju regionalnega povezovanja upoštevati dejanske okoliščine (zgodovinske, geografske, družbene – gospodarske, politične), v katere je vpeta proučevana enota (regija), treba je upoštevati spremenljivosti danih okoliščin in s tem regije. Ob neupoštevanju dejanskih okoliščin posameznih regij obstaja nevarnost, da se države ujamejo v past posploševanja in past t. i. zmote prenašanja, kar večinoma pripelje do neuspešnosti pri regionalnem povezovanju. Vse to nam kaže, kako pomembno je, da države pri regionalnem povezovanju upoštevajo dejanske okoliščine, in sicer, kljub temu da jim je EU ponudila uspešen vzgled za regionalno (ekonomsko) povezovanje, ni nujno, da je ‘evropska pot’ tudi najustreznejša zanje. Kot odgovor na prvo raziskovalno vprašanje lahko zaključim, da je EU v primeru afriških RECs res predstavljala vzor za regionalno povezovanje, kar je tudi najustreznejša primerjava med afriškimi RECs in EU, saj lahko v primeru, ko bi EU dojemali tudi kot model, to pripeljalo do marsikatere zmote pri proučevanju afriških regionalnih integracij.

Nadalje je moje magistrsko delo vodilo tudi vprašanje, katere podobnosti in razlike lahko opazimo v institucionalni in funkcionalni strukturi, če primerjamo EU in afriške RECs. Če primerjam funkcionalno strukturo afriških RECs in EU ugotovim, da je, tako kot to velja za EU, je glavna funkcija afriških RECs, pospeševanje ekonomskega sodelovanja med državami članicami skupnosti.

Že v ustanovnih pogodbah afriških RECs je zapisano, da je glavni glavni cilj skupnosti večinoma ekonomske narave, in sicer:

- v primeru ECOWAS je cilj oblikovanje enotnega trgovskega bloka in spodbujanje ekonomskega sodelovanja in trgovinskih aktivnosti v regiji,
- v primeru EAC je kot cilj skupnosti izpostavljeno sodelovanje na ekonomskem področju, prav tako tudi na drugih področjih meddržavnih odnosov (na primer politično, družbeno, obrambno ipd.),
- v primeru SADC, ki je bil, kot sem že omenila, ustanovljen z namenom zmanjševanje odvisnosti držav članic od apartheida, je kot eden izmed glavnih ciljev izpostavljeno doseganje ekonomske rasti,
- v primeru UME se poleg ciljev, ki zadevajo družbeno področje sodelovanja med državami članicami, izpostavlja tudi doseganje razvoja in družbene blaginje, kar je tesno povezano z gospodarskim sodelovanjem držav regije,
- v primeru ECCAS je kot glavni cilj izpostavljena ustanovitev širše ekonomske skupnosti v tem delu Afrike,
- v primeru COMESE gre za nadomestitev že prej obstoječega preferencialnega trgovskega sporazuma, in sicer s ciljem razvoja tako naravnih kot človeških virov skupnosti, pri čemer izstopa ekonomska funkcija skupnosti,
- v primeru IGAD je do povezovanja prišlo predvsem z namenom spodbujanja trgovanja med državami članicami, kar bi lahko pozitivno vplivalo na obstoječe družbene probleme regije,
- v primeru CEN-SAD je kot osrednji cilj skupnosti izpostavljena ustanovitev ekonomske unije in s tem spodbuditev mednarodnega trgovanja med državami članicami.

Takšen bežen pregled osrednjih ciljev posameznih RECs v Afriki me pripelje do zaključka, da je tako v primeru EU, kot tudi v primeru afriških RECs izstopajoča ekonomska funkcija posameznih skupnosti, pri tem so gospodarskemu sodelovanju dodana tudi druga področja sodelovanja, in sicer varnostno, politično, kulturno ipd.

Če primerjam še institucionalno strukturo EU in posamezne RECs v Afriki ugotovim, da tudi tukaj obstaja več podobnosti. Tako kot v primeru EU, je tudi v primeru RECs institucionalna struktura deljena na posamezna področja, ki jih pokrivajo različne institucije, in sicer vodstveno področje, kjer nastajajo pobude in predlogi, izvršilno, zakonodajno in sodno področje ter področje, ki skrbi za finančno delovanje skupnosti. Urad predsednikov držav in vlad ECOWAS, Vrh EAC, Vrh predsednikov držav ali vlad SADC, Predsedniški svet UME, Konferenca voditeljev držav in vlad ECCAS, Oblast COMESE, Skupščina voditeljev držav in vlad IGAD ter Konferenca voditeljev in predsednikov držav članic CEN-SAD so institucije, ki predstavljajo vodilne organe skupnosti, ki so odgovorni za sprejemanje smernic, pobud in predlogov delovanja skupnosti ter usmerjanje političnega delovanja skupnosti. Zakonodajno oblast skupnosti v afriških RECs predstavljata Parlament skupnosti v ECOWAS in Vzhodnoafriški zakonodajni zbor EAC – to kaže, da v večini RECs (v šestih od osmih RECs) ne obstaja institucija, ki bi direktno pokrivala zakonodajno področje delovanja skupnosti, prav tako obstajata le dve instituciji, ki v afriških RECs direktno pokrivata izvršilno področje, in sicer sta to Komisija skupnosti v ECOWAS in Izvršilni odbor CEN-SAD. Sodno oblast med afriškimi RECs imajo naslednje institucije – Sodišče skupnosti v ECOWAS, Vzhodnoafriško sodišče v EAC, Sodišče v SADC, Sodni organ v UMI, Sodišče v ECCAS in Sodišče v COMESI (skupnosti IGAD in CEN-SAD nimata institucije, ki bi pokrivala to področje). Odbor guvernerjev centralnih bank COMESE je edina institucija v afriških RECs, ki direktno skrbi za finančno delovanje skupnosti.

Po primerjavi institucionalnih značilnosti afriških RECs in EU lahko zaključim, da je institucionalna struktura afriških regionalnih skupnosti pogosto bolj zapletena kot institucionalna struktura EU. Kljub temu opažam, da so RECs pri svoji institucionalni strukturi vsaj v osnovi sledile vzoru EU (izvršilna funkcija Evropske komisije, politična funkcija Evropskega sveta, zakonodajna funkcija Evropskega parlamenta in Sveta EU, sodna funkcija Sodišča Evropskih skupnosti), saj so področja delovanja institucij v afriških RECs zastavljena podobno kot v EU (delitev in opravljanje funkcij).

Zaključim lahko, da so afriške RECs po stopnji gospodarske povezanosti v precejšnjem zaostanku za EU (glej Tabelo št. 6.1.), pri čemer ni nujno, da je k temu prispevala odločitev posameznih RECs, da pri svoji funkcionalni in institucionalni strukturi posnemajo EU. Večinoma velja, da so afriške države pri regionalnem povezovanju sledile vzoru iz Evrope ali vzoru nekaterih drugih svetovnih regionalnih integracij, vendar je hitro postalo jasno, da bo

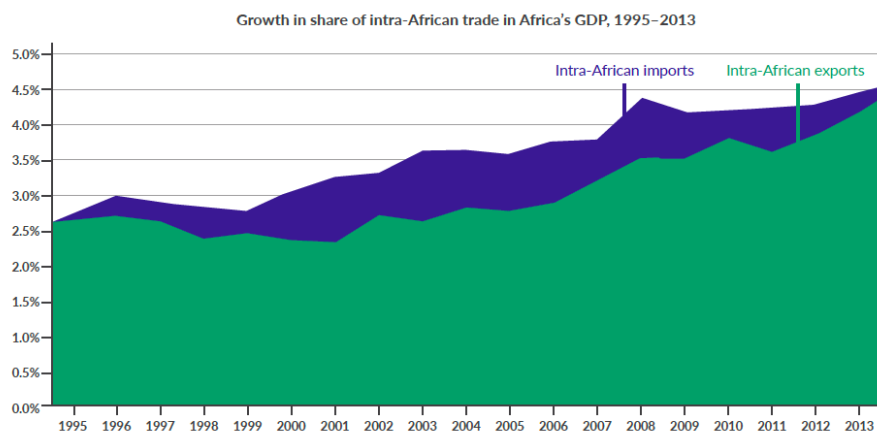
izkušnja afriških RECov popolnoma drugačna, kot je bila evropska integracijska pot. K temu je prispevalo predvsem dejstvo, da so bile okoliščine zametkov regionalnega povezovanja v Afriki popolnoma drugačne od evropskih, kar nas opomni, kako pomembno je, da države načrtujejo regionalno povezovanje glede na specifične okoliščine, v katere so vpete. Kljub temu da so afriške RECov vzpostavile določene stopnje regionalne integracije vsaj 'na papirju', se je v več primerih zapletlo pri dejanskem izvajanju določil, ki jih prinašajo le-te. Pri proučevanju stopenj regionalne integracije afriških RECov, sem opazila nekakšno 'preskakovanje' posameznih stopenj – znotraj ECOWAS sta bili na primer vzpostavljeni subregionalni skupnosti UEMOA in WAMZ, ki težita k oblikovanju ekonomske unije, pri tem stopnja skupnega trga znotraj ECOWAS še ni bila dosežena.

Tabela 6.1: Stopnja regionalne povezanosti RECov v primerjavi z EU

	<u>STOPNJA REGIONALNE POVEZANOSTI</u>	<u>OBMOČJE PROSTE TRGOVINE</u>	<u>CARINSKA UNIJA</u>	<u>SKUPNI TRG</u>	<u>EKONOMSKA UNIJA</u>
RECov					
ECOWAS		☐	☐		* vzpostavljeni sub-regionalni skupnosti UEMOA in WAMZ (enotna ekonomska in monetarna skupnost v ECOWAS še ni oblikovana)
EAC		☐	☐		
SADC		☐			
UMA		* v fazi pogajanj za ustanovitev območja proste trgovine			
ECCAS		☐			
COMESA		☐	☐		
IGAD		* v pred-fazi območja proste trgovine			
CEN-SAD					
EU		☐	☐	☐	☐

Regionalno povezovanje na afriškem kontinentu je kljub očitnemu zaostanku za evropsko integracijsko izkušnjo povečalo tako obseg gospodarskega sodelovanja med državami članicami posameznih RECs, kot tudi obseg gospodarskega sodelovanja med afriškimi RECs in afriškimi RECs ter drugimi svetovnimi regionalnimi integracijami (na primer EU). Podatki raziskave nam kažejo, da je delež trgovine znotraj meja Afrike, in sicer merjen, kot delež BDP, ostal relativno nizek v primerjavi z drugimi svetovnimi regijami (uvoz med afriškimi državami predstavlja le 4,3 odstotka celotnega BDP Afrike, medtem ko uvoz med ameriškimi državami predstavlja 6,7 odstotka BDP Amerike, uvoz med azijskimi državami 17,9 odstotka BDP Azije ter uvoz med evropskimi državami visokih 21 odstotkov celotnega BDP Evrope) (United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group 2016a, 16). Kljub nizkemu deležu trgovine znotraj Afrike v primerjavi z drugimi svetovnimi regijami se je blagovna menjava znotraj meja Afrike, merjena kot delež celotnega BDP Afrike, začela močno povečevati od leta 2000 naprej (glej Sliko 6.1.). To nam kaže na dejstvo, da so afriške države naredile pomembne korake v smeri odstranjevanja ovir za trgovanje z drugimi afriškimi državami, kar lahko razumemo kot enega izmed učinkov ekonomske integracije (prav tam). Magistrsko delo lahko zaključim z odgovorom na zadnje raziskovalno vprašanje, in sicer, da so regionalne integracije, ki so vsaj v svojem bistvu sledile vzoru EU, vplivale na povečanje gospodarskega sodelovanja med državami članicami RECs – delež trgovine znotraj Afrike se je povečal kljub dejstvu, da le-ta še vedno precej zaostaja za drugimi svetovnimi regijami. Regionalno povezovanje držav na afriškem kontinentu je torej prispevalo h gospodarskemu napredku afriških držav in celine kot celote.

Slika 6.1: Rast trgovine znotraj meja Afrike, merjena kot delež celotnega BDP (med leti 1995 in 2013)

Vir: United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group (2016a, 17).

7 LITERATURA

African Union. 2017. *Economic Community of Central African States (ECCAS)*. Dostopno prek: <https://www.au.int/web/en/recs/eccas> (10. junij 2017).

Armstrong, David, Lorna Lloyd in Redmond John. 2004. *International organization in world politics*. Basingstoke, New York: Palgrave Macmillan.

ATLANTIC-COMMUNITY.ORG. 2007. Dostopno prek: http://www.atlantic-community.org/index.php/Open_Think_Tank_Article/EU-Africa_Summit%3A_Trade_Disagreements_Hinder_Better_Partnership (10. junij 2017).

Bach, Daniel. 2005. The Global Politics of Regionalism: Africa. V *Global Politics of Regionalism: Theory and Practice*, ur. Mary Farrell, Björn Hettne in Luk Van Langenhove, 171–187. London, Ann Arbor: Pluto Press.

Balassa, Bela. 2011. *The Theory of Economic Integration*. New York: Routledge.

Banque Centrale des Etats de l'Afrique de l'Ouest. 2012. *Histoire du Franc CFA*. Dostopno prek: <http://www.bceao.int/Histoire-du-Franc-CFA-55.html> (10. junij 2017).

Bilal, Sanoussi. 2007. *Is the EU a Model of Regional Integration? Risks and challenges*. Maastricht: European Centre for Development Policy Management. Dostopno prek: <http://ecdpm.org/wp-content/uploads/2013/11/EU-Model-Regional-Integration-Risks-Challenges-2007-.pdf> (10. junij 2017).

Börzel, Tanja A. in Thomas Risse. 2009. *Diffusing (Inter-) Regionalism: The EU as a Model of Regional Integration*. Berlin: Free University Berlin. Dostopno prek: <https://core.ac.uk/download/pdf/9308037.pdf> (10. junij 2017).

Breslin, Shaun in Richard Higgott. 2000. Studying Regions: Learning from the Old, Constructing the New. *New Political Economy* 5 (3): 333–352.

Cameron, Fraser. 2010. *The European Union as a Model for Regional Integration*. New York: The Council on Foreign Relations. Dostopno prek: https://www.cfr.org/sites/default/files/pdf/2010/09/IIGG_Eurozone_WorkingPaper_Cameron.pdf (10. junij 2017).

Collier, Paul. 2008. Africa and globalization. V *The Future of Globalization: Explorations in light of recent turbulence*, ur. Ernesto Zedillo, 40–57. London, New York: Routledge.

COMESA. 2017a. *Overview of COMESA*. Dostopno prek: <http://www.comesa.int/overview-of-comesa/> (10. junij 2017).

--- 2017b. *Member States*. Dostopno prek: <http://www.comesa.int/comesa-members-states/> (10. junij 2017).

--- 2017c. *COMESA Vision and Mission*. Dostopno prek: <http://www.comesa.int/comesa-vision-and-mission/> (10. junij 2017).

--- 2017č. *Trade*. Dostopno prek: <http://www.comesa.int/what-we-do/#trade-customs-monetary-affairs> (10. junij 2017).

De Melo, Jaime in Yvonne Tsikata. 2014. *Regional integration in Africa: Challenges and prospects* – *WIDER Working Paper 2014/037*. Dostopno prek: <https://www.wider.unu.edu/sites/default/files/wp2014-037.pdf> (10. junij 2017).

EAC. 2017a. *History of the EAC*. Dostopno prek: <http://www.eac.int/about/EAC-history> (10. junij 2017).

--- 2017b. *Customs Union*. Dostopno prek: <http://www.eac.int/integration-pillars/customs-union> (10. junij 2017).

--- 2017c. *Common Market*. Dostopno prek: <http://www.eac.int/integration-pillars/common-market> (10. junij 2017).

--- 2017č. *Monetary Union*. Dostopno prek: <http://www.eac.int/integration-pillars/monetary-union> (10. junij 2017).

--- 2017d. *Political Federation*. Dostopno prek: <http://www.eac.int/integration-pillars/political-federation> (10. junij 2017).

ECCAS. 2014. *Etats Membres*. Dostopno prek: <http://www.ceeac-eccas.org/index.php/fr/etats-membres> (10. junij 2017).

ECOWAS. 2016a. *Basic information*. Dostopno prek: <http://www.ecowas.int/about-ecowas/basic-information/> (10. junij 2017).

--- 2016b. *Vision 2020*. Dostopno prek: <http://www.ecowas.int/about-ecowas/vision-2020/> (10. junij 2017).

--- 2016c. *Community Parliament*. Dostopno prek: <http://www.ecowas.int/institutions/community-parliament/> (10. junij 2017).

--- 2016č. *Community Court of Justice*. Dostopno prek: <http://www.ecowas.int/institutions/community-court-of-justice/> (10. junij 2017).

--- 2016d. *Treaty*. Dostopno prek: <http://www.ecowas.int/ecowas-law/treaties/> (10. junij 2017).

ECOWAS Commission. 2010. *ECOWAS VISION 2020: Towards a Democratic and Prosperous Community*. Dostopno prek: <http://www.ecowas.int/wp-content/uploads/2015/01/ECOWAS-VISION-2020.pdf> (10. junij 2017).

--- 2015a. *Governance Structure*. Dostopno prek: <http://www.comm.ecowas.int/about-ecowas/governance-structure/> (10. junij 2017).

--- 2015b. *Aims and Objectives*. Dostopno prek: <http://www.comm.ecowas.int/about-ecowas/objectives/> (10. junij 2017).

ECOWAS Parliament. 2017. *About us*. Dostopno prek: <http://parl.ecowas.int/en/about-us/> (10. junij 2017).

El-Agraa, Ali M. 2004. *The European Union: Economics and Policies, Seventh Edition*. London: Financial Times, Prentice Hall.

European Commission. 2017. *Overview of Economic Partnership Agreements*. Dostopno prek: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/september/tradoc_144912.pdf (10. junij 2017).

Gavin, Brigid in Philippe De Lombaerde. 2005. *Economic Theories of Regional Integration*. V *Global Politics of Regionalism: Theory and Practice*, ur. Mary Farrell, Björn Hettne in Luk Van Langenhove, 69–83. London, Ann Arbor: Pluto Press.

Hurrell, Andrew. 2007. One world? Many worlds? The place of regions in the study of international society. *International Affairs* 83 (1): 127–146.

IGAD. 2017a. *About us*. Dostopno prek: <https://igad.int/about-us> (10. junij 2017).

Kajnc, Sabina in Ana Bojinović. 2007. Vpliv Evropske skupnosti/unije na pojave regionalnega sodelovanja v mednarodni skupnosti. *Teorija in praksa* 44 (6): 983–1015.

Kenda, Vladimir in Vito Bobek. 2003. *Osnove mednarodnih ekonomskih odnosov*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.

Mo Ibrahim Foundation. 2014. *Regional Integration: Uniting To Compete: Facts & Figures*. Dostopno prek: <http://static.moibrahimfoundation.org/downloads/publications/2014/2014-facts-&-figures-regional-integration-uniting-to-compete.pdf> (10. junij 2017).

Murray, Philomena. 2009. Model Europe? Reflections on the EU as a Model of Regional Integration. V *Globalization, Development and Integration: A European Perspective*, ur. Pompeo Della Posta, Milica Uvalic in Amy Verdun, 273–286. Basingstoke, New York: Palgrave Macmillan.

Pogodba o COMESI – *Comesa Treaty*, podpisana 5. novembra 1993 v Kampali, v veljavi od 8. decembra 1994. Dostopno prek: http://www.comesacompetition.org/wp-content/uploads/2016/03/COMESA_Treaty.pdf (10. junij 2017).

Pogodba o ustanovitvi UME – *Treaty instituting the Arab Maghreb Union*, podpisana 17. februarja 1989 v Marakešu. Dostopno prek: http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/treaties/en/amu/trt_amu.pdf (10. junij 2017).

Prečiščena pogodba SADC-a – *Consolidated text of the Treaty of the Southern African Development Community*, podpisana 21. oktobra 2015 v Gaborone. Dostopno prek: https://www.sadc.int/files/5314/4559/5701/Consolidated_Text_of_the_SADC_Treaty_-_scanned_21_October_2015.pdf (10. junij 2017).

Revidiran ustanovni sporazum ECOWAS-a – *ECOWAS Revised Treaty*, podpisan 24. julija 1993 v Cotonou. Dostopno prek: <http://www.ecowas.int/wp-content/uploads/2015/01/Revised-treaty.pdf> (10. junij 2017).

SACU. 2013. *History of SACU*. Dostopno prek: <http://www.sacu.int/show.php?id=394> (10. junij 2017).

SADC. 2012a. *History and Treaty*. Dostopno prek: <http://www.sadc.int/about-sadc/overview/history-and-treaty/> (10. junij 2017).

--- 2012b. *Member States*. Dostopno prek: <http://www.sadc.int/member-states/> (10. junij 2017).

--- 2012c. *Summit Troika of the Organ*. Dostopno prek: <http://www.sadc.int/about-sadc/sadc-institutions/org/> (10. junij 2017).

--- 2012č. *SADC Council of Ministers*. Dostopno prek: <http://www.sadc.int/about-sadc/sadc-institutions/council/> (10. junij 2017).

--- 2012d. *Sectoral and Cluster Ministerial Committees*. Dostopno prek: <http://www.sadc.int/about-sadc/sadc-institutions/sectoral-cluster-ministerial-committees/> (10. junij 2017).

--- 2012e. *SADC National Committees*. Dostopno prek: <http://www.sadc.int/about-sadc/sadc-institutions/national-committees/> (10. junij 2017).

--- 2012f. *Integration Milestones: Free Trade Area*. Dostopno prek: <http://www.sadc.int/about-sadc/integration-milestones/free-trade-area/> (10. junij 2017).

--- 2012g. *Integration Milestones: Customs Union*. Dostopno prek: <http://www.sadc.int/about-sadc/integration-milestones/customs-union/> (10. junij 2017).

--- 2012h. *Integration Milestones: Common Market*. Dostopno prek: <http://www.sadc.int/about-sadc/integration-milestones/common-market/> (10. junij 2017).

--- 2012i. *Integration Milestones: Monetary Union*. Dostopno prek: <http://www.sadc.int/about-sadc/integration-milestones/monetary-union/> (10. junij 2017).

--- 2012j. *Integration Milestones: Single Currency*. Dostopno prek: <http://www.sadc.int/about-sadc/integration-milestones/single-currenc/> (10. junij 2017).

Salvatore, Dominick. 2011. *International Economics: Trade and Finance, Tenth Edition*. Singapore: John Wiley & Sons (Asia) Pte Ltd.

UEMOA. 2017. *Presentation of UEMOA*. Dostopno prek: <http://www.uemoa.int/en/presentation-uemoa> (10. junij 2017).

UMA. 2017. *Historique*. Dostopno prek: <http://www.maghrebarabe.org/fr/uma.cfm> (10. junij 2017).

United Nations Economic Commission for Africa. 2015a. *AMU – Trade and Market Integration*. Dostopno prek: <http://www.uneca.org/oria/pages/amu-trade-and-market-integration> (10. junij 2017).

--- 2015b. *ECCAS – Trade and Market Integration*. Dostopno prek: <http://www.uneca.org/oria/pages/eccas-trade-and-market-integration> (10. junij 2017).

--- 2015c. *COMESA – Trade and Market Integration*. Dostopno prek: <http://www.uneca.org/oria/pages/comesa-trade-and-market-integration> (10. junij 2017).

--- 2015č. *IGAD – Trade and Market Integration*. Dostopno prek: <http://www.uneca.org/oria/pages/igad-trade-and-market-integration> (10. junij 2017).

--- 2015d. *CEN-SAD – The Community of Sahel-Saharan States*. Dostopno prek: <http://www.uneca.org/oria/pages/cen-sad-community-sahel-saharan-states> (10. junij 2017).

--- 2015e. *CEN-SAD – Trade and Market Integration*. Dostopno prek: <http://www.uneca.org/oria/pages/cen-sad-trade-and-market-integration> (10. junij 2017).

United Nations Economic Commission for Africa, African Union in African Development Bank Group. 2016a. *Assessing Regional Integration in Africa (VII): Innovation, Competitiveness and Regional Integration*. Dostopno prek: <http://repository.uneca.org/bitstream/handle/10855/23013/b11560812.pdf?sequence=1> (10. junij 2017).

--- 2016b. *Africa Regional Integration Index: Report 2016*. Dostopno prek: http://www.uneca.org/sites/default/files/PublicationFiles/arii-report2016_en_web.pdf (10. junij 2017).

Ustanovna pogodba ECCAS-a – *Treaty establishing the Economic Community of Central African States*, podpisana 18. oktobra 1983 v Libreville, v veljavi od 18. decembra 1984. Dostopno prek: http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/treaties/en/eccas/trt_eccas.pdf (10. junij 2017).

Ustanovni sporazum EAC-a – *The Treaty for the Establishment of the East African Community*, podpisan 30. novembra 1999 v Arushi, v veljavi od 7. julija 2000. Dostopno prek: http://www.eac.int/sites/default/files/docs/treaty_eac_amended-2006_1999.pdf (10. junij 2017).

Ustanovni sporazum IGAD-a – *Agreement establishing the Inter-Governmental Authority on Development*, podpisan 21. marca 1996 v Nairobiju. Dostopno prek: <http://www.ifrc.org/docs/idrl/N527EN.pdf> (10. junij 2017).

Verdun, Amy. 2009. The European Union and Governance in a Globalized World. V *Globalization, Development and Integration: A European Perspective*, ur. Pompeo Della Posta, Milica Uvalic in Amy Verdun, 207–214. Basingstoke, New York: Palgrave Macmillan.

West African Monetary Institute. 2017. *Establishment and Mission*. Dostopno prek: <http://www.wami-ima.org/> (10. junij 2017).